

PERGAMIÑOS SOLTOS DO MOSTEIRO DE CAAVEIRO

José Ignacio FERNÁNDEZ DE VIANA Y VIEITES
María Teresa GONZÁLEZ BALASCH

Nos anos 1996 e 1997, correspondentes aos números 3 e 4 desta revista, viron a luz, por primeira vez, os documentos escritos no *Tombo de Caaveiro*. Dous anos máis tarde, a Excm. Deputación Provincial da Coruña editaba unha monografía titulada *El monasterio de San Juan de Caaveiro*, cuxa primeira parte se dedicaba á Historia e á Arte do cenobio, da autoría de Carlos de Castro Álvarez, e a segunda á republicación -que non reedición- do tomo, debida aos autores deste artigo. O ano 2000 houbo de saír do tórculo o que hoxe se pode ler, pero circunstancias que máis vale esquecer impedírono. Só cabe atribuír á intercesión de san Rosendo que poida finalizarse a edición das fontes en pergamiño que permita facer unha historia, máis ou menos fiable, do mosteiro.

Son sesenta e seis os novos documentos en pergamiño que aquí volven a vivir, non cunha saúde tan boa como os que se conservaron no tomo, debido sobre todo á súa dispersión, por non ter sobrevivido comunitariamente. A súa procedencia é diversa. A primeira, loxicamente, a *Sección Clero Secular e Regular*, do Arquivo Histórico Nacional de Madrid, onde foron parar, trala nefasta desamortización e case subseguinte exclaustación, os arquivos dos mosteiros e igrexas. Logo, a Real Academia Galega, co seu fondo Murguía, ou como se coñeceu durante moito tempo vulgarmente "a maleta de Murguía", que contén pergamiños que, seguramente, tiveron aloxamento provisional na Delegación de Facenda da Coruña, e de alí "despistáronse" a mans particulares, pasando moi poucos ao Arquivo Histórico Nacional de Madrid. Finalmente están os de arquivos de institucións públicas ou privadas (Arquivo do Reino de Galicia, Universitario de Santiago, Histórico Municipal da Coruña, Museo de Pontevedra, Fundación Penzol) e en mans de particulares. Os datos que nos proporcionan xa foron aproveitados, aunque só para fixar abadologios, nas obras de Castro Álvarez e López Sangil.

Sen embargo podemos ampliar ou modificar a súa cronoloxía mercé á publicación dos doutros mosteiros próximos a Caaveiro que dalgunha maneira interviron na súa vida¹. Por moito que se intente esgotar un tema para o que teñamos que manexar documentos, e pechalo, sempre permanecerá aberto xa que caben novas interpretacións sobre o seu grao de orixinalidade e mesmo sobre a súa autenticidade -cando non se detectan interpolacións ou novas lecturas ou puntuación

1. Cfr. LUCAS ÁLVAREZ, M., *San Martiño*, 1121, nº 14; ID., *San Martiño*, 1121-1122, nº 18, *San Paio*, 228-231, nº 6; ID., *San Martiño*, 1123, nº 25, *San Paio*, 238-241, nº 9; ID., *San Martiño*, 1125, nº 31, *San Paio*, 246-247, nº 13

do texto- poden aparecer outras fontes que presenten variantes textuais, outras que estaban totalmente perdidas, das que non se tiña tan sequera sospeita da súa posible existencia, e achadas casualmente. Se todos estes temas fan que a documentación diplomática permaneza sempre viva, moito máis o será se a edición non é coidadosa e está feita por investigadores de escasa formación, aínda supoñéndolles a honradez².

Para as normas de edición remitímonos ás empregadas na publicación do *Tombo*, en 1999. Para os índices, que aquí ampliamos poñendo un novo de materias, mantemos as mesmas orientacións, notándose aquí máis o desenvolvemento das abreviaturas, en *cursiva*, nos documentos escritos en galego a causa das datas nas que están redactados. Para os topónimos significaremos que acatamos os aprobados pola *Comisión de Toponimia* da Xunta de Galicia ata xullo do pasado ano, polo que pode haber unha pequena disparidade nos patróns das parroquias, como se ten constatado nos doutras provincias onde a variedade se mostra con frecuencia (vgr. Xíán, Xíá, Xulián, Julián). Tamén, omitimos a provincia á que pertencen, salvo que sexa unha distinta á da Coruña, sinalada entón polas siglas utilizadas tradicionalmente polas matrículas dos automóviles e outros vehículos terrestres a motor.

No capítulo de agradecementos, queremos comezar polo Consello de Redacción de *Cátedra*, que pacientemente agardou dous anos longos a que lle fora entregado o orixinal. Despois, a algúns dos seus membros, individualmente, por nos ter proporcionado reproducións de documentos feitas por medios ópticos, que facemos extensible a D. José Luis López Sangil. Finalmente a D. Gabriel Quiroga Barro, director do *Arquivo do Reino de Galicia*, que amablemente nos completou a transcripción do documento nº 66.

É de agardar que outros municipios sigan o labor deste de Pontedeume: difundir a cultura do seu territorio político-xeográfico e outros próximos.

2. Sirvan como exemplo algúns casos concretos de "pecados", se ben gardando o "segredo de confesión" dos infractores da norma. É frecuente constatar que lecturas que teñen sido consideradas por editores precedentes como dúbidasas sexan dadas por un posterior como incontestables, sen sinalar para nada as do seu antecesor. Tampouco é estraño que un novo editor non sinale, se hai varias dun mesmo documento, cal segue na súa ou se as anteriores son simples reproducións da primeira (co simple que é poñer ED.: X , segundo M). Ou a fraude de seguir supostamente unhas determinadas normas e logo no facelo. Danse incluso casos sangüentos, como o da publicación dunha monografía por parte dun concello próximo a Pontedeume, xa que logo con diñeiro público, que merecería a revitalización do Index Librorum Prohibitorum, e a petición de responsabilidades ao que a autorizou.

1

1117, agosto, 15.

Alfonso VII sinala o couto do mosteiro de Caaveiro.

B.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; visigótica caligráfica; roto na parte inferior dereita.
ED.: LÓPEZ SANGIL, "Un privilegio", pp. 67-68, con pequenos erros de transcripción.- RECUERO ASTRAY, *Alfonso VII*, nº 2, segundo López Sangil.

CT.: CASTRO, "S. Juan de Caaveiro", p. 42.- LÓPEZ SANGIL, *Op. cit.*, pp. 63-67.

OBSERVACIÓNS.- Resulta sospeitoso este documento por diversas irregularidades nos confirmantes, que intenta salvar o seu primeiro editor, baseándose no parecer da profesora Sanz Fuentes. En primeiro lugar non cremos que se trate dun orixinal senón dunha copia, quizais de 1134, o que viría a estar en concordancia coa presenza entre os confirmantes de bispos posteriores ao ano 1117. Quizais paga a pena deterse noutra ocasión tanto nos caracteres internos coma externos deste pergamiño e comparalo co seguinte, así como cos escasísimos conservados, tanto en orixinal coma en copias, dos primeiros anos do Emperador así como dos derradeiros anos da súa nai.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Adefonsus rex, proles Raimundi comitis, ob honorem sancti Iohannis Bapstiste facio cartam testamenti atque confirmationis ad ecclesiam eiusdem Sancti Iohannis que est sita in montibus de Bisaquis que vulgo dicitur de Calavario; et est ipsa ecclesia inter duos flumines qui vocantur Eume et Sesin. Et hoc facio nemine cogente vel munera dante, sed mea propria atque spontanea voluntate, propter Dei amorem et remedium anime mee. Hoc autem modo ponimus in prefate \eclesie/ cautum atque defensionem quod nul\|/us homo audeat irrumpere a termino qui dicitur Taxido, deinde per Murogosum, inde ad Fontem Argilonem, deinceps per illam viam que vadit de Sancto Martino de Gaudenti per monte Petrosam, inde per viam de Quintilan usque pervenitur ad Kavallar, a Cavallar quoque usque ad Sanctum Vincencium de Regulella, deinde per Mulam Mortam, inde ad Fontem Frigidam usque pervenitur ad Nassarios; ex alia quoque parte Eume per illam kareteritam, inde per Primion, deinde per illam karralem que ducit ad portum de Coira, deinde per illum villarem de Freix usque ad insulam Clausam. Simili modo mando et confirmo de omnibus villis ac possessionibus quas nunc prefata ecclesia Sancti Iohannis habet et quas in futuro abitura est, quatenus nemo hominum audeat eas irrumpere aut aliquam vim eis facere, quod si quis fecerit, in primis propter presumptionem sit excommunicatus et ad partem regis vel ipsius ecclesie pariat solidos quingentos.

Si quis vero ex mea vel cuiuslibet progenie hoc meum testamentum infringere vel irritum facere voluerit, nisi eum penituerit, et propter temeritatem peniten[tiam] frerit, sit a parte Dei extraneus et cum diabolo et angelis eius in ima baratri submersus.

Factam kartam huius testamenti era ICLV et quotum XVIII kalendas sebtentris.

Ego Adefonsus, prefatus rex, man[u mea] roboravi et hoc signum (*signum crucis*) facere iussi.

Ego Petrus, olim Mindunensis episcopus, qui in predicta ecclesia Sancti Iohannis tunc temporis habitabam, cum collegio canonicorum meorum hoc testament\|u/m manu propria roboravi et hoc signum feci (*Signum*).

(*Primera columna*): Ego comes Petrus, tere Gallec\|i/ie, cf.- Ego Veremudus, filius eiusdem comitis, cf.- Ego Fredenandus, ipsius comitis Petri, cf.

(*En el centro*): Guillelmus, Sancte Romane Ecclesie cardinalis diaconus et legatus, hec statuta confirmat et qui ea infregerit donec satisfaciat sub anathemate ponit¹.

Ego Didacus, Compostellanus archiepiscopus, confirmo (*Rota, et in rota Verbo Domini celi firmati sunt. D(idacus) archiepiscopus*).

1. Todo o párrafo en perfecta minúscula diplomática típica da documentación pontificia.

Ego Arias, Legionensis episcopus, \propria manu/ confirmo (*Signum crucis*). Ego Bertrandus, Oxomensis episcopus, confirmo. Guido, Dei gratia Lucensis ecclesie episcopus, cf.² (*Segunda columna*): Ego Didacus, Auriensis episcopus, cf.- Ego Petrus, Lucensis episcopus, cf.- Ego Munio, Vallebrencis episcopus, cf.

2

1135, maio, 6. Palencia (San Antolín).

Alfonso VII acouta o mosteiro de San Xoán de Caaveiro.

A.- VIGO, Fundación Penzol, Mp. 5 (9); carolina.

B.- PONTEDEUME, inserto en carta chumbada de Alfonso X, propiedade de dona Mª de la Esperanza García Rodeiro; minúscula diplomática cursiva; en regular estado de conservación.

D.- SANTIAGO, Arquivo Diocesano, Fondo xeral, Colexiatas, caixa 366; copia do século XVIII, inserto en carta chumbada de Alfonso X.

ED.: ZALESKA, María, "Un privilegio", pp. 79-82, segundo B³.- CASTRO, "S. Juan de Caaveiro", pp. 58-60, segundo D.- RECUERO, *Alfonso VII*, n° 54, pp. 52-54, segundo Castro⁴.

OBSERVACIÓNS.- A importancia deste documento estriba en que cremos que é o primeiro orixinal, en principio, no que aparecen xuntos Hugo, como chanceler, e Giraldo como escribán (cfr. Lucas Álvarez, *Las cancellerías reales (1109-1230)*, p. 192).

(*Christus, alfa et omega*). In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Cassa quidem et debilis est potestas que per divinam non est gratiam roborata, quam re vera nos feliciter credimus adipisci, si sacra loca personasque religiosas dignis honoribus, largis beneficiis gratisque muneribus amplificemus, decorem enim domus sue dilexit Deus manus cultoribus noscitur gloriari. Liqueat ergo omnibus quod ego Adefonsus, Dei gratia Hispanie imperator, una cum uxore mea domna Berengaria, grato animo et voluntate spontanea, nemine cogente, pro Dei amore, pro nostra parentumque nostrorum remissione, facio carta donationis et concessionis Domino Deo et ecclesie Sancti Iohannis de Calavario domnoque Petro, eiusdem loci priori, ceterisque canonicis presentibus et futuris qui in eodem loco monasterium construere ac religionem Beati Augustini regulam observantes manere voluerint de ipsa hereditate in qua nunc hedificatur et construitur monasterium predictum. Quod monasterium iacet inter duo flumina, videlicet, inter flumen de Heume et flumen de Sysin. Cauto igitur monasterium ipsum per suos terminos, videlicet, a termino illo qui dicitur Portus de Peraria, deinde ad saxum de Bustelo, et inde ad Agrum Longum et per Petras de Vodas, et inde per Portum de Hermegunde et ad cabeza de rego de Carval da Infante, per Penam de Heyrit et per Castrum Reyritz, et inde ad Felgoselo, et inde ad Castrum Malum, et inde ad Trocidam Malam, et inde ad carvalum de Fructuoso et ad pousadorium de Narayo, et inde ad Quintian, et inde inter ambos montes et inde ad portum de Uzedo, et inde ad Gaandoy, et inde ad Sanctam Crucem, et inde ad Castrum Carive, et inde ad

2. As confirmacións destes catro bispos en minúscula diplomática.

3. Con innumerables erros de lectura. A continuación fai unha traducción, consecutiva coa transcripción (pp. 83-85), e un estudio da escritura (pp. 86-88).

4. Téñase en conta que Recuero, ao non ter visto o orixinal, publica os numerosos erros e omisións que a copia que publica Castro.

Nassarios, et inde ad Castrum Mouro et per fontem de Gunteriz, et inde super villare de Invaande, et per Catasol et per lombum de Villa Ioane, et similiter lombum de Corbeyras, et inde ad Pontem Velosam et per armadam Sancti Iuliani de Archa, et inde ad couze de Monte Longo, et finitur in prenomatu Portu de Peraria unde inchoavimus. Cauto etiam omnes hereditates prefati monasterii quas nunc habet vel acquirere poterit in futurum ubicumque eas habuerint illi qui in ipso monasterio habitaverint, ut nullus eas de cetero inquietet vel super ipsis hereditatibus ipsis fratribus aliquid malum irroget. Ceterum monasterium ipsum meo auxilio et consilio fundatum et res universas quibus subsistit priorem, videlicet, dompnum Petrum aliosque illustres viros et in curia mea emeritos quos constructioni predicti loci sub Regula Sancti Augustini de...o pugnare volentes adiuvio et ad petitionem eorum in cunctis faveo ipsos cautosque suos sub tuitione et defensione mea recipio. Constituo etiam atque confirmo ut commorantes homines in hereditatibus et prediis et in supradicto cauto huius cenobii nemini umquam respondeant de fossadaria aut fazendaria neque de aliqua calumpnia vel foro regio nisi priori vel illis qui eiusdem monasterii procuracionem tenuerint. Similiter mando quod omnis homo qui habitaverit in hereditate predicti monasterii quem ipsam hereditatem relinquere voluerit laxet vel dimittat ibi medietatem de totis illis rebus quas ibi ganaverit vel habuerit. Et mando quod nullus homo habeat vasallum infra cautum monasterii prefati nisi beneplacitum canonicorum et priorum. De omni etiam portatico sive pedagio per totum meum inperium excuso et quito ad idem monasterium res suas venturas vel ab ipsis fratribus vel a suis hominibus in partes alias latas et ad quamcumque voluerint partem securi et in pace transeant et pertranseant per totum meum imperium. Quito et excuso dompno Petro, priori, aliisque canonicis in eodem monasterio existentibus successoribus eorum de eodem monasterio facio, Deo auctore, confirmo et omni tempore firmam esse atque stabilem concedo.

Si quis vero de genere meo vel de gente mea sive extranea hanc cautationis et donationis et liberationis scripturam infringere temptaverit, sit maledictus et cum Iuda traditore in inferno dampnatus, et quod invaserit duplet, et pro ausu temerario regie potestati et ecclesie predictae mille marchas argenti pectet, scriptum vero semper maneat in robore firmitatis.

Facta carta in Palencia Santi Antonii, pridie nonas mayy (*sic*), sub era M^a C^a LXX^a III^a. Eodem Adefonso imperatore inperante in Toletto, Legiono, Cesaragusta, Naiara, Castella et Gallecia.

Ego Adefonsus imperator hanc cartam quam fieri iussi propria manu roboro et confirmo.

Ego dompna Berengaria, Hyspanie inperatrix, cf.

(1^a columna) Ego Fernandus, comes Gallecie, cf.- Comes Ramirus Frolet, cf.- Comes Rodericus Vela, cf.- Comes Adefonsus Iurdam, cf.- Comes Lop Diaz, cf.- Comes Petrus, cf.- Comes Poncius, cf.- Comes Petrus, dictus Velosus, cf.

(2^a columna) Veremudus Petri, cf.- Garsias Petri, cf.- Fernandus Iohannis, cf.- Pelagius Arias, cf.- Munio Tacom, cf.- Didacus Nuniz, maiordomus imperatoris, <cf.>- Didacus Frolaz, alferiz, cf.- Amalricus, tenens Tolletum, cf.- Lop Lopiz, cf.

(*Signum imperatoris*).

(3^a columna) Guterrius Fernandiz, cf.- Rodericus Fernandiz, cf.- Fernandus Doariz, cf.- Petrus Iohannis de Monteroso, cf.- Gunzalvus Fernandiz, cf.- Alvar Rodriguiz, cf.- Arias Calvus, cf.- Petrus Bazacus, cf.

(4^a columna) Ego Raymundus, Tolletanus archiepiscopus, cf.- Ego Didacus, Compostellanus archiepiscopus, cf.- Ego Petrus, Palentinus episcopus, cf.- Ego Berengarius, Salamantinus episcopus, cf.- Ego Bernardus, Segontinus episcopus, cf.- Ego Petrus, Legionensis electus, cf.- Ego Guydus, Lucensis episcopus, cf.- Ego Munius, Minduniensis episcopus, cf.- Ego Martinus, Auriensis episcopus, cf.

Giraldus scripsit iussu magistri Hugonis, cancellarii domini imperatoris.

3

[¿1156-1159?], agosto, 3. León.

Suero Bermúdez cos seus irmáns Paio, Pedro e Xoán dan a Caaveiro varias herdades.

B.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/32; minúscula diplomática caligráfica; roto na parte inferior dereita.

OBSERVACIÓNS.- Martín Martínez, arcebispo de Santiago, 1156-1167 e Paio Camundo, 1153-1156. Fernando II 1155-1188. Xoán Albertino, bispo de León, 1139-1181. Dada a confusa cronoloxía do bispo arcebispo Martín I ou Martín Martínez e a mención do seu antecesor Paio Camundo, podemos aventurar como data probable os primeiros anos do seu pontificado, e sempre antes da elección de don Fernando Curialis, en 1160, xa que logo entre 1156 e 1159.

In nomine Domini, amen. Ego Sueru Vermuit in uno cum fratribus meis Pelagius Vermuit et P(etrus) Vermuit et I(ohannes) Vermuit in una iermanitate et cum aliis parentibus meis do et confirmo quanta hereditate habeo vel habere ... Badim et in ... et in ... omnibus pertinenciis suis ... do ad monasterium Sancti Iohannis de Calavario et a omnes qui ibi ... fuerint a serviendum Deo evo perenni secula cuncta, amen.

Si quis tamen de parte mea vel de extranea istum pactum voluerit frangere sit maledictus usque ad VII^{am} generacione<m> et parte regis pectet D solidos, et hereditate duplata vel triplicata.

Regnante domno F(ernando) in Legione et in Galecia et in Asturias.

Facta carta apud Legionem et quodum III° nonas augusti, era M^a C nonagesima I^a.

Arciepiscopo Pelagio.

Ego Sueru Vermuit per gratia Dei in ista cartula manus meas roboro et confirmo.

Martinus, Dei gratia Conpostellanus archiepiscopus, confirmo.- I(ohannes), Legionensis episcopus, confirmo.- [...] is episcopus confirmo. [...].

4

1164, outubro, [23]. León.

Fernando II doa a Caaveiro e ao seu abade don Froilán a igrexa de Santa María de Ribadeume e o lugar de Bermui con todas as súas herdades e posesións ás que engade o privilexio de couto, eximindo aos seus vasallos de toda xurisdicción que non sexa a do prior.

C.- MADRID, A.H.N, Códices, 1439B, fol. 4 col. 2-fol 4 v. col. 2.

D.- Incluído en confirmación de Alfonso X de 19 de marzo de 1281.

ED.: PORTA DE LA ENCINA, "Aportación", 253-254, segundo C.- FERNÁNDEZ DE VIANA et alii, "El tumbo de Caaveiro", nº 3, segundo C.- CASTRO ÁLVAREZ et alii, *El monasterio*, nº 3.- RECUERO ASTRAY, *Fernando II*, nº 59.

REG.: GONZÁLEZ, Fernando II, 383.- SÁNCHEZ BELDA, *Documentos reales*, nº 326.- LUCAS ÁLVAREZ, *Las cancellerías reales (1109- 1230)*, nº 137, 419.

CIT.: SA BRAVO, *El monacato en Galicia*, I, 295.- LUCAS ÁLVAREZ, *Op. cit.*, 337.

OBSERVACIÓNS: Damos o texto incluído na confirmación de Alfonso X, de 19 de marzo de 1281, algo diferente ao que figura en C. Lucas Álvarez (*op. cit.*, 337) considérao sospeitoso, ao comparalo co nº 8 do cartulario, da mesma data.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Regie maiestatis interesse dignoscitur pia loca et [religiosas congregationes diligere ac ve]nerari et eas largis ditare muneribus et possessionibus applicare. Hinc est quod ego Fernandus, Dei gracia legionensis rex, facio textum scripturam et cartam donationis firmissimam in perpetuum [valituram. Ita quod ego do et] dono Deo et monasterio Santi Iohannis de Calavario et vobis priori donno Froyle et universo conventui eiusdem monasterii, pro cauto ecclesiam Sante Marie de Ripa Eume cum omnibus villis suis et cum [ipsum locum de Veremuy cum omni] voce sua. Et hoc facio nemine me cogente vel munera dante, sed mea propria atque spontanea voluntate et propter Dei amorem et remedium anime mee et parentum meorum. Hoc modo pono prefate ecclesie [et prefato loco cautum atque] defensionem quod nullus homo audeat irrumpere cautum quod ego do et dono Deo et monasterio Santi Iohannis supradicto nec ausus sit per forciam ibi intrare propter aliqua pignora ibi facere. Mando etiam [et confirmo quod omnes homines qui] moraverint in illo cauto non dent fossadeyram neque pedidaliam nec faciant ullum forum nisi priori et senioribus eiusdem monasterii Deo servientibus, et omnes homines qui moraverint in iam supradicta ecclesia cum om[nibus villis suis et in ipso iamdicto] loco de Vermuy cum omni voce sua que do et dono in cauto Deo et prefato monasterio debent [esse vassalli] de monasterio supradicto et nullo modo debent alium dominum habere nisi priorem et canonicos eiusdem loci. [Hoc autem modo pono cauto] a termino de ubi intrat aqua que dicitur de Guymaranis in flumine Eume et inde [quomodo ascendit per ipsam aquam] ad ipsam fontem de Guymaranis, [et inde ...]em Altum, et inde sub altare [...] de Mazaneyra, et inde ad Petras de Vodas ubi est prefatum cautum imperatoris et [inde ad Portum de] Pereyram et inde ad flumen [Eume superius usque ubi] intrat in illo ipsa aqua de Guima[ranis].

Si quis igitur in futurum] tam de mea generatione quam de aliena hoc meum voluntarium factum irrumpere tempta[verit, iram Dei omni]potentis et omnium sanctorum cum indignatione mea incurrat, et pro ausu temerario parti regie [centum libras auri componat,] et quod invaserit monasterio de Calavario in duplo persolvat. Et hec scripta pagina [robur semper] permaneat firmum.

Facta carta apud Legionem [X^o kalendas] novembris, sub era M^a CC^a II^a. Reg[nante rege domno Fernando] Legione, Gallecia et Asturiis.

Ego Fernandus, Dei gratia Legionensis rex, hanc cartam quam fieri iussi propria manu roboro et confirmo.

Martinus, Dei gratia Compostellanus archiepiscopus, cf.- Iohannes, [Legionensis episcopus, cf.- Petrus,] Auriensis episcopus, cf.- Stephanus, Zamorensis episcopus, cf.- Gundisalvus, <Ovetensis> episcopus, cf.- Iohannes, Lucensis episcopus, cf.

Gomez Gonzalvez, alferit domini regis, cf.- Comes Poncius, cf.- Comes Petrus, [cf.- Comes Ramirus, cf.- Comes] Alvarus, cf.- Ramirus Poncii, cf.

Ego Petrus, dictus Infantinus, notarius regis, Roderico Fernandi, cancellario existente, conscripsi et cf.

[h.1175], marzo, 13.

Dona Elvira Ferveez ao se entregar ao mosteiro de Caaveiro dálle a metade da igrexa de San Pedro de Loira e unha servicialía en Loira, a parte que ten na igrexa de Santa María de Ribadeume, a metade do vilar de "Aspay", a metade da herdade de Ribadeume e a súa porción de Saa e Carracedo.

B.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/1; minúscula diplomática caligráfica.

OBSERVACIÓNS.- A data ten que estar errada ao non coincidir nin o arcebispo de Santiago don Pedro Suárez de Deza (1173-1206) nin o rei Fernando II (1155-1188) coa que vén no documento. Por outra banda o contido é semellante ao publicado no 'Tombo', CD nº 141, datado o 18 de abril de 1172.

In nomine sancte et individue Trinitatis, videlicet, Pater et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ego donna Elvira Ferveet mitto me in ordine in monasterio Sancti Iohannis de Calavario, et do ibi mecum meas hereditates proprias quas habeo et habere debeo. Dono ibi mecum et offero, ob remedium anime mee et parentum meorum, meas hereditates nominatas ecclesiasticas et laycalias, videlicet: in primis do mediam ecclesie Sancti Petri de Loura et una servicialia in ipsa villa de Loura cum sua populatione, et meam portionem de ecclesia Sancte Marie de Ripa Eume, et medium de vilar que vocitant Espay, et omnia mea portione de hereditate de Ripa Eume tam ecclesiastica quam laycalia, intus et foris; et mea portione de Saa et de Carracedo cum omnibus pertinentiis suis. Omnes istas hereditates iam supradictas do et offero Deo et monasterio Sancti Iohannis de Calavario et domno Petro, priori, et conventui ipsius loci, habeant et possideant per ubicumque eas potuerint invenire evo perhenni et secula cuncta.

Si quis tamen in futurum aliquis homo ex parte mea vel de extranea qui contra hoc factum meum frangere temptaverit, sit maledictus et excommunicatus, et cum Iuda, traditore Domini, in inferno dampnatus, et ad partem regis C^m aureos persolvat, et ad monasterium Sancti Iohannis supradictas hereditates in duplo reddat.

Facta karta testamenti sub era Mª C^a LXXX^a I^a, et quotum III° idus marcii.

Ego Elvira Ferveet in hac karta quam fieri iussi manu propria roboro atque confirmo.

In tempore regis F(ernandi). Comite G(omez). Compostellanus archiepiscopus P(etrus) Suarii.

Qui presentes fuerunt: (*en columna*) Iohannes, presbiter, cf.- M(artinus), presbiter, cf.

(*En columna*): Gondisalvus Menendi, ts.- Didacus Menendi, ts.- Rodericus

Gondisalvi, ts.- Gistreyro Roderici, ts.

Monius, notarius, qui notui. (*Signum*).

6

1177, xaneiro, 30.

Acordo entre os mosteiros de Bergondo e Caaveiro dispoñendo cómo se han de dividir os seus bens, segundo onde sexan soterrados.

B.- SANTIAGO, A.H.U., Clero, Caaveiro, s./n.; minúscula diplomática caligráfica; *chirographum*.

Era I^a CC^a XV^a et quotum III kalendas februarii. Abbas domnus Petrus de monasterio Borgundo una cum conventu monachorum meorum facimus pactum et placitum per scriptum ligavile firmitatis cum domno priore Veremundo Didaci de Sancto Iohanne de Calavario et canonicis ipsius monasterii super tale actio, ut quantos fuerint de generacio\ne de Fortunio Veremudi ad sepulturam a Sancto Iohanne de Calavario eamus cum illis cum capis et thuribulis et ornamentis, et sepeliamus eos ibi honorifice, et oremus pro illos sicut fuissent sepultos in monasterio Borgundo. Et de quantum mandaverint pro remedium animarum suarum sive habere quomodo hereditate dividamus cum illis per medium, exceptis inde hereditate de Vilaplana, et hereditate de Grandal et hereditate de Alion. Ista sedeant sine divisione aput monasterio Sancti Iohannis de Aborgund\i/o: una servizaia (sic) in Andradi, et alia hereditate in Murugo, que fuit testata antequam fuisset hoc placitum factum. Et ex parte Sancti Iohannis similiter faciant ad illi qui voluerint venire ad sepulturam a Sancti Salvatoris de Borgundo de generacione de Furtunio V(eremudi), et canonicos Sancti Iohannis habeant racione in Sancti Salvatoris de Borgundo omnibus diebus et fratres de Borgundo similiter in Sancti Iohannis. Et si ad obitum alicuius fuerint fratres de Borgundo et non fuerint ibi canonicos de Sancto Iohanne, et ille ad eius obitum fuerint mandaverit se ire ad sepulturam a Sancto Iohanne deportent eum illuc, et faciant sicut fuissent ibi canonicos prese\nte/s/, et si canonicos fuerint ad obitum alicuius et fratres ibi non fuerint tali modo faciant.

Ex quali parte hoc placitum exierint, in primis sedeant maledicti et excommunicati et cum Iuda Domini traditore in eterna pena dampnati sint, et a parte regis pariant M solidos, et hoc placitum semper sit firmum.

Ego abbas domnus Petrus una cum conventu monachorum meorum in hoc placitum manus nostras roboramus.

Qui presentes fuerunt (*1ª columna*): Petrus, ts.- Iohanne, ts.- Pelagius, ts.

Petrus, ts. et cf.- Veremudo, ts. et cf.- Froila Arias, cf.- Et alii qui viderunt et audierunt.

(*Cruz en dous círculos*).

(*2ª columna*) In tempore F(ernando) rege. In Trastamar comite G(omez). In sede Sancti Iacobi archiepiscopo Petro Suarez. Archidiaconus P(etro) Veilaz.

(*Baixo a roda*) Ego prior domnus Veremudus una cum conventu canonicorum meorum in hoc placitum manus meas roboramus.

[1185], abril, 18.

Martiño Pérez, chamado "Manta", doa ao mosteiro de Caaveiro e ao seu prior Froila Meigo a sexta parte da metade da igrexa de Santa María de Castro.

B.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura, pergamiño; minúscula diplomática; falla toda a parte esquerda.

D.- Tombo nº 199.

OBSERVACIÓNS.- É problemática a data. Indubidablemente o final da década dos sesenta ata o final dos oitenta está clara, tendo en conta a presenza dun arcebispo de Santiago de nome Pedro, sexa Pedro Gudestéiz (1168-1173) ou Pedro Suárez de Deza (1173-1206), en concordancia co reinado de Fernando II (1155-1188). Froila aparece como prior en 1164 nº 3, Froila Meigo quizais en [1164], nº 199. Nembargantes a aparición do día "Cena Domini", Xoves Santo, nos leva indubidablemente á Pascua o día 21 de abril. A Pascua do ano 1160 foi o 27 de marzo e Xoves Santo o 24 do mesmo mes. En definitiva a correspondencia entre os complementos da data levan á data proposta. Cfr. C.D. nº 199.

[Ego Martinus Petri] et omnis vox mea facio cartulam testamenti ad monasterium Sancti Iohannis de Kalavario de mea hereditate propria que ego habeo de avulorum et parentum meorum [...inte]gro de Sancta María de Castro, de media de ipsa ecclesia VI^a integra. Do ibi eam pro reme[di]um anime mee et parentum meorum, et pro que receperunt me in beneficiis suis sive [...u]num equum bonum et uno bove optimo et alia multa prestancia que mihi fecerunt; et ego feci tale pactum in manu prioris Froyla Meigo et canonicis eidem monasterii [...] in Sancti Iohannis. Do ipsa hereditate ad ipsum monasterium ut habeant et possideant evo pereni et secula cuncta.

Et si aliquis homo surrexerit contra hoc factum meum et cartulam [...] maledictus et excommunicatus [et cum Iud]a traditore Domini in inferno dampnatus et cum Datan et Abiron quos terra vivos obsorbuit penas pariat, et pariat ipsa hereditate [...] p[ar]te regis D solidos pariat.

F[ac]ta [car]ta testamenti sub era I^a CLX^a VIII^a, et quotum XIII kalendas maii. Et hoc fuit factum in die Cena Domini. In ipso tempore princi[pe...] Iohannis.

Ego Martino Petriz, cog[nome]nto Manta, et omnis vox mea vobis prior Froyla Meigo et canonicis eiusdem monasterii in hanc cartulam testamenti manus meas. (*Signum*).

[In tempor]e Fernandus rex. Et comes Gomicius. [In sed]e Sancti Iacobi archiepiscopus Petrus.

(*En columna*): Rodericus Mauro, cf.- Didaco, monacho, cf.- Froyla, monacho. cf.- Pelagio Iohannes, cf.- Munioni Parrega, cf.- Pelagio Bauzola, cf.- Suario, monacho, cf.- Martino Alvitiz, cf.- Petrus Renamiriz, cf.- Iohannes Petri, cf.- Petrus Fernandi, cf.

Et alii plures qui viderunt et audierunt.

Petrus notuit.

8

[1174-1199], abril, 18.

Elvira Férveez doa ao mosteiro de Caaveiro a sexta parte da igrexa de Santa María de Ribadeume, a metade do vilar de "Yspay", a terceira parte dos vilares de Sa e Carracedo, freguesía de Santa María de Vilavella, a metade da igrexa de San Pedro de Loira

C.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; páxina do cartulario.

OBSERVACIÓNS.- A data que trae o documento ten que estar equivocada, pois Rabinato, bispo de Mondoñedo entre 1174 e 1199. Por outra banda achamos a Elvira Fervez o 13 de abril de 1172 a facer unha doazón similar e aos mesmos confirmantes practicamente.

In nomine sancte et individue Trinitatis, videlicet, Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ego Elvira Ferveez, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono et offero de meas hereditates proprias quas habeo et habere debeo ex parte avulorum et parentum meorum ad monasterium Sancti Iohannis de Calavario. Et istas hereditates sunt ecclesiasticas atque laycalias, videlicet: imprimis mea porcione integra de ecclesie Sancte Marie de Ripa de Eume, et de ipsa villa de Ripa de Heume mea porcione integra, quomodo dividit se de hereditatibus de Pontibus de Heume et quomodo dividit se de Vermuy; et \est/ de ipsa ecclesia de Ripa Heume VI^a integra; et mea porcione de ipso vilar de Yspay, et est medietate de ipso vilar; et mea porcione de ipsis villaribus que vocitant Saa et Carracedo, et est III^a pars. Et insuper quantas hereditates habeo in cauto Sancti Iohannis de Calavario cum omni voci sue. Et mea porcione integra de ecclesia Sancti Petri de Laura, et est media pars cum omnibus suis directuris. Et mea porcione de vilar que vocatur Lousada, et est media pars quomodo dividit se per sua loca et termina antiqua, videlicet, per Sayme de Meyzoso, quomodo ascendit ad Penam Magnam Aquilaria et sicut descendit ad Fontem de Ansemundi, deinde ascendit ad Montem Maiorem ita ut descendit ad flumen de Covo et ascendit per ipsam aquam ad mestas de Loura et sicut vadit per ipsam aquam ad portum de Palaciis, et sicut dividit se per ipsam ganderam de Sancto Petro ita ut vadit directum ad Petrosam de portu de flumine Maiore, sicut descendit per ipsam aquam de Sayme de Meyzoso; et mea porcione de vilar de Loura cum uno serviciali populato, videlicet, VI^a integra de totas ipsas villas cum omnibus suis villaris, videlicet, VI^a integra de totas ipsas villas cum omnibus suis villaris, videlicet, Texoneyras et Loura Sendin et Loura Vetula, et aliis suis hereditatibus intus et foris, cum quantum ad prestitum hominis est, et per sua loca et termina antiqua, videlicet, per mestas de Loura quomodo ascendit ad portum de Canario, deinde ad Custodia, quomodo descendit ad Lama Monteli sicut ascendit penam dicta, ita ut descendit ad portum de Palaciis sicut descendit per ipsa Louroa ad flumen Loura. Dono et offero atque concedo Deo et prefato monasterio Sancti Iohannis de Calavario et ad canonicos quos ibi vita sancta perseveraverint ut habeant et possideant evo perhenni et secula cuncta.

Si quis tamen, quod fieri non credo, aliquis homo surrexerit tam de mea parte quam de aliena hoc meum factum ad irrumpendum venerit, sit maledictus usque in septimam generationem, et parti regie et predictum monasterium solidos D raddat (*sic*) \et/ dictas⁵ hereditates in duplo tribuat.

Facta carta testamenti X^o III° kalendas maii, era M CC I^a. In tempore regis Fernandus. Tenente comitatu comite Gomez Gundisalvus. In sede Minduniense episcopus Rabinatus. In Trasancis prestamario Nuno Pelagii.

5. Dictam e cancelados os dous trazos final do m e sobre o primeiro un s.

Qui presentes fuerunt: (*en columna*) abbas Aloytus, cf.- Donnus Nuno Pelagii, cf.-
Donnus Roderico Gundisalvi, cf.- Froyla Moogo de Lago, cf.
Iohannes, ts.- Petrus, ts.- Pelagius, ts.- Gundisalvus, ts.
Et alii multi qui viderunt et presentes fuerunt.
Ego prenomina Elvira Ferveez et omnis vox mea in hac carta testamenti quod fieri
iussi manus proprias roboro et hoc signum facere iussi. (*Signum*).
Martinus qui notuit et cf.

9

1226, outubro, 25.

Lope Vinici doa ao mosteiro de Caaveiro canto ten na igrexa de Santa Baia de Burgás e na vila do mesmo nome.

C.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/13.

In Dei nomine. Ego Lupu Vinici, dictus ..., do et offero ad monasterium Sancti Iohannis de Calavario meas hereditates proprias que habeo de avolorum et parentorum meorum in territorio Montis Niger, inter ambas aquas. Et sunt ipsas hereditates ecclesiastica<s> et leycalias, et sunt nominatas: portionem meam de ecclesia de Burganis, et alias hereditates quas habeo vel habere debeo in villa que vocitant Burganis, et unum agrum que habui de affiladiu (sic) de Urraca Piuca in ipsa filigresia de Burganis; ita ut de hodie die et tempore de iuri meo abraza et in dominio monasterii sit tradita atque confirmata evo perenni et secula cunta.

Si quis tamen, hoc (*sic*) fieri non credo, aliquis homo de mea parte aut de extranea qui hoc factum meum infringere voluerit, in primis sit maledictus et excumunicatus et annatematizatus et cum Iuda traditore Domini et cum Datan et Abiron in inferno dagnatus (*sic*), et ad parte regit (*sic*) D solidos pariat.

Facta carta testamenti in era I CC LX IIIII^a, et quotum VIII° kalendas novembrium.

Ego Lupu Vinici in hac karta manus meas roboro ... iussi.

Regnante rege Alfonso... Roderici Gumit prestam... In sede Medionensis (*sic*), episcopo Martino ... Archidiaconis Pelagius Petri. Archipresbiteri M., monacus de Sancta Eulalia.

Qui presentes fuerunt: (*en columna*) priori domni Martini, ts., cf.- Ramir Pelaiz, canonicus, ts., cf.- Dominicus Petri, ca<no>nici, ts., cf.

Pelagius, ts.- M(artinus), ts.- Iohannes, ts.

Et alii plures qui viderunt et audierunt.

P(etrus) qui notuit.

10

1249, abril, 13.

María Fróilaz, filla de Froila Roderici, co seu marido Xoán Martínez e o seu fillo Martiño Eanes dá a Martiño Rodríguez, prior de Caaveiro, o que ten en Ribadeume e en Bermui.

B.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/31; minúscula diplomática caligráfica.

Notum est satis hac maxima virtute compertum quod si qui sponsam Christi, videlicet, sanctam ecclesiam de suis propriis rebus vel facultatibus honorare et adiuuare studet in die iudicii a Domino Ihesu Christo mercedem accipiet. Ego Maria Froyla, filia de Froyla Roderici, neta de Rodericus Veremudi de Ripa Eume, insimul cum marito meo Iohanne Martini, dictus Equa, et filio eius M(artino) Iohannis damus et oferimus pro animas parentum nostrorum et nostras quanta hereditatem habemus in Ripa Heume et in Vermuy, intus et foris, quantum aprestitum hominis est vobis priori domno M(artino) Roderici \et virtutes/ de Sancti Iohannis de Calavario et conventu eius.

Si quis tamen de mea parte vel de extranea istum pactum voluerit frangere sit maledictus usque ad VII^m generationem et <vocem> regis pectet CCCCC solidos, et ipsa hereditatem ad monasterium duplata.

Regnante domno F(ernando). Archiepiscopo I(ohanne) Arie. Ricome R(oderico) Gomez.

Qui presentes fuerunt: I(ohannes) Doronia, P(etrus) Amici, P(etrus) Vitalis, clericus; pater eius Pelagius Martini, et alii multi qui viderunt et laudaverunt.

Sub era M^a CC^a LXXXVII et quotum idus aprilis. (*Signum*).

11

1259, xaneiro, 22.

O prior de Caaveiro Pedro Cresconii fai pacto co cóengo compostelán Raimundo Arnaldi sobre unha casa na cidade de Santiago.

C.- SANTIAGO, Arquivo Catedral, Tombo C-2, fol. 234r^o-v^o

ED.: FERNÁNDEZ DE VIANA, "Documentación", n° 11.

Era M^a CC^a LXL^a VII^a, et quotum XI kalendas februarii. Hanc presenti paginam omnibus notificetur quod ego Petrus Cresconii, prior monasterio Sancti Iohannis de Caave\y/ro, una cum omnibus conventu eiusdem monasterii, vobis domno Reymundo Arnaldi, ecclesie Beati Iacobi canonico, facimus pactum et placitum firmum in solidos D roboratum, ita quod damus vobis ipsam nostram casam de Conpostella, que stat inter domum que fuit Petri Pardi et domni Alfonsi Petri, canonici, et in directo ipsius curralis que fuit decani domni Martini, ut teneatis illam cum suis directuris in omni in vita mea et habeatis lucem de illa et mittatis in refeccione

eius solidos CC, et nos recipimus vos in familiarem et canonicum nostrum. Et statuimus vos participem et⁶ beneficiis et oracionibus ipsius monasterii oraturi pro vobis tam in vita quam post mortem et in die in quo advenerit depositio vestra faci<a>mus pro vobis anniversarium in unoquoque anno sicut pro unoquoque ex nobis, ad obitum vero vestrum prenominata domus nostra cum sua refeccione ad ius et dominium nostrum pleno iure redeat in pace et sine ulla contradicione.

Quisquis hoc pactum infringere temptaverit sit maledictus et pectet penam placiti huius superius dictam, hoc tamen placito in suo robore permanente.

Nos iamdicti in hoc placito manus nostras.

His actis vocati et rogati testes interfuerunt: Ego Eleazar, canonicus, ss.- Ego Iulianus, archipresbiter, cf.- Ego Iohannes Pelaiz, presbiter, cf.- Ego Iohannes Arie, diaconus, cf.- Petrus Muniz, aurifex, cf.- Affonsus Ruderici, cf.- Fernandus Fernandi, cf.- Martinus Arie, cf.- Pelagius Iohannis, alfayatus, cf.- Rudericus Martini, cf.- Petrus Francus, cf.- Martinus Pelaiz, cf. Suerius Pelagii interfui et scripsit.

12

1259, febreiro.

Don Martiño, prior, e o convento de Caaveiro fan pacto con Pedro Pédrez sobre unhas propiedades en "Oreia" (Miño ou Fene) para que este as plante de árbores.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/6; carta partida; minúscula diplomática currens

Era M CC XC VII e o quodum no mes de fevreyro. Conusuda cousa seia a quantos están presentes como ós que an por viir que eu don Martino, prior de Saoane de Caaveyro, e o convento dese mesmo lugar fazemos preyto e prazo ... Pedro Pédrez, cavaleyro de Saa, en... Cendrón que nós damos a esse Pedro Pédrez un agro que jaz so Oreia, egreia de Villanova, en Selovre, a chantar de pereyros e de maseyras ou d-outras árbores qualesquer que y chante, e se Pedro Pédrez iisse agro iadito e de quanto ... chantar iisse agro debe il a levar a meatade en súa vida e o moesteiro devandito a meadade e der a súa morte deste Pedro Pédrez leve o moesteiro iadito as III partes e súa voz di isse Pedro Pédrez a quarta desse chantado dos frectos d ... e quada que medrar árbore deve y Pedro Pédrez ou súa voz outra a meter ... e mayx se Pedro Pédrez ou súa voz quiseren vender ou sopinorar deven a vender ou sopinorar a iste moesteiro ia de suzo dito.

E quinquen que a iste prazo queyra pasar para britallo ista peea de suzodita peyte, e o prazo remana firme.

Os que presentes foron: Pedro Rodríguiz, juiz de Selovre; Fernán Pédrez de Pedre; García Meéndez, clérigo, sou irnaao; ... de Caransa; Rodrigo Alvero; Rodrigo ... de Belele.

Eu Pedro Rodríguiz, [notario del rey dado in Trasanquos e in Bezouquos, que fiz ista carta e presente fo y e confirmo].

6. Por in.

13

1259, maio, 10.

Sancho Fernández e a súa dona Maior Fernández, filla de Fernán Pérez de Andrade, venden ao mosteiro de Caaveiro cantas eguas teñen por cincuenta maravedís leoneses.

A.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; pergamiño; minúscula diplomática currens; con pequenos rotos na parte central.

Inno nome de Deos seia, amén. Eu Sancho Fernández in senbra cum mina moller Moor Fernández, filla de Fernán Pédriz d-Andrade, por nós e por toda nosssa voz fazemos carta de venda que nós fazemos ao moesteyro de Saone (sic) de Caaveyro e ó prior e ó convento desse mesmo lugar de quantas egoas nos avíamos con isse moesteyro devandito e de toda a demanda dellas, así que nós vendemos e outorgamos issas egoas iaditas de boa voontade e per nosssa prazer e por zinqoenta maravidís de leoneses d-ouo (sic) in soldo o moravidí dos quaes nós fomos ben pagados, e por inde vendemos a vós issas egoas así como desuzo é dito, e damos a vós e outorgamos issas egoas con toda súa demanda que as aiades vós e quesse (sic) mosteyro iadito por iamays. E firmemente defendemos que nenguno non possa inbargar isse moesteyro per nenulla acexsón a demandar issa<s> egoas.

E se algún for pella ventura que o queyra inbargar por demanda dellas seia maldi[to e] aflito p[...]e a vossa voz e á del rey CC maravidíis peyte, e a carta remana firme.

Feyta foy ista carta X días de maio andados, era de mille e dozentos e noventa e set<e> anos. Reynante rey nosso in Castella e in Lión don Alfonso. Ricome de Galiza don R(odrigo) Gómez. Arcibispo de Santiago don Johán Aras. Arcidiago de Nendos don Gonsalvo Rodríguez. Merino maor in Galliza don R(odrigo) García.

Que presentes foron: (en columna) Fernán Iohanis Xerpa, cavaleyro, ts., cf.- Martín Paaz d-Anca, cavaleyro, ts., cf.- ... Gonsálvez de Voado, cavaleyro, ts., cf.- Dom Iohán de Maninos, ts.- Pedro Minídez, dito de Bollo, ts.- I(ohán) Alvo de Maninos, cf.

Eu Pedro Rodríguez, notario del rey dado in Trasanquos e in Bezouquos, que fiz ista carta e presente foy e confirmo.

E outros muytos que viron e que oyron

1260, setembro, 17. Santiago.

Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro presentan escrito de apelación sobre propiedades eclesiásticas e laicas no couto do mosteiro.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/8; minúscula diplomática currens; ilexible na parte superior dereita.

Noverint universi quod in presencia mei Fernandi Iohannis, publici notarii Compostellani iurati ac testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Fernandus Petri, prior, Petrus Petri, canonicus et infirmarius monasterii Sancti Iohannis de Calavario, Ordinis Sancti Augustini, in scriptis appellationem suam..., videlicet ... in hunc modum:

Nos Fernandus Petri, prior, Petrus Petri, canonicus, infirmarius monasterii Sancti Iohannis de Calavario, Ordinis Sancti Augustini, Compostellane diocesis, in nomine nostro et totius conventus monasterii suprascripti ... archidiaconum de Nendis in ecclesia Compostellana seu per archipresbiteri ... nomine eiusdem archidiaconi, nos vel monasterium antedictum in debito agr..., similiter ecclesiis Sancti Stephani de Herees et Sancte Marine de Tabulata et similiter omnibus aliis ecclesiis seu heremitis, possessionibus et rebus eiusdem monasterii in scriptis ad audientiam venerabilis patris domni archiepiscopi Compostellani et post ipsum ad summum pontificem, si necesse fuerit, appellamus ponedo? nos et ordines nostros et res nostras eclesiásticas et mundanas et ipsius monasterii et pars ... nobis coherencium et favencium sub proteccionem eiusdem archiepiscopi et summi pontificis iamdicti et instante apelatos petimus et item petimus seu etiam postulamos.

Datum in ecclesia Compostellana, XV kalendas octobris, sub era M CC LXL VIII.

Presentibus domno F(ernando) decano; domno P(etro) Martini, archidiacono de Coronato; Pelagius Iohannis, cardenalis; Sancio Fernandi, Fernando Iohannis, canonicis Compostellanis; Garsia Ortiz, duplario dicti decani; domno Pascasio, clerico dicti decani; Iohanne Petri, dicto Roxo; Petro Martini, clerico dicti cardinalis, clericis Compostellani.

Ego Fernandus Iohannis, publicus notarius Compostellanus iuratus, vocatus, interfui et scripsi et signum meum apposui et confirmo. (*Signum e en torno ao signo: signum Fernandi Iohannis notarius Compostellanus*).

15

1265, setembro, 25.

Acordo entre don Fernando Pérez, prior de Caaveiro, e o seu convento e membros da familia Sillobre e o Concello das Pontes de García Rodríguez, que disputaban herdades en Saa e Carracedo polo que don Fernán Pérez de Pedre, a súa muller dona Maior Bermúdez e o fillo de ambos Pedro Fernández terán en usufructo vitalicio a metade de toda a voz da freguesía de Belelle, en Santa Mariña de Sillobre, e ao primeiro a herdade de Cádavo, que fora de don Pedro Rodríguez de Sillobre, renunciando así a todo posible dereito que puideran ter nesas propiedades.

A.- A CORUÑA. Arquivo Histórico Municipal, Colección de pergamiños soltos, nº 19; minúscula diplomática currens; carta partida; rota a parte superior esquerda.

[Era de mil e trescent]os e III annos, e o quodo sex días por andar de setembro. Aqueste pacto e [...] diis que é feyto e outorgado a boa fe e sen enganno ontre don Fernán [Pérez, prior de San Ioh]ane de Caaveyro e o convento desse meesmo lugar da una parte, e ontre [...] don Pedro Rodríguez de Sellovre e de donna Tareyia Fernández e súa muller donna [...] fillo d-ambos Pedro Fernández, da outra parte, o qual plazo deve a seer sabudu, que por demanda que fazía don Fernán Pérez de Pedre devandicto ao concello das Pontes d-Eume en herdades en Saa e en Carracedo, en término das Pontes d-Eume, as quaes herdades ll-avían a fazer de paz ó moesteyro sobredicto ao con<c>ello sobredicto, e sobr-isto veeron a avenenza o prior e o convento devandictos cun don Fernán Pérez de Pedre devandicto en tal razón: que nós prior e convento ia desusu dictos damos e outorgamos a vós don Fernán de Pedre e á vossa muller donna Mayor Vermúdez e a vosso fillo d-ambos Pedro Fernández a mea de toda a voz da terra da feeygregía de Belelle per tal condizón que a tenades e a aiades en toda vossa vida de todos tres e aa devagazón de vós todos tres ficar ao moesteyro sobredicto, e vós en toda vossa vida de todos tres levardes a meadade deste préstamo sobredicto, e vós da vossa parte e nós da nosa parte outorgamos de nunca en este tempo devandicto metermos outro prestameyro nen outro terreyro en Belelle et nas partimos per meo así como sobredicto é. E mays damos e outorgamos a don Fernán Pérez de Pedre sobredicto a nosa herdade do Cádavo, a qual herdade gaanou o moesteyro sobredicto de don Pedro Rodríguez de Sellovre, seu padre. E esta herdade do Cádavo sobredicta vos damos a vós don Fernán Pérez de Pedre que a teñades en toda vossa vida e a vossa devagazón ficar quita e livre de vós e de toda vossa voz ao moesteyro sobredicto. E estes préstamos vos fazemos por tal razón que vós quitades e renuzades por vós e por toda vossa voz quanta herdade avedes e aaver deveades en Saa e en Carracedo, en término das Pontes d-Eume, e mays quitades que nunca comprendes nen gaanedes herdade de vosso parente nen d-outro home neín en Saa nen en Carracedo per que enpézome de non veña ao moesteyro sobredicto nen ao conzello das Pontes d-Eume. Et eu don Fernán Pérez de Pedre en un cun mya muller Mayor Vermúdez e cun nosso fillo d-ambos P(edro) Fernández outorgamos este plazo como desusu ven ditado a cumprir, e outorgamos por este algo e por este préstamo que nos fazedes d-amarmos e ajudarmos e anpararmos e deffendermos o moesteyro cun tódalas suas cousas segund como nós mellor podermos. E poemo-las partes anbas que qual delas que este plazo mentir aa outra parte e aa voz del rey per meo peyte a pea o plazo, e o plazo seia firme.

Os que presente foron: García Meéndez, clérigo de Santa Marina de Sellovre; P(edro) Martiiz, cavaleyro de La...ya; Johán Peláez de Felgeyra; Johán Peláez de Vilar de Colo; Martín Iohanes d-Elfe; Johán Mozet de Vale; Martín Mozet; Johán Moozino de Santa Cruz de Párrega; Fernán Fróyz de Maninos.

Et eu Johán Rodríguez, notario público del rey no julgado de Trasancos e de Besoucos, fuy presente e por rogo e cun outorgamento das partes fiz este plazo e confirmo cun meu sinal que y poño en testemoyo de verdade. (*Signum*).

16

s.d. (1262-1266)

Os abades Pedro Vidal de Antealtares e Pedro Eanes de San Martiño de Fóra dictan sentencia sobre os dereitos do arcediogo de Nendos e o mosteiro de Caaveiro sobre diversas igrexas e capelas.

B.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/14; minúscula diplomática currens.; con pequenos rotos

Noverint universi quod cum G(undisalvus) Roderici, archidiaconus de Nendis in ecclesia Compostellana, racione ipsius archidiaconatus ex una parte, et Fernandus Petri, prior, et conventus Sancti Iohannis de Calavario nomine ipsius monasterii ex altera, contenderent super iuribus archidiaconalibus et iure patronatus ecclesiarum Sancti Iacobi de Vermue, Sancti Iohannis de Villa Furada, Sancti Petri de Faera, Sancti Petri de Ymia, Sancti Martini de Goente, Sancte Marie de Cavalar, Sancti Bauduli, Sancte Crucis, Sancte Eolalie, Sancte Marine de Tabulata, Sancti Iacobi de Calavario et Sancte Marie de Qeygeyro, tandem de beneplacito ipsarum parcium et autoritate et assensum venerabilis patris domni I(ohannis), Dei gracia Compostellani archiepiscopi, et capituli eiusdem, compromiserunt in nos P(etrum) Vitalis de Antealtaria et P(etrum) Iohannis, Sancti Martini de Foris abbates, ut quicquid nos cum consensu et autoritate reverendi patris domni I(ohannis), Dei gracia Compostellani archiepiscopi, super premissis iudicarem, mandarem, laudarem, arbitrarem seu amicabiliter componerem, stando, sedendo, altera parte presente vel altera absente⁷ quomodocumque et quodocumque, die feriata vel non feriata, ratum et gratum haberent, promittentes contra aliquatenus non venire immo in omnibus et per omnia firmiter et inviolabiliter observare sub pena ducentorum aureorum solvenda [...] observare, compromisso isto nichilominus in omnibus sicut dictum est perpetuo suo robore duraturo, pro qua pena solvenda sicut [...] rogatus ab utraque parte se constituit fideiussorem et debitorem per se et per omnia sua bona sine aliqua contradicione et exceptione dictis partibus se obligantibus sub predicta pena et dantibus et concedentibus nobis predictis arbitris plenam et liberam potestatem mandandi, iudicandi super predicta pecunia solvenda secundum quod viderimus expedire, dicto Fernando Veremudi presente et concedente omnia supradicta. Nos vero predicto arbitro iam recepto et etiam potestatem nobis ab ipsis partibus concessa et auditis que partes hinc idem proponere voluerunt, cum consensu et autoritate reverendi patris domni I(ohannis), Dei gracia Compostellani archiepiscopi, et capituli eiusdem, et de beneplacito ipsarum parcium sic duximus amicabiliter componendum hoc modo, videlicet: quod dicti prior⁸ et conventus in predictis ecclesiis in perpetuum plenum iux habeant patronatus,

7. Absedente e de borrado por expuntuación.

8. Repetido prior.

ita tamen quod dicti prior et conventus dotent predictas ecclesias et recipiant anuum censum ex eis qualem et quantum domnus archiepiscopus statuendum duxerit in eisdem. Arbitramur etiam quod monasterium habeat ecclesiam Sancti Iacobi de Calavario pro capella ipsius monasterii cum octuaginta parrochianis que capella debet habere aliam capellam subse (sic), scilicet, ecclesiam Sancti Martini de Goente dependentem a dicta capella Sancti Iacobi ad quam capellam debet recurrere aliqui ex predictis octuaginta parrochianis qui comode ad capellam Sancti Iacobi pro divinis recurrere non poterint, et audire ibi divina, et recipere ecclesiastica sacramenta, qui octuaginta parrochiani infra limites dictarum capellarum comorentur. Arbitramur etiam quod dictum monasterium de Calavario convertat inversus proprias decimas et oblationes et alia ad ipsas capellas spectancia reservata congrua sustentacione capellanis perpetuis quas archidiaconus loci ad presentacionem ipsius monasterii in predictis capellis duxerit instruendos. Arbitramur etiam quod in predictis duabus capellis habeat archidiaconus unam procuracionem tantum, et in ipsis capellani ipsarum in omnibus plenum ius archidiaconale habeant.

17

1281, marzo, 19. Ágreda.

Afonso X confirma o privilexio de Alfonso VII do 6 de maio de 1135 no que acouta o mosteiro de San Xoán de Caaveiro.

A.- PONTEDEUME, pergamiño propiedade de dona Mª de la Esperanza García Rodeiro; minúscula diplomática cursiva; en regular estado de conservación.

D.- Santiago, Arquivo Diocesano, Fondo xeral, Colexiatas, caixa 366; copia do século XVIII, con data de anos no canto de era. ED.: ZALESKA, María, "Un privilegio" pp. 79-89.- CASTRO, "S. Juan de Caaveiro", pp. 58-60, segundo D.

Sepan quantos esta carta vieren como yo don Alfonso, por la graçia de Dios rey de Castiella, de León, de Toledo, de Gallicia, de Sevilla, de Córdoba, de Murcia, de Jahén e del Algarbe, vi un previllegio del emperador don Alfonso fecho en esta manera:

(Inserta documento nº 2).

Agora Johan Pérez, prior del monesterio de Sant Johan de Caaveyro, vieno a mí e pediome merçed que lo otorgase e gelo mandasse gardar. Et yo tove por bien de lo façer. Et otórgogelo e mando que vala e gelo guarden segundo que fue mandado en tiempo del abuelo e de mi padre e de mi. Et deffiendo que ninguno non sea osado del passar contra ello, ca qualquier que lo feziessse a él e a quanto oviesse me tornaría por ello e pecharme ye la pena que en él dize e demás pecharme ye en coto çient morabedís de la moneda nueva e al prior e al monesterio de Sant Johan de Caaveyro otro tanto. Et desto les mandé dar esta mi carta seellada con mi seelo colgado.

Dada en Ágreda, diez e nueve días de marzo, era de mil e CCC e XIX annos.
Yo Pero Fernández la fiz escribir por mandado del rey.

18

1281, marzo, 19. Ágreda.

Afonso X confirma ao mosteiro de San Xoán de Caaveiro o privilexio outorgado ao mesmo por Fernando II en León, o 23 de outubro de 1164.

Inserto no nº 17.

Sepan quantos esta carta viren commo yo don Alfonso, por la gracia de Dios rey de Castiella, de León, [de Tolledo, de Galicia, de Sevilla], de Córdoba, de Murcia, de Jahén e del Algarbe, vi un privilegio fecho en esta manera:

(Inserta nº 4)

Agora Johan Pérez, prior del monesterio de San Johan de Caavey[ro, pedióme] que gello otorgasse e mandasse guardar. Et tove por bien de lo fazer e otórgogello, e mando que vala e gello guarden segunt que fue guardado en tiempo de mi avuelo e de mi padre e de m[í]. Et deffiendo que ninguno non sea osado] del passar contra ello.

Ca qualquier que lo feziesse a él e a quanto oviesse me tomaría por ello, e pechar me ya la pena que en el diz, e demays pechar me ya en coto cien morabedís de la moneda [...] danno doblado.

Et desto les mandé dar esta carta sielada con mi siello colgado.

Dada en Ágreda, diez e nove días de marcio, era de mil e CCC e diez e nove annos.

[Yo Pero Fernández la fiz escribir por mandado] del rey.

19

1286, xaneiro, 23. Santa María de Mogor.

Abril Eanes, arcediago de Trasancos, nomea cura de Santa María de Espiñaredo, por proposta do prior de Caaveiro

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/9; minúscula diplomática currens; conserva catro buracos romboidais dos que penduraba o selo.

Noverint universi quod ego Aprilis Iohannis, archidiaconus de Trasancis in ecclesia Mindoniensi, ad presentacionem religiosi viri Iohannis Iohannis, prioris monasterii Santi Iohannis de Calavario, presentantis nomine ipsius monasterii, contuli ecclesiam Sante Marie de Espinaredo, vacantem per mortem Iohannis Petri, dicti Codesso, terciam partem, scilicet, Alfonso Nicholai, clerico, alias duas partes Iohanni Martini, domini regis scribe, et ipsos clericos institui in eadem. Et quia inveni in visitacione a Iohanne Codesso, qui tunc tenporis dictam ecclesiam tanquam clericus tenebat, et ab aliquibus fide dignis quod religiosus vir Fernandus Petri, quondam dicti monasterii prior, nomine ipsius monasterii dictam ecclesiam de Espinerido

doctavit, scilicet, per quercum crucis de Tavanca que est subtus ecclesiam, et inde secundum quod vadit ferire ad cepun ianue Petri Vacarii, et secundum quod vadit per viam de Recemel et facit divisionem per aliam Tavanca que est super eandem ecclesiam, et dividitur ab agro Marie Martini, et vadit ferire ad aliam viam que vadit ab ecclesia contra Recemel, et vadit per eandem viam ad viam que dicitur de Gruu, et secundum quod venit per eandem viam usque ad fontem grange veteris et inde recto tramite secundum quod vadit ad hereditatem de Calavario quam tenuit Petrus Lupus, et secundum quod dividitur per salgarium, et inde secundum quod dividitur ab agro monasterii quem tenebat Martinus Noufeiro et per fontem Marie Martini, et inde ad terminum predictum, scilicet, quercum de Taveanca et etiam domum quam tenuit Petrus Munionis cum suis cortinis. Et tunc donnus Martinus, tum temporis loci archidiaconus, qui presens erat, inposuit certum senssum et tributum dicte ecclesie solvendum dicto monasterio et cathedrali ecclesie anuatim, scilicet, tres modios cum dimidio de pane per taleiga ferratam dicti monasterii, quinquaginta solidos legionensium, duo enxenia, unum solidum in festo Sancti Iohannis Bautiste et aliud in festo Sancti Iohannis Decollacionis unum porcum ... tam mandatam. Et archidiacono loci nomine cathedrali ecclesie dicte solidos pro tributo supradicte monete, et nec possit in posterum in iudicium evenire, et tocius questionis materia cederetur dictus prior petiit a me quandam litteram in testimonium veritatis, et ego sibi dedi, mandans dictis clericis et aliis qui pro tempore fuerint quod respondeant sibi et sucesoribus suis cum dicta renda ipsius ecclesie et archidiacono loci cum dicto tributo et directuris ecclesie catredalis annuatim.

Et nec posset in dubium evenire presentem cartam fieri feci et sigilli mei munimine communiri.

Data apud Sancta Maria de Moagorum, decimo kalendas februarii, era M^a CCC^a XXIII^a.

20

1286, febreiro, 27. No mosteiro.

Xoán Eanes, prior, e o convento de Caaveiro dan poder ao prior e aos cóengos Ruy Bermúdez e Pedro Martínez para que poidan aforar a Gómez Fernández Mallaver as herdades que ten o mosteiro en Carantoña, O Val e San Vicente, e sobre a renda de Santa Cruz.

(Incluído en documento de 9 de febreiro de 1306)

Conosçuda coussa seia a quantos esta carta viren que nós convento do dito moesteyro de Sayoane de Caaveyro, pressente e outorgante, e Johán Eanes, nosso prior, fazemos nossos procuradores Roy Vermúez e Pedro Martine , nossos cóengos, pera fa er pla o con Gome Fernande Mallaver sobre as nossas herdades de Carantona e de Valle e de San Viçengo e sobre a renda de Santa Cruz, e quel plazo <que> elles con este Gome Fernande fezeren nos ...remos e avremos por firme. E mandamos a qualquer notario que esta procuraçón vir que faça ende en nosso nome o tal plazo qual estes nosos procuradores mandaren.

E que esto seia çerto e non possa viir en dulta nós convento sobredito dámoslle ende esta procuraçón seellada con noso seello en costa.

Feyta a procuraçon no moesteyro, dous días por andar de fevereiro, era de mill e e CCC e XXIII annos.

21

1286, setembro, [21. Lugo].

Sancho IV, por pedimento de Froilán Pérez, cóengo de Caaveiro, confirma ao mosteiro de Caaveiro o privilexio concedido polo seu pai Afonso X en Ágreda, o 19 de marzo de 1281, confirmatorio á súa vez do outorgado por Fernando II o 23 de outubro de 1164.

B.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/10; copia coetánea; minúscula diplomática cursiva; roto na parte dereita
REG.: SÁNCHEZ BELDA, Documentos reales, n° 847.

Sepan quantos esta carta vieren commo yo don Sancho, por la gracia de Dios rey de Castiella, de León, de Toledo, de Galliza, de Sevilla, de Córdoba, de Murçia, de [Jahén e del Algarve, viemos una carta del rey] don Alfonso, mi padre, seelada con so siello colgado fecha en esta guisa:

(Inserta doc. n° 18)

Agora Frola Pérez, canónigo del monesterio de Calavero, por sí e por el convento desse meysmo lugar, vieno a mí e pedióme mercet quel confirmasse esta carta.

[Et nos sobredicho] rey don Sancho, por les fazer bien e mercet confirmégella, e mando que vala egela guarden segunt fue guardada en tiempo de mi avuelo e de mi padre e de [mi visabuelo...] contra ella, ca qualquier que lo feziesse pecha me ya la pena que diz en él, e demays a él e a quanto oviesse me tornaríá por ello.

Et desto les mandé dar esta mi carta firm[ada ...].

[...] un día de septiembre, era de mil e trezientos e veynte e quatro annos.

Yo Domingo Pérez la fiz escrever por mandado del rey.

Esidro González.

1287, novembro, 11..

Foroº.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/11; carta partida; minúscula diplomática currens; en moi mal estado de conservación.

Era de mille CCC^{OS} XX V años, [...] viinte novembre. Cunusçuda [...] nós don [...] de Caaveyro e o convento [...] Johán Fernnández [...] damos tan solamente [...] tres en pas[...] moller donna [...] do curral en que morou [...] e esta María [...] os quaes casares son [...] per tal preyto que os lavredes e paredes ben e dedes ... a nós cada anno ...oentes de pan pela ... de San Miguel de setembro ... día..., e a morte do pustrimeyro de ... casares livres e quitos e d... toda vosa voz con quanta boa parança vós y feçerdes e con todas ... entralas per sua ... aa outra parte ... voz del rey nos ... sua revor.

Testemuyas: Martín F..., iiz? de Seydres; e Pedro Pérez ... do dito mosteiro; e Fernán ... de Doçe, Johán ... dito ...

9. Nesta nota incluímos o texto fragmentario de tres documentos que contén o pergamiño MADRID, A.H.N., Clero, 491/7, en pésimo estado de conservación, semella que todos referentes a un préstamo, o primeiro de 1282, outubro 17, do que se pode ler parte do comenzo que di así: "Era de mil e CCC^{OS} e XX annos, XVII días de outubro. Conosçuda cousa seia a todos que nos ... enno dito convento que devo a vos don Vermui Pérez de Leyra, clérigo, ou a vossa voz quatrocentos ...cada huna as quaes a min enprasastes en dineiros ... que eu odito ... deste mosteyro e vos ... non podía ... de nenhua coussa para ... para nenhua cousa de meu ... en seu lugar ... quatroçenta des? sobreditas, e ora a vos en ... en poder en pinnor tódalas as rendas e dereytos que eu e este mosteyro sobredito avemos enna iglesia? de ... do Castro e esa figlisía e enna iglesia de San Gíao de Carantoña e en essa figlisía assy como estan postas per prastos?, salvo que y ha Marcos Pérez ... sobredito, as quaes rendas e dereytos sobreditos ... per vos e per vosos ...dáqui endeante ata que seades pagados ...". Dun posible segundo só é posible ler "... don Goter...". Del terceiro: ... notario del rey enna Pontedeume vista una carta feyta enna ... ben e fielmente fi ... della este trallado ben e fielmente ...", isto és, o comenzo da fórmula do traslado, ó que segue gran parte do texto trasladado, de data 1297, abril 10, que dí: "Noverint universi quod ego Guterrius Gundisalvi, arcidiaconus de Nendis, atendens ... domni Fernandi Petri, prioris monasterii Sancti Iohannis de Calavario, ... archidiaconatus de Plutiis, est per ... Vermún Petrii de Andrade et alios malfectores suo monasterio et cauto et rebus suis, et non habent unde ... possit nec per que quis? suum super dictam .. prosequi valeant do ei licenciam contrahende ... usque ad summa quadragintarum librarum alfonsinorum ... ecclesia de Leiro et obligandis? que dictum monasterii habet et habere debet ... do Castro ... Iuliani de Carantonia. excepti illud quod tenet domnus Martinus Petri, cardinalis Compostellanus, ... in vita sua et prebeo auctoritatem dicto Veremudo Petri quod possit ... ad dictam sumam super dictum locum et quod possit recipere fructus ... dicti ... quod sit ...tus de dicto debito secundum quod ... sibi ... obligamus ... hoc ... non vertitur hanc inde cartam fieri feci et signum meum ...Vº idus aprilis, era Mº CCCº XXXº Vº, ... traslado. Eu Dº Martines, notario del rey enna Pontedeume vissa? ... feita en .. dito e fielmente fis trasladar della este tralado e poño meu sinal e confimo. (*Signum*)".

1290, xaneiro, 2.

Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Vidal e ao seu fillo Fernando Eanes, e a Sebastián Pérez e un fillo, canta herdade teñen na freguesía de Santa María de Recemel por trinta soldos alfonsinos ao ano, pagadeiros o día de San Martiño.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 491/12; minúscula diplomática currens; en mal estado de conservación.

Era de mille e CCC e XXVIIIº annos, e o quoto dous días andados de ianeiro. Commo eu don Fernán Pere , prior do moesteiro de Saioanne de Caaveyro, en un con Fernán Pere e con Johán Romeu, e... Pere e con Pedro Martínez e con Iohán Peláez de Deixinda, cóegos do dito moesteiro, damos e firmemente aforamos a vós Iohán Vidal do Pereio e a voso fillo Fernán Iohanes, e a vós Savaschán Perez e a voso fillo Lopo Pere toda quanta herdade nós avemos e aver devemos ennos casaes de... fia, figlisía de Santa María de Reçemel, a qual herdade e casaes e formaes hy... levaron e lavraron e jurivizaron Pedro Baffua e Johán Baffua. Esta herdade vos damos con todos seus jures e perteeças e seídos, de montes a fontes, lavrados e por lavrar, por en tódolos días de vosa vida ata o día da morte do postromeiro de vós, a qual herdade e casaes vos damos por ... do moesteiro e porque sodes familiares e por trinta soldos de moneda d-alfonsís ... aa dar por ... aa oveença do celloiro cada día de Sant Martino en cada un anno. E nós Iohán Vidal e Savaschán Pere outorgamos por nós e por nosos fillos que non están presentes e per juramento que ende façemos corporalmente sobre santos avangeos que non vos pasemos ben ... esta herdade estes casaes segundo nosa pose e outorgamos e conviimos per este juramento que nunca demandemos nen anparemos esta herdade nen estes casaes por noso jur nen por nosa herdade se non polo moesteiro, e que non demandemos nunca nêua cousa por razón de ...igo nen de padreyro enna iglesia de Villafurada ou enna que chaman Porto da Egoa, e aa morte do postromeiro de nós todos quatro esta herdade e estes casaes fiquen quitos e livres de nós e de toda nosa voz ao dito moesteyro.

E qualquer das partes que a esto pasar e non complir commo dito he que peite á outra parte e á voz del rey de per meo çen morabedís, e os plazos estén firme<s> en súas condições.

Testemoyas: Johán Martines de Perves, clérigo; Fernando ...; Pedro Pérez de ... e Alvar Eanes de Perves, Johán Pérez ... Johán Suárez, clérigo de Villar, e outros.

E eu Pedro Perez de Villares escriví per mandado de Pedro Eanes, notario.

Eu Pedro Eanes, notario .... per mandado dos sobreditos ....

1301, outubro, 18.

Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro arrendan durante os vintenoventa anos próximos a Airas Pérez de Parga e á súa dona Dominga Domínguez canto ten o mosteiro nese momento ou poida quedar libre nese tempo en toda a freguesía de Santa María de Espiñaredo, agás a presentación da igrexa, por doce taleigas de pan ao ano, debendo deixar ao final do período dous casais poboados cun boi, unha vaca, unha porca e seis tenreiros.

B.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; traslado coetáneo do notario do rei Juan Fernández; pergamiño; minúscula diplomática caligráfica; con pequenos buracos na parte superior dereita.

Saban quantos esta carta viren commo nós Fernán Pérez, prior do mosteiro de San Johane de Caaveyro, ensinbra con todo o convento dese mosteiro e per sou consello e con sou outorgamento, todos en hun acordo, a vós Aras Perez de Párega e a vossa moller Dominga Domínguez e a vossas voces arendámosvos todos quantos erdamentos ygresaros e leygaros e rendas e servizos nós e o mosteiro sobredito de Caaveyro avemos e debemos por aver en toda a fiigressía de Santa María d-Espeñaredo. Et todas estas cousas vos rendamos commo sobredito he deste San Johane Bautista que foy ena era desta carta ata XXVIIIe annos conpridos primeyros que vëeren que se acabarán na era de mille e CCCLXVIII^o annos. Et se en este tempo devagar algún ou algúus daquel ou daqueles que de nós tēen préstamo ou renda en esta ygreia ou en esta fiiglessía, aquilo que a nós pertēecía d-aver por aquela ou por aquelas vagaçoens mandamos e outorgamos que seia vosso e o aiades e pessoyades por vosso en estes XXVIIIe annos por esta renda vós e vossas voces, salvo apresentamento desta ygreia se devagar en este tempo, e a colleyta da ygreia que deve a seer do mosteiro e do prior ya ditos. Et vós Aras Pérez e Dominga Domínguez ou vossas voces avedes a dar cada anno ao moesteyro ya dito por renda destes erdamentos XII taegas de pan pela taega do moesteyro per que se recadan as rendas do moesteyro, et este pan nos avedes a pagar aa ygreia ou ena fiiglegía d-Espynaredo des día de San Migel ata día de San Martino en cada hun anno enuyando do moesteyro por él e pedyndovolo ou volo enviar pedir per ome çerto do mosteiro. Et estes XXVIIIe annos passados vós Aras Pérez e Dominga Domínguez e vossas voces avedes a leixar estos erdamentos ao moesteyro sobredito livres e desenpeçados de vós e de vossas voces. Et avedes a leyxar ao moesteyro en esta erdade dous casares pobrados cada un deles dun boy e dũa vaca e dũa porca e de seys rexelos, e todo ysto deve seer [...]lente nós e vós aa boa fe. E vós Aras Pérez e Dominga Domínguez avedes a amar e ajudar o moesteyro e a parar ben esta erdade. E nós prior e convento aiudármovos o mellor que nós podermos. Et outrossy nós prior e convento renuçamos que nunca contra ysto vaamos en juyzo nin fora de juyzo, et se estes erdamentos valen ou valueren mayor renda ca estas XII taegas de pam que nos avedes a dar por esta renda, dámosvos a mayoría in doaçón para ajuda de parar bem esta erdade e por vosa ajuda e por moyto servizo que nos fezestes de que de vós somos ben pagados. Et eu Aras Pérez por min e por a dita miña muller todo ysto outorgo.

E qual das partes contra esto veer e o non conprir commo sobredito he peyte quinentos moravedís da moeda nova aa parte que o preito conprir, e as cartas fiquen firmes con quanto en elas diz.

Et disto mandamos nós prior e convento e eu Aras Pérez ende fazer dous prazos partidos per a, b, c e seelados con nossos seelos.

Feitos per Martín Páez, notario de Vilalva, XVIII° días d-outubre, era de mille e CCCXXXVIII^e annos.

E disto son testemoyas: Fernán Pere e Johán Romeu e Pero Martínez da Corveira e Pero Martínez d-Arnoso e Pero Afillado e Johán de Sanyees e Roy Pérez e Ruy Bravo e Afonso Pérez, cóygos de Caaveyro; e Afonso Eanes de Lousada e Affonso García e Martín Martínez d-Arnoso.

E eu Martín Páez, notario sobredito, fuy presente e escrivy estes prazos e fiz en eles meu sino.

Este he traslado da sobredito carta a qual eu Johán Domínguez, notario del rey, os vi e fiz trasladar e puge en este traslado meu sinal en testemoyo de verdade a rogo de Dominga Domínguez, moller do sobredito Aras Pérez. (Signum).

25

1306, xaneiro, 8.

Acordo entre García González, arcediago de Nendos, e don Fernando Pérez, prior de Caaveiro, para que o prior e os seus sucesores defendesen a ermida de San Xoán de Vilafurada.

A.- A CORUÑA, Real Academia Gallega, Fondo Murgía; pergamiño; gótica cursiva; plica con catro buracos dos que penduraría o selo.

Conu u da cousa seia a quantos esta carta viren que esta he compustura feyta e outorgada que deve durar por sempre e que é coutada en mille morabedís da bõa moneda, ontre Garsía Gonçale, arcediago de Nendos, vigario do arçobispado de Santiago, da hũa parte, et don Fernán Pere, prior do moesteiro de San Johane de Caaveyro, por sy e o convento desse meesme lugar, da outra, assy é, que o dito dito arçidiago veendo e consi<de>rando gram proveyto da ygresia de Santiago e dos arçidgados que fossen en Nendos depouys del, fe tal compustura conno dito prior e convento, que esse prior e convento deffen a súa hermida de San Johane de Villafurada que o dito prior e convento tiñan per sy e que hé do dito moesteiro, e que a juntassen con todos seus fiigreses e con todos seus dereytos que a essa hermida pertecían aa capella de Santiago de Caaveyro que é do dito moesteiro, e que o dito prior e convento e os outros priores que veeren depouys del que seian tiúdos de daren cada anno so a dita pẽa ao arcediago de Ne<n>dos hũa procuraçõn enteyra por rasõn de visitaçõn, segundo que la ante ende davan, e que den da capella de Santiago de Caaveyro.

E que esto seia çerto e non veña en dulta asselley ende esta carta con meu seello colgado.

Feyta VIIIº días de janeiro, era Mª CCCª XLª IIIª.

26

1306, febreiro, 9.

Xoán Eanes, prior de Caaveiro, en nome do convento, afora a Gómez Fernández Malaver, á súa dona Tareixa Pérez e ao fillo de ambos, Vasco Gómez, durante as súas vidas varias propiedades en Caamouco, Seselle, Pazo, Barocido e Carantoña, freguesías de San Vicente de Caamouco e San Xulián de Carantoña por diversas cantidades de diñeiro e especies.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/2; minúscula diplomática cursiva.

Era de mille e CCC XLVIII annos, IX días de febreiro. Connosçuda coussa seia per este escrito commo eu Johán Eanes, prior do moesteyro de Sayoane de Caaveiro, e Roy Vermúez e Pedro Martíne, cóngos e procuradores do convento do dito moesteyro per una carta de procuraçón aseellada con seello en costa, a qual eu, notario, feyta en tal maneira:

(Inclúe poder de 27 de febreiro de 1286).

E eu Johán Eanes, prior sobredito mos ... per esta procuraçón damos e firmemente outorgamos a vós Gome Ferrnande Mallaver e a vós Tereija Pere, filla de don Pedro Pere de Leyro, e a vosso fillo Vasco Gome por en todos los días da vossa vida de vós todos tres ata o día da vossa morte do postremeyro de ... ennas que iaz na chousa de Caamouço, e vós dardes a nós por cada un anno por renda desta herdade CXX soldos moneda d-alfonsís brancos.

Outrossy vos damos a nossa herdade toda quanta ende avemos e aver devemos en Seselle, e vós dárdesnos cada hun anno por renda desta herdade de soldos moneda d-alfonsís ou a vallya delles.

Outrossy vos damos a todos tres a nossa herdade que nós avemos en Seselle, que ja en herdadura de Paaço, a qual fui de don Pedro ...mos, e vós dárdesnos cada anno por renda desta herdade dous ...oes de froyta. E damos a vós Gome Ferrnande por en todos vosos días da vosa vida atraelo (sic) día da vosa morte quanta herdade nós avemos e aver devemos en Baroçido, assy renda commo herdade, e depouys da vossa morte que fique esta herdade e renda a Tereija Pere e a sou fillo Vasco Gome en toda súa vida d-anbos ata morte do postremeyro d-anbos, e vós dárdesnos por renda desta herdade cada anno ...XXX soldos moneda d-alfonsís.

Outrossy damos a vós todos tres o nosso cassal de Carantona, o qual ora ten de nós Gonçalvo Moniiz Missía, e depouys da morte dél vós dárdesnos por renda deste cassal cada hun anno dous quarteyros de pan e hun quarteyro de froyta e en ... e una colleyta e un pressente cada anno por día de Sayoane Bautista, e á morte do postremeyro de vós todos tres este cassal fique a nós poblado de dous boys e de dúas vacas e de X rexellos. E esta herdades e rendas vos damos a vós todos tres que as ayades e possuyades con entradas e seydas, chantada e por chantar assy commo sobredito é, e commo devagar dos ... fique assy nos ... á morte do postremeyro de vós estas herdades fiquen quitas e livres de vós e de todas as vosas vozes ao noso moesteyro. Et damos a vós Gome Ferrnande por en todos los días da vossa vida atra (sic) o día da vosa morte a meadade da nossa renda da egllesia de Santa Cruz.

E <eu> Gome Ferrnande por estas herdades e rendas que me vós prior e convento dades otórgovos a dar cada un anno en todos los días da mña vida ata o día da morte una colleyta de çen soldos moneda d-alfonsís pera pan e pera vino, e dous touçinos domingo d-ante Setuagéssima, e de vos amar e ajudar segundo mña posse.

Et qualquer das partes que a esto passar e o non *complir commo sobredito é peyte aa outra parte e á vo* del rey de *per meo D morabedís, e o plaso permana firme en súas condições; e se plaso* ou rendas ou cartas destas herdades e rendas mandamos *que non vallan se non éstas.*

Testemoyas chamadas e rogadas: Diego Gome , clérigo de Cavallar; Johán Romeu, cóengo do dito mosteyro; Pay Gonçale , clérigo d-Erees; Johán R..., clérigo ...d-Eymir; Gonçalvo Pelae de Marazae, e outros muytos *que o viron e oyron.*

Eu Pedro Eanes, notario público del rey dado enna villa da Pontedeume, presente fui e escriví *per mandado do prior sobredito e dos procuradores iaditos, e pono meu nomme e meu synal e confirmo.*

Eu Johán Pere , dito Redondo, notario público del rey na villa da Pontedeume e en seu térmão, vissa hũa carta feyta *per Pedro Eanes, notario sobredito, commo dessusado dito é traslladeo ben e verdadeyramente vervo por vervo e pono meu nome e meu signal que é tal.*

Este he trasllado do trasllado qual eu Martín Pere , notario público del rey enna Pontedeume visso *hun trasllado que fora feyto per Johán Peres, dito Redondo, feyto en esta maneira que sobredita e con mũa propia traslladey de vervo a vervo ben e fielmente, XXII días de juyo, na era de mille CCC e XLVIII annos, e pono y meu nome e meu signal que he tal (signum) e cf.*

27

[13]14, ... 6.

Xoán Martínez Mancebo e a súa dona Maior Eanes doan ao mosteiro de Caaveiro canto teñen e poidan adquirir na vila de Pontedeume e na freguesía de Santo Estevo de Irís, gozando do usufructo durante a súa vida, e se non lles dan as propiedades o suficiente para vivir que o mosteiro esta obrigado a lles facer "mantença bõa e onrada".

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/6; minúscula diplomática cursiva; roto na parte superior esquerda e dereita.
ED. PARC.: DOPICO, "Pequena cala", 123

[...era de mil e treçentos e] çinquenta e dous annos, e VI días de ... *commo nós Johán Martínez Mancebo e miña moller Moor Eanes ... de bõa vontade, nengún non costrengendo per forza nen enduçidos per enganno, por Dios e por nossas almas, offerremos nosos corpos et tomamos ... sepultura no mosteyro de Sayoane de Caaveyro, et damos y connosco toda quanta herdade e voz e chantado et casas, casares nós oge este <día> avemos e gaanarmos des aquí adeante enna vila da Pontedeume e ena figlisía de Sant-Estevo de Erëes e alur uquer que a nós avemos a tódalas partes do mundo. E queremos e mandamos que vós don Fernán Pérez, prior do mosteyro sobredito entredes per esta carta o jur e a propridade desta nosa herdade sobredita, et nós et cada hun de nós e outra pesoa qualquer que ela ou parte dela des oge este día endeante tever e usar por vós e en voso nome seya, et outrosy seendo cumplidas as mandas que nos ... hun de nos fezer per súa alma pelo aver movyly e pagadas as dévedas que dedes nos. Et esto fazemos ao dito mosteyro porque vós prior sobredito a nós fezeistes de aver voso et de nuestro muyto amor e muyto manteemento et por Dios e por nosas almas et [...] he*

feyta e en presenza do notario e das testemoyas que en fondo son escritas. Et logo por min e polo dito mosteyro en vosas vidas destas cousas sobreditas et commo devagar dun que fique no outro enteyramente segundo vós avedes posto ontre vós por hun plazo feyto per Johán Pérez, notario en fondo escrito, do qual a min dades o traslado, et que vivades e vós manteñades pelos novos destes herdamentos et pelo movyly que avedes e ouverdes atro en a morte do postremeyro de vós, et que non seyades poderosos de enaleaar en nehòda maneira estes herdamentos nen parte deles con outra pesoa, et se vós anbos ou cada hun de vós non podédeses maanter pelo voso movyly e pelos novos destes herdamentos que o prior e o convento deste mosteyro seyan teúdos a fazervos mantença bõa e onrada segundo que vós fazedes agorra no día desta carta. Et nós Johán Martínez et Moor Eanes sobreditos asy o outorgamos segundo que sobredito en nome do mosteyro asy outorgo estas condiciónes segundo que sobredito he.

Et qualquer das partes que a esto pasar e o non comprir commo sobredito he peyte á parte que pade er o torto á voz del rey de per meo dous mille morabedís, e o escrito fique firme pera senper en quanto en él diz.

Et que esto seya çerto e non vena en dulta fazemos ende dúas cartas feytas per notario e con testigos tal hũa commo a outra.

Testigos: Martín Porra e Johán Ferrnandez Beltrán, Grogorio Pérez, cóengo de Caaveyro; Pedro Romeu et Ferrnán Rodríguez de Cabannas, Ruy Mouro de Santa Cruz, Pedro Doçe, car<p>inteyro, Pedro Anturu, pedreyro; Pedro Fernando, clérigo de Sant-Estevo d-Erêes, e outros.

Eu Johán Pérez, notario del rey en a Pontedeume, escriví per mandado das partes sobreditas et foy presente e pono meu nome e meu signal que he tal e confirmo. (*Signum*).

28

1316, agosto, 24.

Don Pedro Martínez, prior, e o convento de Caaveiro dan a Xoán Freire e aos seus fillos durante as súas vidas canto tiñan Xoán Martínez Mancebo e á súa muller, Maior Eanes, en Pontedeume, A Coruña e en Neda. Tamén lles dá, durante as súas vidas, o agro de "Penso" e a cortiña "da Fradega", en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, trala morte de Xoán Martínez, renunciando aquel a cantas propiedades adquirira deste. Ademais o comprador dá ao mosteiro á súa morte canto compre nas propiedades de Xoán Martínez en Cabanas, comprometéndose a pagar él e os seus fillos ao mosteiro cincuenta soldos ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., 492/3; minúscula diplomática cursiva; roto na parte inferior dereita.
ED. PARC.: DOPICO, "Pequena cala", 123-124.

Eno nome de Deus, amén. Sabean quantos esta carta viren commo nós don Pedro Martín, prior do mosteiro de Sayoane de Caaveyro, en hun con todo o convento do dito mosteiro, por nós e pola voz do dito mosteiro, damos a vós, Johán Freyre, e a vosos fillos, Ruy Freyre e Sancha Eanes, que orra avedes de dona María Suare por en toda a vosa vida de vós todos tres, ata a morte do postremeyro de vós, todo o aver e herdade e voz e dereito que nós eo dito

mosteiro avemos eno lugar e herdade, \casares/ e casas de Johán Martín Mançebo e de súa moller Moor Eanes que nós avemos ganados deles per uquer que os ditos ouvesen asy na Pontedeume commo en a Cruna e en Neda e alur hu queer que os eles ouvesen en todas partes. E outrosy vos damos por en vida de vós todos tres ata a morte do postremeyro de vós depouys da da morte de Johán Martín sobredito o agro do Penso e a cortina da Fradega, que son en Cabannas, figlesía de Santo Esteveo d-Erees. E estas agra e cortina sobredita damos a Johán Freyre que o leve et use primeiramente e depouys da morte de Johán Mançebo e a devagaçón de Johán Mançebo e de Johán Freyre que estas cousas sobreditas que as usen Ruy Freyre e Sancha Eanes en sa vida, e commo devagar dun que fique no outro, e a devagaçón do postrimeyro a dita herdade e casas e agro e aver e cortina et as outras cousas sobreditas ficaren livres e desenbargadas ao dito mosteiro de vós e de vosa voz. Et eu Johán Freyre asy o reçoibo por min e por meus fillos sobreditos segundo dito é, e demays dou ao dito mosteiro pera senper por min e por miña voz e desenbargo depouys da miña morte e de meus fillos sobreditos de toda voz e dereito que eu avía ganado en o aver et herdade e casas e herdamentos que foron de Johán Martinez Mançebo e de sua moller Moor Eanes per cartas feytas per notarios per quanto a min dera este Johán Martinez per uquer que os eles ouvesen a tódalas partes do mundo ou per outros quaesquer que elas sean se eu ouvese ganado.

Item dou ao mosteiro depouys mina morte tódalas cousas que eu comprar e ganar en Cabanas, figlisía de San Esteveo d-Erees e alur uquer que o eu conplase que fose no seu herdamento destes Johán Martines e Moor Eanes, e demays outorgo e prometo a boa fe por min et por meus fillos sobreditos a vós prior e convento que nós non enaleemos per enplasamento nen per venda nen per outra rasón nenhua de las... bees sobreditos de Johán Martín e de sua moller sobredita e que as leixe voz depouys da morte do postremeyro de nós desenbargados ao dito mosteiro ... de vós e de vosa voz con tódalas conpras e ganças e benefeytorías e pobrança de gaado e de ... que y s... cousas sobreditas que o prior e convento ... a min e a estes meus fillos jadtos segundo ... que fique desembargado de min e dos ditos meus fillos ao dito mosteiro a morte do postremeyro de nós, e por esto seermos amigos con ajuda do dito moesteiro e das suas cousas, e que eu e meus fillos que demos .... por renda desta herdade en cada hun anno ao dito moesteiro çinquenta soldos da moeda del rey don Fernando que ora corre por día de San Martino enno tempo das nosas vidas, o qual herdamento e cousas sobreditas nós prior e convento sobredito outorgamos a fazer de paz a vós sobreditos segundo ... nós? avemos ganado per nós e pelos bees do dito mosteiro.

E a parte que a esto pasar e o non comprir commo dito é peyte á parte que padeçer o torto e á voz del rey de per meo quinentos morabedís, e a carta fique firme en suas condiçoës.

E desto fasemos duas cartas tal hua commo a outra feytas en hua tenor feitas per notario e as testemoyas.

Feytas XXVIII días d-agosto, era de mille e CCCLIII annos.

Que presentes foron: Pero Afilado e Johán Eanes e Pero Franco e frey Martín Fernandes e frey Affonso ...rcador, e Gregorio Pérez, cóengos do dito moesteiro; .

Testemoyas: Johán Fernandes, Beltrán Martín, Martín ... d-Arnoso, Fernán Rodrigues de Cabanas, Pedro Fajardo e Pedro Mogo, clérigos; Lopo Rodrigues de Regoela, Pedro ... , Nuno Gonsales de Voado, Johán Domingues, capateiro, Fernán Pelaez de Corio

Eu Johán Pérez, notario del rey ena Ponte d-Eume, escriví e fui presente e pono meu nome e meu signal atal e confirmo. (*Signum*).

29

1321, febreiro, 22.

O prior de Caaveiro don Pedro Martínez, en nome do convento, dá poder ao cóengo do mosteiro Afonso Pérez para que poida chegar a un acordo co bispo de Lugo don Rodrigo sobre a presentación de varias igrexas.

Incluída no documento seguinte de 1321, marzo, 3.

Sabam quantos esta carta viren que nós dom Pero Martínez, prior do mosteiro de Sayoane de Caaveiro, e o convento desse lugar fazemos e ordinamos e estabelecemos noso soffiçiente e ligitimo procurador Affonso Peres, noso cóengo do dito mosteiro, e dámoslle todo noso libre e comprido poder assy commo mellor e mays compridamente podemos dar de dereito pera fazer composiçón e aviinça con lo onrrado padre e señor don Rodrigo, por la graçia de Deus obispo de Lugo, en qualquer maneira e forma que o dito noso procurador tiver por bem sobre la contenda que he ontre nós, da hũa parte, e o dito bispo da outra, sobre razón das presentaçoes das iglesias que a nós e a noso mosteiro perteeçen por razón de padroádigo e sobre lo poder e mandado de presentar aas ditas nossas iglesias que ao dito bispo de Lugo, seendo archidiácono de Nendos, aa sa ón fuy dado per cartas do dito prior e convento e de seu antecessor dom Fernán Pere , prior que foy do dito mosteiro, e pera lle dar poder que possa presentar aas ditas nossas iglesias ou a parte delas en sa vida, segundo foi trautado en essa aviinça, e pera prometer en noso nome que aviinça e composiçón que él sobr-esto fezer que a aiamos nós per firme pera senpre e non venamos contra ela, e pera jurar aos santos evangeus en nossas almas que tenemos e gardemos a aviinça e composiçón que per él for feyta sobr-esta ra ón, e que non venamos contra ela nen a revoguemos nen procuremos que se revogue, e geeralmente día sobr-esto que dito he todas las cousas e cada hũa dellas que soffiçiente procurador pode e deve fazer e que nós faríamos e poderíamos fazer se presentes fóssemos, eynda que seian taes cassos en que de dereito aia mester mandado espeçial, et aquela aviinça e composiçón e juramento e todo o al que per él for feyto e trautado nós lo outorgamos e avemos e prometemos a aver por firme en qualquer maneira e forma e tenor que for feyta pera senpre.

Et que ésto non veña en dulta damos ende ao dito procurador esta carta seelada con lo seelo do prior porque nós o convento non avemos seelo.

Feyta XXII días de febreiro, era de mille CCCLIX^e annos.

Testemoyas: Pedro Afillado, Pedro Franquo, Gregorio Pere , Martín Fernande , cóengos do dito mosteiro.

Eu Martim Pere , notario público del rey enna Pontedeume, fuy presente e escriví e pugno y meu signal.

1321, marzo, 3. Pontevedra.

Acordo entre o bispo de Lugo don Rodrigo e o mosteiro de Caaveiro sobre a presentación de varias igrexas.

A.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; pergamiño; minúscula diplomática cursiva.

Sabam quantos esta carta viren *que commo fosse contenda e demanda ontre dom Rodrigo, por la graçia de Deus obispo de Lugo da hũa parte, et dom Pero Martínez, prior do mosteiro de Sayoane de Caaveyro, do arçobispado de Santiago, da outra parte, sobre razón das presentacións das iglesias que perteeçen ao dito mosteiro por razón de padroádigo e sobre lo poder de presentar que ao dito bispo fuy dado pera presentar en súa vida a essas iglesias quando vagassen per cartas de don F(ernán) Pere , prior que fuy desse lugar, e deste prior sobredito que hora he. O dito bispo, por paz e por concordia ten por ben de viinr aa tal aviinça e composición: que Affonso Pere , côengo de Caaveyro, procurador do dito prior e do convento desse lugar que a seu poder espeçial pera esto per hũa procuraçón do dito prior e convento seelada de seu seelo e feyta per min Martim Pere , notario aquí escrito, da qual o tenor atal he:*

(Inclúe documento de 1321, febreiro, 22, nº 29).

A qual composición e aviinça he feita en esta maneira:

Primeiramente quanto he da iglesia de Santa María de Cavalár, que ora está vaga per morte de Pedro Fernande e de Fernán Pere d-Andrade, que foron clérigos dela, que o dito bispo possa presentar agora desta vagaçón aa medade dela ... aa tal clérigo que pague as súas dereituras a esse mosteiro, et outrossy que possa presentar d-aquí endeante en súa vida a medade das iglesias que perteeçen ao dito mosteiro por razón de padroádigo que son fóra do couto do dito mosteiro cada que acaesçer ... Et por ésto o bispo sobredito quita e renunça ao dito prior e ao mosteiro todo poder de presentar que avía per las ditas cartas emnas iglesias do dito couto enteiramente, et emna outra medade das de fóra do coto, et outorga que o dito prior e o mosteiro ... d-aquí endeante presentar a todas las iglesias do couto desse mosteiro enteiramente e aa outra medade das súas iglesias que son fóra desse coto sen embargo do dito bispo e aa outra medade da de Cavalár que ora he vaga, et após morte do dito bispo que fiquen tódalas ditas iglesias desenbargadas ao dito mosteiro pera presentar a elas enteiramente. Et se apareçeren as ditas cartas ou cada hũa delas que ao bispo sobresto foron dadas, primeiramente non vallan nen aian fermedue e valla ésta en quanto en ella fezer. Et o dito procurador do prior e convento sobreditos outorga que o dito bispo aia o dito poder de presentar aa dita medade da iglesia de Cavalár desta vagaçón que ora está, e aa medade das iglesias de fóra do couto, segundo dito he, sen embargo do dito bispo e de seus susçessores en súa vida do dito bispo. E este poder lle dá e outorga o mellor e mays compridamente que llo pode dar e outorgar de dereito per lo dito poder que á pera ésto, e promete en nome do dito prior e do dito mosteiro de lle non viiren contra ello en nehũa maneira nen o revogar nen procurar que se revogue. Et tódalas presentacións que o dito bispo fezer aa dita medade das iglesias de fóra do couto per este poder sobredito que as aian o dito prior e convento por firmes e por estávilles, e a esta medade de Cavalár desta vagaçón, e non veña contra ellas. Et outrossy o dito bispo outorga e promete amar e ajudar d-aquí adeante o dito prior e querer a prol do dito mosteiro en todas las cousas que lle comprirem. Et esto prometen e outorgan as ditas partes a cumprir e a gardar a boa fe e sen mao enganno per juramento que ende fezeron aos santos evangeus e so pena de mille morabedís da boa moneda

que peyte a parte que esto non gardar aa que o gardar; e esta aviinça e composición fique firme e valla en todo segundo dito he.

Et que ésto seia çerto e non possa viir en dulta as ditas partes rogaron a nós notariós aquí escriptos que fezéssemos ende dous instrumentos públicos en hun tenor partidos per a, b, c en testemoyo de verdade.

Esto fuy en Pontevedra, tres días de março, era de mille e tresentos e çinquenta e nove annos.

Testemoyas: Ruy Peláez Charino, cavaleyro; Gonçalvo Garçía das Encrovas e Sueyr Eanes, cóengos de Santiago; Fernán Pardo, cóengo de Lugo; F(ernán) Pere , capelán do dito bispo, e outros.

Eu Pedro Fernández, notario público jurado per autoridade de noso señor o papa, a esto chamado e rogado con Martim Pérez, notario aquí scripto, presente fuy e fiz scrivir este instrumento, e vymos o dito bispo jurar aos santos avangeus tendendo a mão ... jurar tangendoos con súa mão corporalmente que guardassem a dita aviinça e composición segundo desusso hee conteudo, e meu nome e meu sinal puge en testemoyo de verdade. (*Signum*).

Eu Martim Peres, notario público del rey enna Pontedeume, a esto chamado e rogado con Pedro Fernández, notario sobreescrito, a esto presente fuy e escriví este instrumento, e vimos o dito bispo jurar aos santos evangeus tendendo a mão sobrelles e o dito procurador juran tangendoos con súa mão corporalmente que gardassem a dita aviinça segundo de suso he conteúdo, e meu nome e meu signal y pugno en testemoyo de verdade. (*Signum, et in signo* sinal Martín Pérez, notario).

31

1334, marzo, 6.

Don Xoán Eanes, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Tareixa Eanes, viúva de Xoán Ares da Ribeira, durante vinteoito anos unhas herdades en Santa Baia de Soaserra, por oito taleigas de pan ao ano, con outras condicións.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/4; carta partida; minúscula diplomática cursiva.

ED. PARC.: DOPICO, "Pequena cala", 124.

Era de mil CCCLXX e dous annos, seys días de março. Sabam todos como nós don Johán Eanes, prior do moesteiro de Sayoanne de Caaveyro, seendo eno dito moesteiro en cabidoo ensinbra con todo o convento do dito moesteiro, damos e enprazamos a vós Tareixa Eanes, muller que fostes de don Johán Ares da Ribeyra, por tempo dos viinte e nove annos complidos primeiros que veen hun após outro, os nossos cassaees da Lagoa anbos que de nós tevo Johán Peres da Ribeyra e súa moller dona Moor e seu fillo Johán Eanes e que vós ora teedes de nós e hussades, que son en figlesía de Santa Aya de Savariz, con sos jures e perteenças e dereyturas per u se senpre hussaron. Et dámosvolos aa tal pleito e condición que dedes ao dito moesteiro en cada hun anno por día de San Martino por renda delles oyto teegas de pam per la teega d...aes per que ora acadamos as rendas, et pagaredes \a nós/ a dita renda enos ditos cassaees, et a tempo dos viinte e nove annos andados que nos leyxedes en cada hun dos ditos

cassares dúas cassas feytas e cubertas con moas e prias e perfeas das cassas en cada hun cassal et dous boys e dúas vacas e doze rexelos e hun porco e hũa porca, et se a este día non pagardes a dita renda ao dito moesteiro en cada hun anno que este enprasamento que non vala e que fiquen os ditos cassares e herdade ao dito moesteiro sen embargo de vós e de vossa voz, et que nos dedes a dita pobrança per vós e per vossos bees. Et se desfaer de nós? seu emendamento ante dos viinte e nove annos andados e quisserdes leixar estes ditos cassares per lo dito vervo a outra pessoa que o façades a tal ou a tales que obrigar estas condicións ao dito moesteiro, et se non pagaren a dita renda ao dito tempo ao dito moesteiro en cada hun anno commo dito é que o enprasamento que non valla, e que fiquen os ditos cassares e herdades ao dito moesteiro con a dita pobrança, et demays ... que os cassares ...des no dito tempo que seian amigos e obedientes do dito moesteiro ... convento do dito moesteiro, et demays que os omes que moran e moraren nos ditos cassares como dito he que seian ... obedientes e vassalos do dito moesteiro e do prior que... dereyts ... os pagaren os otros... Et eu Tereija Eanes sobredita assy recebo ... et obrigo min e todos meus bees a gardar as ditas condicións ... enno dito ... ten. Et todo esto foy ontre nós partes feito aa boa fe e sen mao engano ... assy non complir peyte aa outra parte que o ... por pena quinientos morabedís, e a carta fique firme.

Et desto mandamos ende faser ... en hũa ... partidas per a, b, c.

Que presentes foron: ... Affonso, Lourenço Martín, Martín Ferrandes, Johán ..., Affonso de Ventosa, Johán...

Eu Pero Eanes, escussador por Johán Ferrande , notario del rey e nna Pontedeume, que pressente fuy e escriví e poño y meu nome e este signal tal como o do dito Johán Ferrande . (Signum).

32

1343, marzo, 10.

Don Martiño Fernández, prior e o convento de Caaveiro aforan a medias a Roi López e á súa dona, María Rodríguez, e a Pedro Louzao e á súa, Tareixa López, un terreo que ten o mosteiro en "Riocovo", que demarcan, na freguesía de Santo Estevo de Irís, para que o planten de viña e den ao ano a cuarta parte das uvas ou do viño.

A.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen sinatura; pergamiño; minúscula diplomática cursiva.

Sabeam quantos esta carta viren commo eu don Martín Ferrande , prior do moesteyro de Sayoanne de Caaveiro, en hun con Gonçalvo Pere e con Fernán Pere , cóengos do dito moesteiro, en nome e en vo do dito moesteiro, damos [e ou]torgamos pera sempre a vós Roy López, morador e nna Pontedeume [e a] vossa moller María Rodrige e a vossa vo en meatade, e a vós Pero Lo[ç]ão e a vossa moller Tereiga Lope e a vossa vo en outra meatade, aquel terrẽ [...] que [...] é do dito moesteyro que ia en Riocovo, en figlesía de Santo E[stevo] d-Erees, que fe testa da hũa parte na viña de Pero Doçe, e testa n[...] que era y don Johán Gallego que é do dito moesteiro, e depártese da outra [...] en que vós Roy Lope oora avedes hũa sesta porllo dito moesteyro, e [...] he d-erdeyros, o qual terẽ e lamesía está dentro estes tírminos a vó damos aa tal pleito e condiçõn que o chantedes de viña e que dedes do viño que

Deus y der en cada hun aa vos do dito *moesteyro* pera senpre a quarta do viño aa vica do lagar ou a quarta das huvas na viña pello certo qual for [...] da vo do dito *moesteyro*. Et eu Ruy Lope por min e por a dita miã moller e por nome do dito Pero Loção e da dita súa moller e miã yrmã que é assy o recebo e outorgo a *complir*. Et nós prior e cóengos por nós e porlla vo do dito *moesteyro* outorgamos a faer de pa o dito terrão e lamesía pellos bées do dito *moesteyro*.

Et esto he feito ontre nós partes aa bõa fe e sen mao enganno e so pena de çen morabedís desta moneda branca que peyte a parte que o assy non *complir* á outra parte, e á vo del rey de *per medeo*. E esta carta esté firme en súas *condiçõs*. Et nós partes assy o outorgamos.

Et que esto seia certo e non veña en dulta eu prior sobredito dou ende a vós esta carta asellada con meu seello pendiente.

Feita X días de março, era de mille e tre entos e oyteenta e hun annos.

Testemoyas: Gome Pere, fillo de Pero Suare; Pero Savaschã da Pontedeume, Roy de P..., fillo que foi de Johán ...aço, Apariço Ferrnande d-Erees, Pero Cabaneyro, Fernán Rodrigue de Erees, Roy Posse, Martín Boy, pedreyro; Fernán, pedreiro da Pontedeume, e outros.

33

1362, agosto, 5. Pontedeume.

Dona María, muller de Roi Freire de Andrade, cavaleiro, doa a Fernando Pérez de Andrade, fillo de Roi Freire de Andrade e de Inés González, o que ten en sete casais.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/7; minúscula diplomática cursiva.

ED. PARC.: DOPICO, "Pequena cala", 124-125.

Era de mille e quatroçentos annos, esta feira, çinque días de agosto. Sabbean todos commo nós donna María, moller de Ruy Freyre d-Andrade, cavaleiro, por min e por toda miã voz, non costreguda per força nen enduçida per engano, mays de miã *propria* voontade, libro e dessenbargo et dou en dádiva e en doaçón pera senpre a vós Fernán Pere d-Andrade, fillo do dito Ruy Freyre et de Ynés Gonçale, súa moller que fui, e a vossa voz toda a doaçón e ...de e gaa... que eu ey huanadada? e comprada de vós o dito Fernán Pere e de Johán Freyre, vosso yrmão, e de cada hũu de vós commo quer e en qual maneira quer dos sete casares con súas herdades e chantados que son en terra d-Ortigeyra que os o dito vosso padre con súa moller Moor Ferrnande de Cor...ón comprou de Rodrigo Eanes d-Esteyro? que fui, per carta feita per notario, et dos quaes ditos casares a dita Moor Ferrnande a vós e ao dito ... mandara per súa manda a súa verdade que en ela paresçia, et da qual gaança ou compra que eu avya comprado e gaanado de vós o dito Fernán Pere et do dito vosso yrmão Johán Freyre me eu oie este día libro e desenbargo e do jur e possissón e propiedade della, et a outorgo e confirmo en vós o dito Fernán Pere et en vossa voz per esta presente carta, et tollo voz a todo home e moller e en ben da miã parte commo da ... que volla non possa enbargar nen contrariar nen demandar en juy o nen fóra del. Et esto faço a vós porque eu a vós nen a outro por nós por los ditos cassares non dey *dineiros* nen outra coussa nenhũa por elles, et porque entendo que he solamente? de ... et

aquela parte dos ditos cassares que perteesçian ao dito vosso yrmão Johán Freyre e que eu deligentemente dou, e renunçioo a vós o dito Fernán Pere porque eu ... dos vosos bées e que a vós pertesçian tanta quantía que entendo e sen p... que he ... esto. Et outorgo que nunca contra esto vaa pera o revogar nen contrariar en algũa maneira per min nen per outro, e se contra elo for que me non valla nen seia en elo non reçebedo en juyço nen fóra del, et que peyte por penna aa voz del rey, et a vós de per medeo dez mille morabedís desta moneda que ora corre. Et esta carta e lo que se en ela contén fique firme. Et demays pera o assy cumplir e non yr contra elo faço juramento en santos avangeos e corporalmente que tango con miñas mãos en presenza do notario e testemoyas adeante escriptas. Et sobre todo esto que dito he renunçioo et parto de min toda lee e exçeções de força e d-enganno et todo outro derecho canónico e çivil et todas outras raões et exçeções que eu ou outro por min e en meu nome e en miña voz podesen poër et allegar que en contrario desto que sobredito he podesse seer en algũa maneira que o non possa alegar, et se o alegar que non valla a alegaçón nen faça ...dición a vós o dito Fernán Pere nen a vossa voz.

Et porque esto seia çerto douvos ende esta carta feita per Affonso Fernande , notario¹⁰ da Pontedeume e con testemoyas.

Feita a carta enna Pontedeume, día e era sobreditos.

Testemoyas: Nuno Gonçale Tenreiro?, Diego Gome d-Andrade, Affonso Eanes da Capella, Affonssso Lope da Nygrossa?, e outros.

Eu Affonssso Fernande , notario del rey enna Pontedeume, a esto pressente fui e escriví e poño aquí meu nome e meu signal que he tal (*signum*) en testemoyo de verdade.

34

1371, outubro, 8. Cortes de Toro.

Enrique II confirma ao mosteiro de Caaveiro todos os privilexios, foros e franquicias que lle tiñan concedido os seus antecesores.

Incluído en confirmación de Juan I.

Sepan quantos esta carta vieren commo nos don Enrique, por la gracia de Dios rey de Castilla, de León, de Toledo, de Galizia, de Sevilla, de Córdoba, de Murcia, de Jaén, del Algarbe, de Algezira et señor de Molina, por fazer bien e merçet al prior e convento e canónigos del monesterio de Sant Johan de Caavero otorgámosles e confirmámosles todos los fueros e buenos usos e buenas costumbres que an e las que ovieren e de ...ron e acostunbraron en tienpo de los reies onde nos venimos e en el nuestro fasta aquí. Otrósí les otorgamos e confirmamos todos los previllejos e cartas e sentençias e franquezas e libertades e graçias e merçedes e donaçiones que tienen dadas de nos e de los reyes onde nos venimos, confirmadas del rey don Alfonso, nuestro padre, que Dios perdone, sin tutorías, que les valan e sean guardadas en todo bien e conplidamente segunt se en ellas se contiene et les fueron guardadas en tienpo del dicho rey don Alfonso, nuestro padre, que Dios perdone, commo dicho es. Et defendemos firmementre

10. Repetido "notario".

por esta nuestra carta o por el traslado desta signada de escrivano público que alguno nin algunos non sean osados de les yr nin pasar contra ellas nin contra parte dellas en algunt tiempo por gelas quebrantar nin menguar en ninguna manera.

E sobresto mandamos a todos los conçeijos, alcalles, jurados, juezes, justiçias, merinos, alguaziles, maestres de las órdenes, priores, comendadores e suscomendadores, alcaydes de los castillos e casas fuertes e a todos los otros ofiçiales e aportellados e justiçias qualesquier del regno de Gallizia que agora son o serán de aquí adelante o a qualquier o a qualesquier dellos que esta nuestra carta vieren o el traslado della signado commo dicho es, que guarden e cumplan e fagan guardar e conplir al dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio de Sant Juan de Caaveiro esta merçet que les nos fazemos e non vayan nin pasen nin consientan yr nin pasar contra ello nin contra parte dello en algunt tiempo por ninguna manera so la pena que en los dichos previllejos e cartas se contiene, e demás a ellos e a lo que oviesen nos tornaríamos por ello. E demás por qualquier o qualesquier que fincare de lo así fazer e conplir mandamos al omme que vos esta nuestra carta mostrare que los enplazen que parezcan ante nos do quier que nos seamos del día que los enplazare a quinze días siguientes so la dicha pena a cada uno dellos a dezir por qual razón non cunplen nuestro mandado. E de commo esta nuestra carta vos fuere mostrada e la cunpliredes mandamos so la dicha pena a qualquier escrivano público que para esto fuere llamado que de ende al que vos la mostrare testimonio signado con su signo porque nos sepamos en commo conplides nuestro mandado.

E desto les mandamos dar esta nuestra carta sellada con nuestro sello de plomo colgado.

Dada en las cortes de Toro, ocho días de octubre, era de mil e quatroçientos e nueve años.

Yo Gonçalo Garçía la fiz escrevir por mandado del rey.
Juan Martínez, Alfonso Garçía, vista, Johan Fernández.

35

1379, marzo, 27.

Don García Fernández, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Fernando Martínez, ferreiro, morador en Lugo, á súa dona María Alfonso, e aos seus fillos lexítimos varóns unha casa en Lugo, xunta á Porta de San Pedro, na que agora viven, por sete marabedís ao año e "pousada e sal e lena" ao prior e cóengos cando vaian a ela.

A.- PONTEVEDRA, Museo Provincial, Colección Sampedro, C. 1-2; pergamiño; minúscula diplomática cursiva.

REG.: FORTES ALÉN, M^o Jesús, Inventario de la colección documental de D. Casto Sampedro, Pontevedra, 1994, p. 11.- MIRAMONTES CASTRO, María, "Catálogo de documentación medieval do Museo de Pontevedra", El Museo de Pontevedra, L (1996), n° 541, p. 246.

Era de mille quatro entos e de e sete annos, vinte e sete días do mes de março. Saban todos que eu don Garçía Fernande , prior do moesteyro de Sayoane de Caaveiro, en hun con Goncalvo Pere e Johán Rodrigue e Johán Affonso e Pero Doze, cóengos do dito moesteyro, fa entes por nós e por la vo do dito moesteyro, aforamos a vós Fernán Martine , ferreyro, morador en Lugo, e a vosa moller María Fonso e a vosos fillos legítimos varoes que

avedes e ouverdes de consũu, por en días de vosas vidas e súas e de cada hun de vós, e como devagar de hun que fique en lo outro ata a morte do postremeyro de vós, convén saber, que vos afforamos hũa casa que o dito moesteyro de Caaveyro á en la çidade de Lugo, aa porta que chaman de San Pedro, en la qual vós Fernán Martine ora morades; por la qual avedes de dar cada anno ao dito moesteyro sete marabedís de de dineiros o morabedí desta moneda que ora corre, e pousada et sal e lena ao prior e cóengos en lo día que y chegaren, e reparardes a dita casa et adubardes de carpentaría e de cobertura a dita cassa quando lle conprir, como departe a dita cassa doutra cassa¹¹ que fui do dito Johán Fernande , meu padre, e de outra cassa d-Affonso Rey, e testa en dereyto o muro da vila contra as cortinas de Rogoa, que he en la figlesía de Santiago de Lugo. Et depoy morte de vós sobreditos e de cada hun de vós a dita cassa con todo o reparamento que en ela feserdes fique livre ao dito moesteyro de vós e de vosa voz, e o dito moesteyro fasévosla de pas per bẽes do moesteyro. Et eu Fernán Martine por min e por mĩa moller e por mĩa vos asy o reseço e outorgo de teer e de conprir. Et outorgan as ditas partes que qualquer que contra elo pasaas peyte por pena aa outra parte mille morabedís, e esta carta fique firme.

Testemoyas: Nuno Pere , alcale do castelo; Affonso Cabeça d-Adrido ? e outros.

Eu Pero Gonçale , notario da Pontedeume por Fernán Pere d-Andrade, presente fui e escriví e pono y este signal tal, e dey delo esta carta ao dito moesteyro, da qual dey outra ao dito Fernán Martine . (Signum).

36

1380, setembro, 18. Cortes de Soria.

Juan I confirma o privilexio do seu pai Enrique II polo que confirmaba ao mosteiro de Caaveiro todos os privilexios, foros e franquicias dos seus antecesores.

Incluído en confirmación de Enrique III.

Sepan quantos esta carta vieren como nos don Juan, por la graçia de Dios rey de Castilla, de León, de Toledo, de Gallizia, de Sevilla, de Córdoba, de Murçia, de Jaén, del Algarbe, de Allgezira et señor de Lara e de Vizcaya e de Molina, vimos una carta del rey don Enrique, nuestro padre, que Dios perdone, escripta en pergamino de cuero e sellada con su sello de plomo colgado, el tenor de la qual es éste que se sigue:

(Inclúe confirmación xeral de Enrique II).

E agora el dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio de Sant Juan de Caavero enbiáronnos pedir merçet que les confirmásemos la dicha carta del dicho rey nuestro padre e gela mandásemos guardar e conplir en todo bien e conplidamente segunt que en ella se contiene.

E nos el sobredicho don Juan por fazer bien e merçet al dicho prior e convento e

11. Repite doutra casa.

canónigos del dicho monesterio tenémoslo por bien e confirmámosles la dicha carta del dicho rey nuestro padre que en esta carta va encorporada e todas las gracias e mercedes e franquezas e libertades en ella contenida, e mandamos que les vala e sea guardada e conplida en todo bien e conplidamente segunt que en ella se contiene e segunt que mejor e más conplidamente les fue guardada en tiempo del rey don Alfonso, nuestro abuelo, e del dicho rey nuestro padre, que Dios perdone, e de los otros reyes onde nos venimos e en el nuestro fasta aquí. E defendemos firmemiente que ninguno nin algunos non sean osados de les yr nin de les pasar contra ella nin contra parte della por gela menguar e quebrantar en alguna manera, ca qualquier o qualesquier que lo fiziesen avrían nuestra yra e pecharnos yan en pena mil maravedís de la moneda usual, e al dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio o a quien su boz toviese todos los daños e menoscabos que por ende rescibiesen doblado, e demás a los cuerpos e a lo que viesen nos tornaríamos por ello. E si non por qualquier o qualesquier por quien fincare de lo así fazer e conplir mandamos al omme que les esta nuestra carta mostrare o el traslado della signado de escrivano público sacado con abtoridad de juez o de alcalle que los enplaze que parezcan los conçejos por sus procuradores e uso de los ofiçiales personalmente con personería de los otros del día que les enplazare a quinze días primeros siguientes so la dicha pena a cada uno a dezir por qual razón non conplides lo mandado. E de commo esta nuestra carta o el traslado della signado commo dicho es, mandamos so la dicha pena a qualquier escrivano público que para esto fuere llamado que dé ende al que la mostrare testimonio signado con su signo porque nos sepamos en commo se cunple nuestro mandado.

E desto les mandamos dar esta nuestra carta sellada con nuestro sello de plomo colgado.

Dada en las cortes de la çibdat de Soria, diez e ocho días de setiembre, era de mil e quatroçientos e diez e ocho años.

Yo Pero López la fiz escrevir por mandado del rey.

Marcos Alfonso, vista; Pero López, Alvar Martínez, Alfonso Martínez.

37

1387, xuño, 3. Neda.

Don Xoán Rodríguez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Tareixa González, dona de Gonzalo Fernández de Varge e aos seus fillos, na metade, e a Fernando Celovre e aos fillos que teña ou a unha persoa que nomee, na outra, canto leva agora Gonzalo Fernández da Varge en Pedre e en toda a freguesía de Santa Mariña de Sillobre, por dúas taleigas de cebada ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/81; minúscula diplomática cursiva; roto na súa parte esquerda.

En nomme de Deus, amén. Sabam todos commo eu don Johán Rodrigue , prior do mosteyro de Saoane de Caveyro, sendo en hun con Johán Nafonso e Pero Doce e Afonso Eanes, por nós e por toda a vo do dito moesteyro porque nós obligamos a facer, aforamos a vós Tereija Gon ale , molter de Gonçalvo Fernande da Varge, e aos fyllos e fyllas que vós avedes e ouverdes do dito voso marido commo vagar de hun que fyque no outro na meatade, e a vós

Fernán Celovre, fyllo de Aldonca *Fernande* e de Dyego *Gon ale*, e aos fyllos e fyllas que vós ouverdes, que sejan erdeyros, na outra meatade, e non avendo fyllos erdeyros *pera hũa pesoa que vós nomeardes, commo vagar de hun que fyque* nós outros ata a morte do postremeyro, *convén a saber, que vos aforamos toda esta erdade e chantado e vo e jur e dereito de nós e do dito* mosteyro ten agora *Gonçalvo Fernande* da Varge en Pedre e en toda a flig *risía* de Santa María de Selovre, *per tal pilleito e condyçón que a entredes e levedes* depouys morte do dito *Gonçalvo Fernande* e dedes a nós e ao dito mosteyro por renda en cada *hun anno dúas teegas de ceveyra* pella tega das cadeas [...] *pagan as rendas ao dito mosteyro, e hua coleyta a ... erdade e haytados?* avedes a levar e husar en tódollos d[ías] da vosa vyda *commo vagar de hūs fyca*r nós outros *commo dito* he ata morte do postremeyro de vós os sobreditos, et á morte postremeyro de vós os ditos erdamentos e chantados *fygaren ao dito mosteyro lyvres e desenb<a>rgados de vós e de vosa vo*, e se y fecerdes vyña ou chantados *que ajades os tres ca[r]tos* e o dito mosteyro o carto depouys morte de vós os sobreditos. E nós o dito prior e cóengos sobreditos facervos de pa no dito tenpo o *que sobredito he per bēes do dito mosteyro.*

E *qualquer de nós partes que contra* esto pasar e non *co<n>prir que peyte* por pena á parte *que o co<n>prir e gardar quinentos morabedís.* E eu a dita *Tereija Gon ale* por min e pollos meus fyllos e o dito *Fernán Celovre* asy o recebemos, e outorgamos de pagar a dita renda ... ro as ditas partes facer dúas cartas en hu tenor.

Feytas na vylla de Neda, tres dyas de juyo, anno do nacemento de noso salvador *Jesuchristo de mille e trescentos e oynta e sete annos.*

Testemoyas: Afonso Pyneiro, morador en Neda; *Rodrigo Vidal, Pero Doce, Afonso Fernande*, moradores no couto de Caveyro; *Afonso Fernande*, *Roy Fernande*, cryado *que foy de ... gón, e outros.*

E eu *Domingo Pasqual*, notario público na vylla de Neda, *persente foy e escrevy y meu nomme e meu synal que tal he e con ... en testemoyo* de verdade. (*Signum*).

38

1387, xuño, 3. Neda.

Don Xoán Rodríguez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Gonzalo Fernández da Varge, á súa dona Tareixa González e a cantos fillos teñan o que leva nese momento do mosteiro Xoán Fernández Sangurjuo no couto de Cedeira, por certa renda.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/82; cortesía; roto á dereita.

In *nomme de Deus*, amén. Sabeam todos *commo nós don Johán Rodrigue*, prior do mosteyro de Saoanne de Caveyro, sendo en hu *con Johán Nafonso e Pero Doce e Afonso Eanes*, cóengos do dito mosteyro, facente por nós e por toda a vos do dito mosteyro aforamos a vós *Gonçalvo Fernande* da Varge e a vosa *moller Tereija Gon ale* e a tódollos fyllos e fyllas que vós ora avedes e ouverdes ...sen hu *commo vagar de hu que fiquen* no outro ata morte do postremeyro de vós, *convén a saber que vos aforamos toda a erdade e chantado e vo e jur e dereito que o dito moesteyro* agora leva *Johán Fernande* Sangurjuo ... toda a flig *isía* de Sa ...

rvella, couto de Sedeyra, *per* tal *plleito e condycón que* a entredes ... do dito *Johán Fernande e Sancha Neta*, e dedes ao dito mosteyro por renda de cada hu ... desta moeda husal *e hua colleyta quando a ... os o dito prior e cóengos quisérmos comer*, e ... de pa a dita *erdade e chantado a dereyto per vées do dito mosteyro*, e á morte do postremeyro de vós ... *erdade a de fygar lyvyre e desenvargada de vó e de vosa vos ao dito mosteyro*. E eu *Gonçalvo Fernande* por *min e polla dita miña molter e meus fyllos asy o recebo e outorgo de pagar a dita ... desto nós partes mandamos ende facer dúas cartas en hu tenor.*

E *qualquer de nós partes ... pasar que peyte por pena á outra parte e á vo do señoryo quine<n>tos morabedís.*

Feytas en Neda, tres días de juyo, anno do nacemento do noso salvador *Jesuchristo de mille e trescentos e oynta e sete annos.*

Testemoyas: Afonso Pyneiro de Neda, Rodrigo Vydal, Pero Doce, Afonso Fernande, moradores no couto de Caveyro; ... *Rodrigo Sellovre, fylo de Diego Gon ale de Cellovre.*

E eu *Domingo Pasqual, notario público* na vylla de Neda a esto presente foy *e escrivy e y meu nomme e synal tal he e confirmo. (Signum).*

39

1396, agosto, 28. Pontedeume.

Pedro da Rúa, clérigo, morador en Pontedeume, cumpridor do testamento de Maior Pérez da Ribeira, recibe de Xoán Alfonso setecentos marabedís e véndelle por trescentos a terceira parte do que tiña Maior Pérez da Ribeira na viña de Riocovo, freguesía de Santo Estevo de Irís, que ten de pagar a Xoán Alfonso, cóengo de Caaveiro, a quen llos debía a defunta, coa carga de pagar ao ano oitenta soldos, a metade ao rector da igrexa de Santiago de Pontedeume e a outra metade á obra da ponte.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/9; minúscula diplomática cursiva; con varios descascados.

Día lües, viinte e oyo días d-agosto, anno do nacemento do noso señor e salvador *Ihesu Christo* de mil e tre entos e noventa e seys annos. *Sabean* quantos esta carta viren commo eu *Pero da Rúa, clérigo, morador enna Pontedeume, complidor da manda e testamento de Mayor Pere da Ribeira ... outorgo pera senpre a vós Fernán Afonso, fillo de Afonso Domingue Ferro e a vosa vo ... seteçentos morabedís de de dineiros o morabedí desta noneda usal que ora corre, os quaes ditos morabedís me vós pagastes, e eu de vós recebí en esta guisa: tre entos marabedís que me dades en dineiros feitos contados .... do noso poder ... presençia deste notario e testemoyas suescryptas de que ... outorgo por ben pagado e éntrego a todo meu pla er e vontade, e ...çentos morabedís que avedes de pagar a Johán Afonso, cóego de Caaveiro, a quen os a dita Mayor devía, convén a saber, o que eu a vós vendo por los ditos morabedís a terça parte enteiramente que Mayor Pere da Ribeira avía enna vina de Riocovo e herdade dela que o dito Afonso Domingue, noso padre, poso per enplasamento que lle dela fe o a dita Mayor Pere con todo o outro quinón e dereito e jur e propiedade que a dita Mayor Pere da Ribeira avía enna dita vinna e herdade dela e eu o dito Pero da Rúa por nomme dela ajo enna dita viña e*

herdade dela *commo quer e en qualque maneira*; e a qual dita viña ja en Ríocovo, *feliglesia de Santo Estevo* de Eirés *commo departe de hũa parte per fondo da herdade do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro que foy de María Afonso de Cabanas*, e da outra parte fa testa enna vina *que ten Gonçalvo Pere* de Cabanas, e parte ... e da outra parte fa testa *per çima enna herdade do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro que agora ten Johán Lope* de San Boulo e Fernán Vidal de Lamas, e da outra parte da viña *que poso Johán Abril e Garçía Abril*, seu hermaño, en herdade de Mayor Pere da Ribeira, e a qual dita *terça parte da dita vina e quinón e dereito e propiedade que a dita Mayor Pere* avía enna dita viña a min o dito Pero da Rúa, clérigo, leyxaron ... dita Mayor Pere con outros seus bẽes çertos por la quinta parte dos bẽes rayse *que foron da dita Mayor Pere* pera eu per la dita ... dos ditos bẽes da dita Mayor Pere *pera complir súas mandas*, e ... *aqual dita terça parte e quinón e dereito e propiedade que a dita Mayor Pere* e eu o dito Pero da Rúa, clérigo, en seu nomme avíamos enna dita viña, eu o dito Pero da Rúa, clérigo, quero e outorgo *que vós o dito Fernán Afonso e vosa vo* ajades con a novidade do vino *que ora en ela está d-oje este día endeante pera senpre sen* meu embargo e de herdeiro da dita Mayor Pere, e *que façades dela e en ela toda vosa vontade asy commo de vosa cousa propia que vós complastes por vosos dereitos con esta condiçón que vó* o dito Fernán Afonso e vosa vo *que pagedes de cada anno pera senpre d-oje este dito día endeante pera senpre per* la dita vina ao clérigo e reytor da yglesia de Santiago da Pontedeume e aa obra da ponte desta dita villa anbos de *pro* meo oytenta soldos *que Mayor Pere* da Ribeira mandou *per* la dita vina *que lle desen* de cada anno *pera senpre*. E eu o dito Pero da Rúa, clérigo, prometo e outorgo de vós la *fa er* de pa a dereito a todo tempo de todo embargo *per min e per todos meus bẽes e so* pena do dobro da dita *contía*. E esta carta fique firme. E eu o dito Fernán Afonso *que presente soo* por nome de min e de miña vo asy o reço.

Feita a carta na Pontedeume ennos días e mes e anno sobreditos.

Testemoyas: *Gonçalvo Peres* de Cabanas e Fernán Pere, clérigo de San Cosmede de Nogueirosa; e Johán Siigo, cuidador?, et Pero Carpenteiro, fillo de Fernán Oanes, carpenteiro, et Johán do Casal, e outros.

Eu Domingo Fernande, notario enna vila da Pontedeume por Fernán Pere d-Andrade, a esto foy presente e fis escribir en miña presenza et pono y meu nomme e sinal *que he* tal en *testemoyo* de berdade. (*Signum*). Domingo Fernande, notario (*rubricado*).

40

1401, xaneiro, ... Pontedeume.

Fernando Afonso Puga, ferreiro, vende aos cóngos de Caaveiro Afonso Yáñez e Fernando Pérez, a medias, unha herdade en Riocovo, freguesía de Santo Estevo de Irís, por oitocentos marabedís, coa carga de pagar perpetuamente oitenta soldos ao ano, a metade ao rector da igrexa de Santiago de Pontedeume e a outra á obra da ponte.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/10; cortesana: en mal estado de conservación.

[...] de janeiro, anno do nasçemento do noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos et hun annos. Saban quantos esta carta viren commo eu Fernán Afonso Puga?,

ferreiro, fillo de Afonso [...] por toda miña vos vendo e firmemente outorgo pera senpre a vós Afonso Yane , cóengo do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro, et a vosa vo en hũa meatade, e a vós Fernán Pere , cóengo do dito moesteiro fillo que fostes de Pero Afonso do Castro et de María Dona, et a vosa vo en outra meatade, por oytocentos morabedís de moneda vella a des dineiros novees vellos por cada hun morabedí en dineiro, os quaes ditos morabedís me vós os sobreditos destes et pagastes et eu de vós reçebín en dineiros feitos contados que pasaron do voso poder pera o meu enna dita moneda vella en presenza deste notario e testemoyas ... suescritas de que me eu de vós os sobreditos outorgo por ben pagado e éntrego a todo meu pla er et vontade, convén a saber, o que eu vendo a vós os sobreditos por la dita contía dos ditos morabedís ... súa herdade que ja en Ríocovo, figlesia de Santo Esteveo de Erêes, a qual foy herdade de María Pere da Ribeyra, commo departe de hũa parte enna viña de Johán Abril, et da outra parte da viña ... que ora lavra Fernán Vidal do Pumar e Johán Lope de Sanbohullo, et da outra parte da viña que foy de María Afonso de Cabannas, et da outra parte da viña de Fernán Martine ... que he ... dito Afonso Domingue , meu padre, et da qual dita viña eu compley a Pero da Rúa, clérigo, complidor que foy da manda de Mayor Pere da Ribeyra, a terça parte que a min vendeu pera o complimente da manda de Mayor Pere da Ribeyra per carta feita per notario que ende eu a vós entrego en presenza deste notario et testemoyas su escritas, et a qual dita viña donre los ditos términos eu vendo a vós os sobreditos segundo dito he con esta condiçón: que vós os sobreditos et vosas vo es que pagedes per la dita vina que eu a vós vendo d-oje este día endeante de cada anno pera senpre ao clérigo reytor da yglesia de Santiago da Pontedeume e aa obra da dita ponte ... da Pontedeume a ambos de per meo oytenta soldos de cada anno pera senpre d-oje este día endeante que Mayor Pere da Ribeyra cuja foy propiedade da dita viña mandou ao dito reytor da dita yglesia et aa dita obra da dita ponte per la dita viña que eu a vós vendo. Et quero e outorgo que ajades vós os sobreditos et vosas vo es a dita vina segundo dito he con a dita condiçón pera senpre d-oje este dito día endeante pera senpre sen embargo de min et de miña vo , et que façades della et en ella toda vosa vontade asy commo de vosa cousa propea que vós sobreditos ... vo es delas. Et a qual dita viña con súa herdade eu oje este dito día tyrró et traspaso de meu jur et posisión et enno jur et posysón de vós os sobreditos o poño et traspaso ... quen quer que a teveer d-oje este dito día endeante por vós os sobreditos et en voso nomme seja et non por outro algún. Et prometo e outorgo de vós la fa er de pa a todo tempo ... bẽes. Et sobre esto que dito he vos renunço e parto de min toda a eixepçón do aver non contado nen visto nen reçebido e toda a lee do engano et de mas conto et todos los .... canóniquos e çeviis et usos et custumes que eu ou outro por min nen en meu nomme posamos di er nen alegar en contrareo desto que sobredito he que me non chamen eu a elles ... nomme, et se me eu a elles quiser chamar per min nen mosteiro outro por min nen en meu nomme quero e outorgo que me non valle nen seja sobre ello oydo nen reçebido en jui o nen fóra ... os peyte por penna o dobro da dita contía, e esta carta fique firme. Et eu o dito Afonso Yane , cóengo, que presente soo, por nomme de min et do dito Fernán Pere , cóengo, que non he presente, et por nosas vo es ... a dita vina con a dita condiçón segundo dito he.

Feita a carta enna vila de Pontedeume, enno día et mes e anno sobredito.

Testemoyas que a esto foron presentes: Pero Vello et Johán Afonso, cóengo de Caaveiro; et .... Cabanas et Gonçalvo Pere de Porto et Domingo Yanes de Erêes, et outros.

Eu Domingo Fernande , notario por Pero Fernande d-Andrade ennas súas vilas de Pontedeume et de Vilalva et de Ferrol e en todas las outras súas terras e coutos e jurdições, a esto foy presente con as ditas testemoyas et escriví et poño y meu nomme e meu sinal que he tal. (Signum). Domingo Fernande , notario.

1403, xullo, 2. Caaveiro.

Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro arrendan a Fernando Rodríguez, Afonso Fernández e Roi López, fillos de Constanza de Ambroa, durante a súa vida e a de fillos e netos, o casal de Balvís, freguesía de Santo Estevo de Irís, por tres taleigas de pan ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/11; cortesá.

Saban quantos esta carta de enplazamento viren commo nós don Johán Ferrnande , prior do moesteiro de Sayoanne de Caveiro, en un con Afonso Eanes e Johán Martine e Pero Lope e Diego Lope e Fernán Romeu, cóengos do dito moesteiro, por nós e por la voz do dito moesteiro damos e enplazamos a vós Johán Lope , noso cóengo, e a vós Fernán Rodrigue e Afonso Ferrnande e Roy Lope , fillos de Costança d-Ambroa, pera días de vosas vidas e de vosos fillos e netos que vós os ditos fillos de Costança d-Ambroa ouverdes ata a morte do postromeiro, convén a saber, o noso casal de Belviz, que ja enna friglesia de Santo Estevo de Yrêes, con todas súas herdades e chantados que lle perteesçen a montes e a fontes commo testa per la congosta que vay pera a iglesia e per la fonte do Soutello per cima, e ençima aa penna da Revolta e ao pico dos Millereyros, e aa penna do Cabrón e a ouver da viña. Et avedes a dar ao dito moesteiro por renda tres tegas de pan de cada un anno per la tega do moesteiro, e obligamos aos bées do dito moesteiro de vós lo fazer de pa a todo tempo de todo embargo. Et nós os ditos Johán Lope e Fernán Rodrigue e Roy Lope e Afonso Ferrnande que presentes somos asy o reçebemos, e obligamos nosos bées de pagar a dita renda a cada un anno. Et nós os ditos prior e cóengos e conbento damos¹² a vós o dito Johán, noso cóengo, a dita renda por quanto en toda vosa vida, e que a non pagedes vós nen os sobreditos. Et quanto vierdes que ao dito moesteiro esto he feito e outorgado ontre nós partes a boa fe e sen mao enganno.

E qualquer de nós partes que contra elo pasar que peyte por penna mille morabedís aa parte que o tener e guardar, e esta carta fique firme e valla en seu tempo e condiçóns.

Feita a carta enno espital pequeno ...to de Caveiro, dous días de jullio, anno do nasçemento do noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos e tres annos.

Testemoyas: Fernán do Vyso, Nunno de Seselle, clérigo; e Afonso do Curreal e Juán Vella e Pero da Rúa, clérigo, e Fernán Rodrigue .... e outros.

Et eu Pedr-Ares, notario público por Pero Ferrnande d-Andrade ennas súas vilas de Pontedeume e Ferrol e Vilalva e en todas las súas terras e señoríos, a esto que dito he con as ditas testemuyas presente foy e esta carta escripví et aquí meu nomme e signal puge que he tal en testemoyo de verdade. (Signum). Pero Ares, notario.

12. Repetido damos.

1404, maio, 1. Pontedeume.

Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Fernández, á súa dona Maior de San Miguel e fillos, durante a súa vida, dúas leiras contiguas, que demarca, en Santo Estevo de Irís para que planten pan, millo miúdo e trigo, pola terceira parte da produción, se o mosteiro lles dá a semente, ou a metade, se non, e a metade da froita aos pés das árbores ao ano.

A.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sin signatura; pergamiño; cortesá inicial.

Sabban quantos esta carta viren commo eu Johán Fernande , prior do moesteiro de Saioanne de Caaveiro, por min et por la voz do dito moesteiro, dou et enplazo a vós Iohán Eanes, fillo de Fernán Iohanes d-Erêes, e a vossa moller Mayor de San Migel e a vosos fillos que ouverdes de consún ata morte do postremeiro delles e de vós, convén a saber, o que vos aforo aquela leira de herdade que foy de Mayor Graas, que jaz en friglesia de Santo Estevo d-Erêes, commo departe per cima da casa de Iohán Suare e da cassa en que morou Pero Fosia e per la herdade dos Erdeyros, e da outra parte do agro da Torre, e da outra parte topa enna vina que lavró Iohán do Souto. Et item vos enpla o mays a leira de viña que agora \lavra/ o dito Fernán Iohane , vosso padre, que he enna dita friglesia, commo departe da outra viña que lavra o dito Iohán do Souto, e da outra parte testa na dita leira que vos enpla o, e per fondo topa enna fonte da Caal e enno camiño antygo do Casal e enna barra de viña que lavra o dito Fernán Iohane , que he do dito moesteiro, aa tal pleito e condiçón que as lavredes de pan e millo et triigo, e das novidades que y Deus der que dedes ende a min e á voz do dito moesteiro a meatade en cada hun anno, et eu que vos dé a meatade da semente, et quando volla non der que me dedes o terço, et que me dedes a meatade da froyta escudida aos pees das árbores, e se quer están árbores maliçiossas que as tiren et que non façan árbores en lugar onde tollan pan nen millo, et outórgovolla de fazer de paaz de todo embargo e non aver tempo per bées do dito moesteiro. E eu \o dito/ Iohán Eanes que presente soñ a faser o dito enplazamento por min e por la dita miña moller que non he presente porque outorgo a faer et por lo que sobredito he así o reço, et prometo et outorgo de teer et complir o que dito he. Et esto he feito e outorgado ontre nós as ditas partes a boa fe e sen mao engano.

E qualquer de nós as ditas partes que pasar contra o que sobredito he que peite á outra parte por penna du entos moravedís da ussal moneda tal húa commo outra.

Feita enna villa da Pontedeume, día quinta feira, o primeiro día do mes de mayo, anno do nasçemento de noso señor Ihesu Christo de mille e quatroçentos e quatro annos.

Testemoyas: Domi<n>go Eanes das Noes e Johán Lope , cóngo do dito moesteiro, e Pero Eanes d-Erêes e Pero do Rigeiro, morador en San Martino de Porto, et outros.

Eu Fernand Eanes, notario púplico <por> Pero Fernande ? d-Andrade ena villa da Pontedeume e en seus térmios e jurdições, a esto que sobredito he presente foy e escriví e poño qui meu nome e meu sinnal que tal he.

Esta carta vay ontrelinada en dous lugares, en hun u di lavor e en outro di o dito, e non lle enpeesca. (Signum). Fernand Eanes, notario, (rubricado).

1404, novembro, 24. Pontedeume.

García Sánchez del Castillo, alcalde maior do Reino de Galicia, manda que se cumpra a sentencia dada polos xuíces Xoán Doce e Xoán Ferreiro sobre o cobramento de luctuosa no couto de Caaveiro.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/12; cortesá caligráfica; conserva catro buracos romboidais de onde pendía o selo; dous rotos no centro que afectan a varias liñas.

ED. PARC.; DOPICO, "Pequena cala", 125-126.

Sepan quantos esta carta de sentençia vieren commo yo Garçia Sanches del Castillo, alcalde de nuestro señor el rey en la su corte e su alcalde mayor en el regno de Gallisia, vista una sentençia ante mí presentada por don Juan Ferrnandes, prior del mon<a>sterio de Sant Iohán de Caaveiro, la qual fue dada por Johan Doçe e Juan Ferrero, jueses dados por el rey don Alfonso, con consentimiento del dicho prior e del procurador del conçejo del coto de Caaveiro e de Ribadeume, e vista la confirmaçión e carta del dicho rey don Alfonso dada e fecha de la sentençia que los dichos Juan Doçe e Juan Ferrero avían pronunçiado e dado por su carta e mandado. E visto commo el dicho prior me pidió que la dicha sentençia por el ante mí presentada la cumpliere en todo e por todo mandándole guardar la dicha sentençia, segunt en ella se contenía, segunt que más largamente en su pedimiento se contenía. E visto commo paresció ante mí Ferrant Martines d-Arnoso, procurador que se mostró seer del conçejo del dicho coto de Caaveiro, e dixo que el dicho prior que les fazia muchos agravios e synrazones non les guardando la dicha sentençia del dicho rey don Alfonso, por quanto dixo que les levava las luytosas e maninos e paños quando se acaesçia que finavan [...] los paños a las biudas e huérfanos, segunt que todo esto dixo e allegó en guarda de su derecho e del dicho conçejo e del dicho coto e [...] dicho don Johan Ferrnandes, prior, dixo que él non les agraviara nin agraviava nin levava otros derechos nin tributos nin paños, salvo ende [...] desto por virtud de la dicha sentençia nin quería levar. E visto lo que nesçesario fue de ver, sobre todo avido mi acuerdo [...] que la dicha sentençia deve ser conplida en todo e por todo segunt en ella se contiene, e que los dichos moradores e pobladores en[...] al dicho prior e convento del dicho monasterio con la loytosa que por virtud de la dicha sentençia e con todos los otros derechos [...] dos segunt que sienpre del dicho tienpo de la data de la dicha sentençia acá le recudieron. E por ende mando que le recudan con ellos segunt que en la dicha sentençia se contiene, e que el dicho prior e convento non lieve agora nin de aquí adelante otros tributos nin derechos nuevos, nin biandas nin serventías algunas, nin pedidos, salvo segunt que en la dicha sentençia se contiene. E por esta mi sentençia lo pronunçio e mando todo asy.

Dada fue esta sentençia en la Puentedume, veynte e quatro días de novienbre, año del nascimiento del nuestro salvador Ihesuchristo de mil e quatroçientos e quatro años, en faz de los dichos don Juan Ferrnandez, prior, e Ferrand Martine , procurador del dicho coto.

Testigos que fueron presentes: Diego Ferrnande e Ferrand Garçia e Juan Sanche , escrivanos del rey, e otros.

E yo Juan Gomes de Agostín, escrivano del rey e su notario público en la su corte y en todos los sus regnos, que a todo lo sobredicho en uno con los dichos testigos presente fuy e vi la procuraçión que los dicha procuraçión seyendo presente ant-el dicho alcalde, e a pedimiento del dicho don Juan Ferrnande , prior, esta sentençia fi escrivir segund que ante mí pasó e la pus en esta pública forma e soy ende testigo, e fi aquí este myo sig-(*signum*)-no en testimonio de verdad.

Juan Gome , notario.

44

1405, novembro, 6. San Tirso de Ambroa.

Xoán Rodríguez de Medín arcediago de Nendos dá colación canónica a Xoán Lorenzo do beneficio da sexta parte sen cura da igrexa de Santa María de Centroña.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/13; cortesá.

Noverint universsi quod ego Iohannes Roderici de Medim, archidiaconus de Nendis, in ecclesia Compostellana, quinque sextas partes sine cura totius presentacionis ecclesie Sancte Marie de Centrona, sita in dicto archidiaconatu, vacantem ad presens per renunciacionem Petri Garsie, olim ecclesie Sancti Petri de Perves rectoris, et dictarum partium sine cure prefate ecclesie Sancte Marie de Centrona ultimi clerici, qua quidem renuntiacione a me iurisdicione acceptata atque ad presentacionem religiosi et discreti viri domni Iohannis Fernandi, prioris monasterii Sancti Iohannis de Caaveyro, Ordinis Sancti Augustini, Compostellane diocesis, ipsius ecclesie nomine et voce dicti sui monasterii veri patroni, Iohanni Laurentii, clerico sextogeneiro Petri Laurentii de Oombre, confero inde beneficium perpetuum sine cura canonice possidendi cum omnibus iuribus et pertinentiis suis ipsumque Iohannem coram me personaliter constitutum per capucium meum investio sive instituo clericum in eadem ar ... tamen intencione existit quod se tempore? datum princium? vel ante per tempus bin... predictus Iohannes publicus concubinarius extiterit aut extit... prius collacio nullius sit robor... vel momenti prestitit ante idem? provisus iuramentum tatis? ac sacrosanctis evangeliis quod ullam ... hoc pacc... ob hoc dedit aut promisit pecuniam sine? aliquid aliud illicitum ac quod penes sen...um amicum fidelem clericum et pro eum titulum huiusmodi et aliam eius munimenta? detinebit et in alium laycum non transferet. In quorum testimonium hunc presentem titulum sive prius? publicum instrumentum meo nomine roboratum sigilique mei appen... munitum ac per infrascriptum notarium signatum sigili mei fieri mandavi.

Factum et datum apud ecclesiam Sancti Tirssi de Anbroa, die veneris, sexta mensis novembris, anno Domini M° CCCC° quinto.

Presentibus: discretis viris Gundissalvo Velasci de Mandayo, Fernando Abelle ac Martino Ali?, testibus ad premissa.

Iohannes, archidiaconus de Nendis (*rubricado*).

Et ego Garsias Petri, notarius publicus iuratus in archiepiscopatu Compostellano premis... supradictis ...tur agerentur et fierent ... dicto domno archidiacono hunc titulum suum presens publicum instrumentum scribi feci signoque meo signavi requisitus in testimonium veritatis. (*Signum, et in signo* Garsias Petri).

1406, ..., Valladolid

Enrique III confirma a Caaveiro o privilexio de Juan I, confirmatorio á súa vez do de Enrique II polo que confirmaba todos os privilexios, foros e franquicias dos seus antecesores.

A.- A Coruña, Arquivo do Reino de Galicia, colección diplomática, nº 28
ED.: CASTRO, "S. Juan de Caaveiro", pp. 60-62.

Sepan quantos esta carta bieren como yo don Enrique, por la gracia de Dios rey de Castiella, de León, de Toledo, de Gallizia, de Sevilla, de Córdoba, de Murcia, de Jaén, del Algarbe, de Algezira e señor de Vizcaya e de Molina, vy una carta del rey don Juan, mi padre, e mi señor, que Dios perdone, escrita en pergamino de cuero e sellada con su sello de plomo pendiente en fillos de seda, fecha en esta guisa:

(Incluye confirmación de Juan I, confirmatoria a su vez de Enrique II).

E agora el prior e convento e canónigos del dicho monesterio de Sant Juan de Caavero enbiáronme pedir merçet que les confirmase la dicha carta e la merçet en ella contenida e gela mandase guardar e conplir.

E yo el sobredicho rey don Enrique por fazer bien e merçet al dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio de Sant Juan de Caavero tóvelo por bien e confirmoles la dicha carta e la merçet en ella contenida, e mando que les vala e sea guardada <a>sí e segunt que les ... e fue guardada en tiempo del rey don Enrique, mi abuelo, e del rey don Juan, mi padre e mi señor, que Dios perdone, e en el mio fasta aquí, e defiengo firmemiente que alguno ni algunos non sean osados de les yr nin pasar contra la dicha carta confirmada en la manera que dicha es nin contra lo en ella contenido nin contra parte dello por gela quebrantar o menguar en algunt tiempo por alguna manera, ca qualquier que lo fiziese avría la mi yra e pechar mie [la pena conte]nida en la dicha carta, e al dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio de Sant Juan de Caavero o a quien su voz toviese todos los daños e menoscabos que por ende resçibiesen doblados. E demás mando a todos los justiçias e ofiçiales de los [mis reynos do esto acaesçiere, así a los] que ahora son commo a los que serán de aquí adelante e a cada uno dellos que gelo non consentan, mas que les defiendan e anparen [.. en la manera que dicha] es, e que prenden en bienes de aquellos que contra ello fueren por la dicha pena, e la guarden para fazer de[lla lo que la mia merçet fuere, y que emienden e] fagan emendar al dicho prior e convento e canónigos del dicho monesterio o a quien su boz tovier de todas [las costas e daños e menoscabos que por ende] resçivieren doblados commo dicho es. E demás por qualquier o qualesquier por quien fincare de lo así fazer e conplir mandamos al omme que les esta nuestra carta mostrare o el traslado della abtorizado en manera que faga fee que los enplazare que parezcan ante mí en la mi corte del día que los enplazare a quinze días primeros siguientes so la dicha pena a cada uno a dezir por qual razón non cumplen mi mandado. E mando so la dicha pena a qualquier escrivano público que para esto fuere llamado que dé ende al que gela mostrare testimonio signado con su signo porque yo sepa en commo se cumple mi mandado.

E desto les mandamos dar esta mi carta escrita en pergamino de cuero e sellada con mi sello de plomo pendiente en fillos de seda.

Dada en la villa de Valladolid, [...] año del nascimiento del nuestro señor Ihesuchristo de mil e quatroçientos e seys años.

Yo Ferrant Alfonso de Segovia la escriví ... Johannes .... (*rubricado*).

1411, febreiro, 4. Barral de Irís.

Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro, dan poder a Tareixa Rodríguez e a Xoán Rodríguez para que en nome do mosteiro poidan gozar do vilar, casares e herdades de Meirás, freguesía de San Vicente de Valdoviño, e recadar as rendas deles para que así poidan pagar o que lles deben.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/141; cortesana.

Saban todos quantos esta carta de procuraçón viren commo nós don Johán Fernande , prior do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro, en un con Johán Lope et Afonso Garçía e Johán do Sisto e Fernán Lope , cóengos do dito moesteiro, por nós e por la voz do dito moesteiro e convento del fazemos e estabelecemos por nosos procuradores, síndicus e personeros çertos a Tereija Rodrigue , muller de Pero Tenrreiro, e a Johán Rodrigue , seu omme, pera que por nós e en noso nomme posan teer por nós e por la voz do dito moesteiro e convento del todos los casares e herdades e vilar de Meiraas, e recadar os froytos e terrádegos e novidades dos ditos casares e herdamentos e vilar que son en terra de Trasancos, e esfroytar e restourarlos e fazerlos lavar e esfroytar, e defender e anparar os ditos casares e herdamentos e vilar de quaesquer personas que os quiseren embargar, et fa er provar os ditos casares de omes labradores e de gaados segundo que lles fa er mester en maneira que os ditos casares e vilar sejan ben restourados e pera que a dita Tereija Rodrigue e o dito Johán Rodrigue sejan teudos de nos pagar as rendas dos tempos pasados e do tempo que por nós así lavraren e esfroytaren os ditos casares segundo as contías que se deles por renda suya pagar et perque posan sobre los ditos casares e vilar entrar en juysu se mester for, a pedyr, demandar, defender, anparar, razoar pleito e pleitos, contestar e jurar todo juramento que de dereito for demandado, provar, rexover, concluir, pedir sentença e sentenças e apelar e suplicar se mester for e aapelaçón e suplicaçón a quenquer e pera que podesen sustituyr outro ou outros procorador ou procoradore en noso nomme e en seu lugar quantos e quaes que seren e for mester e revocarlos cada que quiseren, e o ofiçio da procuraçón en sy tomar, fa er, di er, trautar, ra oar, contradi er commo legítimos procuradores todas las cousas e quaesquer delas que nós e o convento do dito moesteiro e procuradores e menistradores del poderíamos fazer sendo presentes, e todas las cousas e quaesquer delas que per los ditos nosos procuradores e per qualquer deles e per los sustituto e sustitutos deles for feito e procurado e trautado sobre ra çón dos ditos casares e herdamentos deles e vilar e cousas sobreditas nos lo outorgamos e avemos e averemos por firme e estable a todo tempo per los bées do dito moesteiro que pera elo obligáman, e pera que vós os ditos nosos procuradores e vosos sustitutos non ajades poder de enallear nen deytar nin sopenorar nin aforar os ditos casares a outras ninhñas personas de qualquer condiçón e estado que sejan, salvo levándoos vós a dita Tereija Rodrigue e esfroytándoos segundo dito he, relevamos aos ditos nosos procuradores e a os sustitutos deles de todo cargo de satisfaçón, e outorgámoslles acto? procuratorio suficiente con todas súas cláusulas universas. Et desto mandamos fa er esta carta de procuraçón per lo notario suescripto.

Feita enmo Barral de Yrëes, quatro días de fevreiro, anno do nasçemento do noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos e on e annos.

Testemoyas: Afonso Rodrigue de Fonteela, Pero Yane de Yrëe e Fernán Pere e Gome Pere e Garçía Fernande , omes e criados do prior; Pero Yane , clérigo d-Anca, Afonso Fernande , clérigo, sobriño do dito Pero Yanes; Fernán da Fragela, seu omme, e outros.

Et eu Pedr-Ares, notario público por Nuño Freyre d-Andra<de> emas súas vilas da Pontedeume e Ferrol e Vilalva e en todas las súas terras e señoríos, a esto que dito he con as

ditas *testemoyas* presente foy e esta carta escripví e aquí meu *nomme* e signal puge *que* he tal en *testemoyo* de verdade. (*Signum*) Pero Ares, notario.

47

1411, febreiro, 4.

Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro dan poder a Tareixa Rodríguez, dona de Pedro Tenreiro para que poidan seguir tendo en foro o vilar, casares e herdades que ten o mosteiro en Meirás, terra de Trasancos, da mesma maneira que os levaron os seus antecesores.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/142; cortesá.

Saban todos *que* nós don *Johán Fernande*, prior do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro, en un con *Johán Lope* e *Afonso Garçía* e *Johán do Sisto* e *Fernán Lope*, cóngos do dito moesteiro, por nós e pola voz do dito moesteiro e convento del damos poder e mandamos a vós *Tereija Rodrigue*, muller *que* sodes de *Pero Tenreiro*, *pera que* tenades por nós e en noso *nomme* o vilar e casares e herdamentos de *Meyraas*, *que* son en terra de *Trasancos*, *ernos quaes* vilar e casares nós e o dito noso moesteiro estamos apoderados e asentados *per vertude* de *livramentos e cartas e sentenças* dos *corregedores* de noso señor el rey, e estamos *paçificamente* de *levar e usar* os ditos casares e vilar e herdamentos e novos e *rendas deles* *per nós e per* nosos *teedores, e que* posades vós a dita *Tereija Rodrigue* *procurar e menistrar* os ditos casares e vilar e *rendar* os novos e *froytos deles* en *quanto* vós vierdes, *por quanto* os ditos casares e herdamentos *esteveron e foron* levados *per* vosos avoos e antecesores *por çertas* *rendas* *acostumadas* de *levar, e que* vós a dita *Tereija Rodrigue* *sejades* a nós *teuda e obligada* a nos *pagar* as *rendas e çensos* dos ditos casares do *tempo* pasado, e en *quanto* os *levardes e esfroytardes* os ditos casares e vilar e herdamentos os ditos vosos antecesores *levaron* en *nomme* e voz do dito moesteiro os ditos vosos antecesores. E eu a dita *Tereija Rodrigue* *que* presente soo así o *reçebo, e outorgo e connosco que* os ditos casares e bilar *que* son e foron *senpre* do dito moesteiro, e *que* por él e en seu *nomme* os *levo, e fico* *obligada* a *pagar* as *ditas* *rendas* *segundo* se *pagaron e acostumaron* *ata* *aquí* e as *rendas* dos *tempos* pasados e *outorgo* de *seer* *obidiente* ao dito moesteiro e prior e cóngos del e de *seer* en *súa* *ajuda e defendemento* *quando* e *cada que* *conplir e for* *mester. E porque* *seja çerto e non* *vena* en *dulta* nós o dito prior e cóngos e a dita *Tereija Rodrigue* *mandamos* *fa* *er* *ende* *dúas* *cartas* *em* *hun* *tenor* *tal* *hũa* *commo* a *outra* *firmadas* dos *nomes* de nós o dito prior e de *Pero Eanes*, clérigo d-Anca, e de *Pedro Ares* notario da *Pontedeume*.

Feita *quatro* días do mes de *fevreiro*, *anno* do *naçemento* do noso señor *Ihesuchristo* de *mil e quatroçentos e hon* e *annos*.

Testemoyas: *Afonso Rodrigue* de *Fonteela*, *Pero Yane* de *Yrees*, *Afonso Ferrnande*, clérigo, *sobrino* do dito *Pero Yane* d-Anca, e *Johán Rodrigue*, *omme* da dita *Tereija Rodrigue*.

Et eu *Pedr-Ares*, notario público por *Nunno Freyre* d-*Andrade* *emas* *súas* *bilas* da *Pontedeume* e *Ferrol* e *Vilalva* e en *todas* las *súas* *terras e señoríos*, a *esto que* dito he *con* as *ditas*

testemoyas presente foy e esta carta escripví e aquí meu nomme e signal puge que he tal en testemoyo de verdade. (Signum). Pero Ares, notario.

48

1412, abril, 30. Barral de Cabanas (Santo Estebo de Irís).

Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro cambian con Xoán do Casal, mercader, veciño de Sevilla, natural de Pontedeume, neto de Maior Pérez da Ribeira, en nome dos herdeiros desta, unha herdade en Cabanas na que o convento fixo un lagar, que pertencía aos sus herdeiros, pola terceira parte do pomar do "Courelo" e unha viña próxima.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 494/1; cortesá inicial.

Saban quantos esta carta de concambea viren commo nós don Johán Ferrnande , prior do mosteiro de Sayoame de Caaveiro, en un con Juán Martine e Diego Lope , Juán Lope , Afonso Garçía, cóengos do dito mosteiro, fa emos por nós e por la vo do dito mosteiro e convento del con Juán do Casal, mercador, ve ino da çibdade de Sevilla, natural da bila da Pontedeume e neto que foy de Mayor Pere da Ribeira. Eu o dito Juán do Casal, por min e en nomme e vo de todos los herdeiros da dita miña avoa e por min e por eles outorgo a fa er a todo tempo, dou ao dito prior e cóengos e ao dito mosteiro e voz e convento del pera todo senpre en concambea e por jur de súa herdade, convén a saber, todo o jur e vo e dereito e quínón que aa dita Mayor Pere da Ribeira, miña avoa, e a min e a seus herdeiros pertesçe de aver e herdar commo quer e en qualquer maneira enna herdade que está en Cabanas en que vós o dito prior fe estes hun paaço pera lagar, a qual dita herdade he enno dito lugar de Cabanas, friglesía de Santo Estevo de Yrêes, segundo que parte de un cabo da herdade de Cantiigo? que departe da herdade de María Fremosa e de seus herdeiros, e vay topar enno antigo que vay pera Fonteela, e vay topar enno valado da herdade do mosteiro que deu Vasco Barrión? e enno antigo que vay do paaço pera a fonte do Courelo per so a sebe que ora ten Fernán Lourenço çarrada, e vay topar per fondo enno antigo que vay per Fonteela, e topa ençima enna herdade do dito mosteiro so a cortina que ten Fernán Lourenço çarrada. E nós o dito prior e cóengos sobreditos, por nós e por la vo do dito mosteiro e convento del asy o recebemos a dita herdade enna maneira que dita he. E por esto nós os sobreditos por nós e por la voz do dito mosteiro e convento del damos e outorgamos pera todo senpre a vós o dito Juán do Casal e a toda vosa vo enna dita concambea e por pago da dita herdade toda a tersa parte que ao dito mosteiro pertesçe do pumar con súa herdade que chaman do Courelo commo departe da herdade e pumar que foy de María Fremosa, e da outra parte enno rigeiro que ben topar enno antigoo que vay pera Fonteela, e departe per fondo enna herdade que chaman de Grantín. E con esto vos damos mays enna dita concambea e ..go a beyra d-Esteyro? que a dita vosa avoa Mayor Pere da Ribeira tiña posta de viña de barra, commo departe de hun cabo do camiño antigo ao longo que vay pera Cabanas, e departe per fondo enna herdade de Elvira Martínez, e doutra parte da herdade que foy de María Afonso de Cabanas, e per çima do conigro da Branqua Canido? que foy de

Mayor da Cámara, as quaes son e ja en enna friglesia de Santo Estevo de Yrees, as quaes ditas herdades asy determinadas segundo dito he queremos nós as ditas partes que ajan hũus sen embargo dos outros pera todo senpre. E nós o dito prior e cóengos obligamos os bẽes do dito moesteiro de vós las fa er de pa a todo tempo de todo embargo. E eu o dito Juán do Casal eso mismo obliigo meus bẽes de vós fa er de pa a dita herdade segundo dito he de todo embargo pera sempre. Esto he feito e outorgado ontre nós partes a boa fe e sen mão enganno.

E qualquer de nós partes que contra ello pasar que peyte por penna aa outra parte que o conplir e tener e guardar mil morabedis da usal moneda, e esta carta fique firme e balla pera todo senpre. E desto outorgamos nós as ditas partes duas cartas en hun thenor tal a hũa commo a outra.

Feita a carta enno Barral de Cabannas, figlesia de Santo Estevo de Yrẽes, día sábadó, o postromeiro día do mes de abril, anno do nasçemento do noso señor Jhesuchristo de mil e quatroçentos e do e annos.

Testemoyas: Diego Lope , carpenteiro, ve ino da Pontedeume; Fernán Lourenço da Cabana e Gonçalo Pere da Curuja, Pero Vasque Greco?, morador en Yrẽes; Pero Romeu e Fernán Rodrigue , clérigo de Soaserra.

Et eu Roe dos Ares, notario público por Nuno Freyre d-Andrade ennas súas vilas da Pontedeume e Ferrol e Vilalva e en todas las súas terras e señoríos, a esto que dito he con as ditas testemoyas presente foy e esta carta escripvi e aquy meu nomme e sinnal puge que he tal en testemoyo de verdade. (Signum). Roe Ares, notario.

49

1416, xuño, 18. No mosteiro.

Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Diego Arias e á súa dona Tareixa González, unha cuarta parte, a Elvira Núñez, viúva de Roi da Leira, outra cuarta, a Álvaro Pérez e á súa dona Constanza García, dúas sextas, e a Pedro Testa de Perbes e á súa dona Urraca Oanes, outras dúas sextas, e a unha persoa, do que ten o mosteiro nas freguesías de San Pedro de Perbes San Xoán de Vilanova, como o leva agora, por nove libras, catro sangaños de trigo e catrocentos peros "de nedos" ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/15; cortesá; roto nas partes superior e inferior,

Sabban todos quantos esta carta vyren [...] Fernán Pere , prior do moesteiro de Sayoanne de Caaveiro, en hun con outorgamento de Afonso Yanes e Fernán Lope e Fernán Romeu e Pero Lope , cóengos do dito moesteiro, sendo todos ajuntados dentro enno dito moesteiro e per canpá tangida, segundo que avemos de huso e de custume, nós los sobreditos por nós e por la vo do dito moesteiro e por prol e omrra do dito moesteiro e bon reparamento e proveyto de nosoutros e do convento do dito moesteiro, damos e aforamos e outorgamos a vós Diego Aras e a vosa moller Tereiga Gon ale en hũa quarta parte, e a vós Elvira Nune ¹³, moller que fostes de Roy da Leyra, en outra quarta parte, e a vós Alvaro Pere e a vosa moller Constança Garçía ennas dúas se<s>tas partes, e a vós Pero Testa de Perves e a vosa moller

13. Repetido Elvira Nunes.

Orraqua Oanes en outra sesta parte, pera en días e de vosas vidas e depoyos morte de vós os sobreditos en vida de hun voso fillo ou filla ou persona que nomeardes en vosa vida d-ante de vosa morte, *convén* a saber, o que a vós damos e aforamos todas las herdades e chantados que o dito mosteiro e convento han ennas figlesías de San Pedro de Perves e de Sayoanne de Villanova, segundo que van de montes a fontes ennas ditas figlesías segundo que as vós os sobreditos teedes e levades agora por lo dito mosteiro e segundo que están marcadas e devisadas enno tonbo do dito mosteiro. A qual dita herdade e chantado a vós damos e aforamos enno dito tempo a tal pleito e condyçón que dedes a nós e á vós do dito mosteiro en cada hun anno nove lyvras que son vynte e quatro morabedís de moneda vella e quatro sangannos de trigo e quatroçentos peros de nedos, e se per ventura a dita herdade vagar de cada hun de vós que fique emnos outros que foren vyvos ata morte do postremeiro enna maneira sobredita. E avedes de dar a nós e a vós do dito mosteiro en hun anno por día de San Martino a dita renda da dita herdade e chantado dentro enno dito mosteiro, E nós os ditos Diego Aras e Álvaro Pere e Pero Testa por nós e por las ditas nosas mollerres e nosas personas e eu Elvira Nune e miña persona que presentes somos, asy o reçebemos e outorgamos, e prometemos de todo teer abrogar segundo que dito he. E nós o dito prior e cóengos e convento e en nome do dito mosteiro obligamos os bñes do dito mosteiro a vós seren feitas de paa as ditas herdades e chantados enno dito tempo. E esto he feito e outorgado ontre nós pera ... a bñoa fee e sen mao enganno.

E queremos e outorgamos que a parte que o non touver e conplir e abrogar que dé e page por penna mil morabedís da husal moneda á parte que o touver e conplir e abrogar, e a penna pagada ou non todavía as cartas fiquen firmes e vallan en seu tempo e condyçõs.

E se per ventura nós os ditos Diego Aras e Pero Testa e Álvaro Pere e Elvira Nunes temos algún foro das ditas herdades que fose feito d-ante desde ho damos por ningún que non valan. E se per ventura o dito prior vyer a entrar nos veer e requeran as ditas herdades hũa ve es enno anno, que nós as ditas partes que lle demos hũa colleyta pera el en dous ou tres dengos que seja per nosa custa segundo e enna maneira que levamos ho foro da dita herdade.

E desto nós as ditas partes outorgamos ende dúas cartas en hũa tenor.

Feitas dentro enno mosteiro de Sayoanne de Caveiro, día quarta feira, des e oyto días do mes de juyo, anno do nasçemento de noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos e de aseys annos.

Testemoyas que foron presentes: Pero Rodrigue Rapella, ve ino da Pontedeume; Domingo de Sanbollo, Garçía Pere, fillo de Pero Garçía de Cabannas; Domingo do Outeiro, Joán Pego e Joán Monteiro, moradores enno ... e outros.

Eu Fernán Testa, notario público por Nuno Freyre d-Andrade enna villa de Pontedeume e en seus términos e juridiçós e ennos coutos de Callovre e de Villarmayor ... presente foy e esta carta escriví <e> poño aquí meu nomme e sygnal en testemoyo de verdade. (Signum). Fernando Testa, notario.

1433, decembro, 3. Cabanas (Santo Estevo de Irís).

Catarina Martínez, con consentimento do seu marido, doa a don Fernando Pérez, prior, e ao convento de Caaveiro a quinta parte do casal de "Pero Sanjurgo", freguesía de Santo Estevo de Irís, que á súa vez lles é aforada durante as súas vidas por dous marabedís ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/16; cortesía; roto e descascado en varias partes.

Saban quantos esta carta viren commo eu Catalina Martine , moller ... moradores en Cabanas, feglesía de Santo Estevo de Yree, con liçençia e outorgamento do ... que presente está e outorga, e me deu e dá liçençia pera todo o diante declarado, outorgo ... que non sendo constrentyda (*sic*) per forza nen decebida per enganno, mays de meu moto proprio e libre vontade, que dou en pura e justa doaçón non revocavele pera todo senpere, segundo que mellor e mays complidamente pode e deve valer doaçón feita ontre vivos, a vós don Fernán Peres, prior do moesteiro de San Juán de Caaveiro, a quinta parte do casal que chaman de Pero Sanjurgo, que jas enna feglesía de Santo Stevo de Yrees, con todas súas casas e formaes ... chantados e por chantar per onde quer que ellas vaan, a montes e a fontes, con todas súas entradas e saydas e jures e dereitos quantas oje dito día endyante que a ajades por çerta doaçón e firme estipulaçón pera todo vosa propia vontade. E prometo e outorgo de nunca yr nen vyr contra esta dita doaçón en juy o nen fóra del por desagradeçido que me vós façades, a qual vos dou de cada día que valía mays nin ... esto que vós asy ... [sobre lo] qual renunçio e parto de min toda la [ley e todo dereito así canónico como çevil] e a ley de Valiano que [he en ajuda de mollerres], e [siey que dis que] general renunçiaçón non valla, e todo ... custume e todas las ... e defemsões que por myn podese avere e alegar en contrario desto que dito he e en esta carta se contén que me non vallan nen seja sobre ello oyda nen reçebyda en juy o nen fóra del per min nen per outro por ..., e demays que vos peyte por cada hũa vez contra elo for myl morabedís da bõa moeda usual, e a penna pagada ou non pagada a carta fique firme e valla pera senpre. E eu o dito prior así reço de vós ..çón e arréndovoslo pera en días de vosa vida e do dito voso marido a dita quinta parte do dito casal por dous morabedís en cada un anno.

Feita a carta en Cabannas, feglesía de Santo Estevo de Yrees, día quinta feira, tres días de desembre, anno do nasçemento do noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos e trinta e tres annos.

Testemoyas: Juán Gome , alfayate, e Pero Vello e Garçía Ungrés e Lopo do Casal, homme do dito prior; e Pero Barba, ve ino da Pontedeume, e outros.

Eu Roy Fernandes de Barraçido, escripvano de noso señor el rey e seu notario público enna súa corte e en todos los seus regnos, <0> que dito he con as ditas testemoyas presente foy e en miña presença fis escripvir e poño aquí meu nomme e signal que he tal en testemoyo de verdade. (*Signum*).

51

1433, decembro, 3. Cabanas (Santo Estevo de Irís).

Catarina Martínez, con permiso do seu marido Afonso de Ribeira, moradores en Cabanas, deixa, á morte de ambos, ao mosteiro de Caaveiro, pola alma do seu pai Martín Domínguez, dúas quintas partes do casal que foi de Pedro Sanjurjo, en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/17; cortesá; con varios rotos na parte esquerda.

Saban quantos esta carta viren commo eu Afonso da Ribeira e mina moller Catalina Martine , moradores en Cabanas, frigesía de Santo Estevo de Yrees, ambos e dous presentes, outorgamos e connosçemos que por quanto eu a dita Catalina Martine oy dizer que meu padre Martino Dominges fezo manda ao mosteiro de San Juan de Caaveiro de algũas cousas que eu a dita Catalina Martine levo o voso, por ende eu a dita Catalina Martine , presente e outorgante o dito Afonso da Ribeira, meu marido, quero e outorgo que á morte de min a dita Catalina Martine e do dito meu marido fique quito e desenbargado a vós Fernán Pere , prior do dito mosteiro, e aa voz do dito voso/ mosteiro e convento del pera todo senpre, por la alma do dito Martín Dominges e nosas e daqueles a que o dito Martín Dominges e nós éramos e somos teúdos, pera todo senpre, as quintas do casal que foy de Pero Sanjurjo, con todas súas herdades e casares lavrados e por lavrar, chantados e por chantar per onde quer que elas van a montes e a fontes, con todos seus jures e dereitos quantos oje este día ha e aver deve, asy de feyto commo de dereito que jaz en Cabanas, frigesía de Santo Estevo de Yrees, as quaes dúas quintas do dito casal e herdades queremos e outorgamos que as ajades vós o dito prior e voso mosteiro sen embargo de nós e de nosas vozes pera todo senpre, et se as agora levamos e pesoymos ou levarmos ou pesoymos, d-oje este día endeante connosçemos et outorgamos que as levamos por vós e en voso nome e do dito mosteiro e non por outro algún, e queremos e outorgamos que por manda nen por testamento nen por coudiçilo nen venda nen doaçón que nós façemos des oje este día da feyra desta carta non seja revocado o per nós en esta carta outorgado nen parte delo, nen posamos yr nen viir contra elo nen contra parte delo en jui o nen fóra del per nós nen per outro, con tal condiçón que se nós algũas rendas ou outras cousas s... do voso mosteiro fasta aquí que nos sejan quitas e perdoadas et que nós non ... outrosy as outras cousas que as erdades do dito casal renderen fasta o día [...] os que aquel día foren pasados commo quer e en qualquer maneira. Et eu o dito prior [...] voz do dito mosteiro asy vos lo outorgo, et reço o dito desenbargo das [...] do dito casal e herdades pera min e pera o dito meu mosteiro et convento et cóengos [...] os sobreditos Afonso da Ribeira e a cada un de vós pera en días de voso vida ... morte do postremeiro as dúas partes das leyras de herdade que foron de Tereija Nunes que jaz hũa ... en Cabanas, fregesía sobredita, commo testa enna Cannota, e da outra parte en o camino de Caaveiro, e da outra parte testa enna vina de Pero Barba e per súas devisões.

Item a outra leyra jaz abaixo dela commo testa enno camiño antigo que vay pera Laraje, et da outra parte testa en herdade de Vinoa, et da outra parte testa en herdade de Pero Garido e da dita Catalina Martine et per súas devisões. Et a outra leyra jaz enna dita frigesía commo testa en Vinou, et da outra parte testa enna vina de vós o dito prior, et da outra parte testa en herdade de min a dita Catalina Martine e per súas devisões.

Item mays a leyra que chaman do Pumariño commo testa enno antigo que vay pera a vila, et da outra parte testa enna vina que foy de Fernán do Viso et per súas devisões.

As quaes leyras asy testadas e devisadas vos aforo a tal pleito e condiçón que o

quinón *que* eu en elas ajo por voz do dito moesteiro *que* ... quanto vós a dita Catalina *Martine* disedes *que* o dito moesteiro *que* ha a *terça* parte en estas leyras ...*que* vós a dita Catalina *Martine* e voso marido tevedes as rendas das ditas leyras en ... vosas vidas e de cada hun de vós e desde de cada hun anno a min e ao dito meu moesteiro ...*se morabedís* de moneda vella et hun jantar ao prior, et á morte de vós e de cada hun de vós *que* fiquen libres e quitas ao dito moesteiro sen embargo de vós e de vosas vozes, salvo se vós o dito Afonso da Ribeira poserdes vinas ennas ditas leyras de herdade *que* dedes de foro ao dito noso moesteiro o quarto do vino, e tommedes *pera* vós os tres quartos pagándose o dézemo de consu ... a morte de vós os sobreditos *que* fiquen libres e quitas e desenbargadas ao dito noso moesteiro con todas benfeytorías *que* en elas foren feytas. Et esto he feyto e outorgado ontres nós as dúas partes a boa fe e sen mao enganno.

Et *qualquer* de nós as ditas partes *que* contra esto for et o non conplir e gardar *que* peyte por pena e postura convencional ...*se aa parte que* o tener et conplir e gardar tres mille *morabedís* de boa moneda usal, e a pena pagada ou non a carta fique firme et valla *pera* senpre.

Feyta a carta en Cabanas, frigesía de Santo Estevo de Yrees, día quinta feira, tres días de de enbre, anno do nasçemento do noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos e trinta e tres annos.

Testemoyas: *Juán Gome*, alfayate, e *Pero Vello* e *Lopo do Casal*, moradores enno couto de *Caaveiro*; et *Garçía Engres* e *Pero Barba*, ve ino da *Pontedeume*, e outros.

Et eu *Roy Fernández* de *Barraçido*, escripvano de noso señor el rey e seu notario público enna súa corte e en todos los seus regnos, a esto *que* dito he con as ditas *testemoyas* presente foy e escripvir fi, poño aquí meu nome e signal *que* he tal en *testimoyo* de verdade. E vay escripto ontre regras onde dis voso, non enpeesca. (*Signum*), *Roy Fernandé*, notario.

52

1434, xaneiro, 26. Cabanas (Santo Estevo de Irís).

Catarina Domínguez, veciña de *Pontedeume*, doa ao mosteiro de *Caaveiro* unha viña e varias casas e solares nesa vila.

A.- A CORUÑA, Arquivo do Reino de Galicia, colección diplomática, nº 44.

ED.: MARTÍNEZ SALAZAR, Documentos gallegos, nº 56, pp. 145-148.

Saban quantos esta carta de doaçón viren *commo* eu *Cataliña Domingues*, viziña da *Pontedeume*, non seendo costrengida *per* forza nin deçebida *per* enganno, mays de meu moto *propio* e livre voontade outorgo e conosco *que* dou en pura e justa doaçón *pera* todo senpre a vós don *Fernán Pere*, prior do moesteiro de *Caaveiro*, *que* presente sodes, e *pera* a voz do dito vosso moesteiro una miña leyra de viña branca *que* jaz en *Ríocovo*, figlesía de Santo Estevo de *Yrêes*, *commo* testa en fondo enno cómaro, e da outra parte testa en hũa viña *que* soya levar *Pero Vello*, e era do dito moesteiro, e da outra parte en outras viñas *que* foron do dito *Pero Vello*, e *per* súas devisões.

Iten mays vos dou enna dita doaçón as miñas casas da *Pontedeume* con súas plaças de *que* jaz en enna figlesía de *Santiago* da dita vila, *commo* testan de hũa parte ennas casas *que*

foron de Vaasco Tenreiro, *que* son herdade do mosteiro de Caaveiro e de Pedroso, e da outra parte testan ennas casas de Lopo Rodrigue e de María Gaanča, súa moller, e ennas casas *que* foron de Diego d-Esteiro, e fazen testa enna rúa antiga en dereito as casas de Juan Vella *que*, e da outra parte testan enna rúa antiga *que* ven das casas de Rodrigo Esquíu *pera* a ribeira e *per* súas deviseos, a qual dita viña e casas sobreditas vos \dout/ *pera* todo senpre por justa e pura doazón e firme estipulación con todos seus jures e dereitos quantos oje este día an e aver deven así de feito *commo* de dereito, e con todas súas entradas e saydas, alto e baixo, do ceo aa terra, con todos los edificios *que* en elas son feitos, a tal pleito e condición *que* digades depoyos \miña/ morte en cada hun anno húa missa cantada depós día de San Juan, façades aniversario *pera* todo senpre por la alma de Domingo Eanes, meu primeiro marido *que* foy, e por la miña¹⁴ e daqueles a *que* él e eu somos teúdos, dentro enno dito mosteiro, enno altar de San Juan, a qual doazón quero e outorgo *que* a entredes logo con justiça ou sen justiça *commo* quiserdes e por ben toverdes, façades delas e en elas toda propia e livre vontade vós e o dito voso mosteiro; e prometo et outorgo de nunca yr nin viir contra esta dita doazón en juyzo nin fóra del nin contra parte dela *per* min nin *per* outro. E se *contra* ela for en algúa maneira *que* me non valla, e demays *que* vos peyte por pena e postur[a...] diçional e ao dito voso mosteiro e convento del tresmil morabedís da bõa moneda usal *que* vos peyte por penna e *nomme* de interese por cada húa \vez *que*/ *contra* elo pasar e o non conplir e guardar eu ou outro por min, e a pena pagada ou non pagada a carta fique firme e valla *pera* senpre. Sobre lo qual renuncio e parto de min toda ley e todo dereito así canónico *commo* çevil/ e a ley de Valiano *que* he en ajuda das molleres, e a ley *que* dis *que* geeral renunciaçõn non valla, e todas las outras bõas razoõs e defensoõs *que* por min podese dizer e alegar en contrario desto *que* dito he e en esta carta se contém. Et porque esto seja firme outorgo delo esta carta *per* Roy Ferrande de Barraçido, notario del rey.

Que foy feita e outorgada en Cabanas, couto de San Juan de Caaveiro, figlesía de Santo Estevo de Yrões, viinte e seys días de janeiro, anno do nasçemento de noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos e triinta e quatro annos.

Testemoyas *que* foron presentes: Afonso da Graña e Pero Louçao e Nuno da Curuja e Pero Rico, moradores enno dito couto; e Garçía Inglés, criado de Pero Ferrande d-Andrade, et outros.

Et depoyos desto, este dito día e mes e anno sobreditos, dentro enna dita figlesía de Santo Estevo de Yrões, Pero Rico, mordomo enno \dito/ couto por lo dito prior, a consintemento da dita Cataliña Domingue asentou e apoderou ao dito prior enna dita viña ficando a salvo algõa parte o seu dereito.

Testemoyas: Juan de Pígara, clérigo; e Afonso Pere e Juan do Casal, fillo de Afonso do Casal, e outros.

Et depóis en este dito día e mes e anno sobreditos, dentro enna dita villa da Pontedeume, Rodrigo Esquíu, alcalldo da dita villa por Pero Ferrande d-Andrade, asentou et apoderou ao dito prior ennas ditas casas a consintemento da dita Cataliña Domingue, *que* presente estava, e entregou as chaves da dita casa ao dito prior en presenza do dito alcalde, e diso *que* consintía o dito asentamento. Et o dito alcalldo diso *que* asentava e asentou ao dito prior ennas casas e plaça susoescriptas ficando a salvo algõa parte o seu dereito.

Testemoyas: Afonso da Graña e Pero Rico et Diego Esquíu, fillo do dito Rodrigo Esquíu; e Afonso do Barro, seu criado, e outros.

Et de todo *commo* pasou o dito prior diso *que* o pedía todo *pera* guarda de seu dereito en pública forma.

Testemoyas as sobreditas.

Et eu Roy Ferrnandes de Barraçido, escripvano de noso señor el rey e seu notario público enna súa corte e en todos los seus regnos, a esto *que* dito he, con as ditas testemoyas,

14. *Repetido* e pola miña.

presente foy e por outorgamento da dita Cataliña Domingue e por pedimento do dito prior esta carta escripvi e poño aquí meu nomme e signal que he tal en testemoyo de verdade.

Et vay escripto ontre regras en hun lugar onde diz dou, e en outro lugar onde diz miña, e en outro lugar onde diz vez que, et en outro lugar onde diz dito, non enpeesca. (*Signum*) Roy Ferrande , notario.

Vay escripto entre regras (*sic*) en outro lugar onde diz çevil, non enpeesca. Roy Ferrande , notario, (*rubricado*).

53

1437, xuño, 18. Pontedeume.

Afonso do Casal, veciño de Pontedeume, traspasa a Afonso Eanes a propiedade dunha viña en Agrolongo e outras propiedades en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, que comprara do seu pai Xoán do Casal.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 492/18; cortesá.

Enna villa de Pontedeume, día martes, dez e oyto días de juyo, anno do nasçemento de noso señor Ihesuchristo de mil e quatroçentos et triinta et sete annos. Et en presenza de min notario e testemoyas a juso escriptas paresçeu Afonso do Casal, vizino da dita villa, et disso per min o dito notario que renunciava et renunçio et traspasava et traspasou en Afonso Eanes et en sus voces et en quen o dito Afonso Eanes quiseuse a recobraçõn que o dito Afonso do Casal avía feita da viña d-Agrolongo et de todas las outras herdades et casas que o dito Afonso Eanes conplara a Juán do Casal, seu padre, a qui Deus dé santo parayso. Et outrosy diso que lle remitía o engano das ditas viñas e herdades por quanto diso que o recebera del. As quaes ditas¹⁵ viñas et cousas sobreditas son estas: a viña d-Agr/olongo jas enna figlísia de Santo Estevo d-Eyrões commo testa en hõa viña de Juán de Çinquo...s, et da outra parte testa enna congosta que vay pera Fonteela, et ençima testa enno cómaro e per súas devisões. Et as ditas herdades et casas jazen en Cabanas, figlísia sobredita, commo testan enno antigo que ven de cas Pero Vello, et da outra parte testan enno curral das casas de Cataliña Afonso, et testan ençima enno antigo que vay pera a casa de Afonso Ferrande et per súas devisoes. Et as ditas leyras de viña ja en enna dita figlísia açerca da dita casa, commo testa hũa delas enna viña que poso o fillo de Afonso Gome , et da outra parte testa ennos antigos, et da outra parte testa per súas devisões; et a outra leyra testa ennos antigos ... enna viña que poso o fillo de Afonso Gome , et per súas devisões. Das quaes ditas viñas e herdades et casas sobreditas diso o dito Afonso do Casal que renunçia e traspasava a recobraçõn delas enno dito Afonso Eanes et en súas voces e de quen el quiseuse, et que se outorgava et outorgou por pago e contra... do engano delas et de cada hũa delas por quanto diso que avía recebido do dito Afonso Eanes; et diso que prometía e prometeu de nunca yr nen viir contra esta carta nen contra parte dela en juy o nen fóra del per sy nen per outro so penna de dous mille morabedís da bõa moneda usal, et a penna pagada ou non todavía esta carta fiqui firme et valla para senpre.

15. Repetido ditas.

Et desto *que* dito he o dito Afonso Eanes diso *que* o pedía e pediu a min o dito notario *pera* guarda de seu dereito signado con meu signo.

Testemoyas: Gome Afonso, clérigo, et Juán Gome e Afonso Gome , seu irmão; et Fernán de Villar e Fernán Martelo, visinos da dita villa, et outros.

Et eu Roy *Fernande* de Barraçido, escripvano de noso señor el rey et seu notario público enna súa corte e en todos los seus regnos, a esto *que* dito he con as ditas *testemoyas* presente foy et escripví et poño aquí meu nomme et signal *que* he tal en *testemoyo* de verdade. (*Signum*). Roy *Ferrande* .

54

1445, abril, 17. No mosteiro

Don Diego López de Sande, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Pedro Filgueira e á súa dona e a Xoán Rodríguez de Limodre e á súa, por cuartas, un agro que chaman chousa de "Froyán", freguesía de San Martiño de Porto, coa condición de que nos vindeiros dous anos o planten de viña de cepa, o pechen e o caven tres veces ao ano e o poden unha, e dean de renda a cuarta parte da produción en uvas ou viño.

A.- A CORUÑA, Real Academia Galega, fondo Murguía, sen signatura; pergamiño; cortesá inicial.

Saban *quantos* esta *carta* de foro viren *commo* nós don Diego Lope de Sande, prior do mosteiro de San Juán de Caaveiro, en hun *connosco* Afonso Eans et Pero Lope et Fernán Romeu, cóengos do dito mosteiro, et conosco frey Fernando de Bregondo, administrador e procurador de nós e do dito noso mosteiro, estando todos juntos en cabiido dentro enno dito noso mosteiro *per* son de canpaa tangida, *segundo que* o avemos de uso e de costume, outorgamos et *connosçemos* por nós et por la vo et cóengos et convento do dito noso mosteiro, *que* aforamos a vós Pero Felgeira e a vosa moller *María Ferrande* , moradores en Relousada, freguesía de San Mamede de Laraje, et a vós *Joán Rodrigues* de Limodre e a vosa moller Mayor *Pere* , moradores en Limodre, freguesía de Santa Aya de Coyro, et a todas vosas vozes *pera* todo senpre jamays ao quarto, convén a saber, o *que* vos aforamos hun noso agro de herdade *que* he do dito noso mosteiro *que* chaman da chousa de Froyán, *que* jas et he sito enna freguesía de Samartino de Porto, *commo* testa da hũa parte enno antigo *que* vay da Pontedeume *pera* Ferrol, et d-alí testa en outro antigo *que* vay *pera* casa de *Joán Martine* o Moço, et da outra parte testa en herdade da *igresía* de Samartino, et da outra parte testa ençima en outro antigo *que* vay da *igresía* de Samartino *pera* casa *que* foy de *Joán Martine* o Vello, et *per* outras súas devisões, o qual dito terreo de herdade calvo vos aforamos a tal pleito e condición *que* o poñades et plantedes de viña de cepa en estes dous annos primeiros *que* vëen, et él asy plantado de viña *que* cavedes e podedes e labredes e çarredes a boa fe e sen mão engano, dándolle tres cavas e hũa poda en cada hun ano por seu tempo et segón et do viño *que* Deus en ela der *que* nos dedes o quarto do viño, as uvas enna viña *per* lo çesto ou o viño a bica do lagar en cada hun ano *qual* ante nós e a vo do dito noso mosteiro quisermos, et *que* levedes *pera* vós os tres quartos pagándose o dëzemo de consun. Et *queremos* et outorgamos *que* o ajades et levedes et usedes des oje este día endiante, et *que* façades del e de parte del o *que* vós quiseredes e por ben teverdes *per* vertude do

dito foro. Et obligamos a nós e aos bñes do dito noso moesteiro de vós lo fa er são e de pa a todo tempo de todo embargo so pena de mille *motavedís* da boa moeda usal. Et nós os ditos Pero Felgeira et Joán Rodrige que presentes somos, por nós et por todas nosas voces asy recebemos de vós o dito prior et cóngos o dito terreo de herdade enno dito foro, et prometemos et outorgamos de o plantar de viña en estes ditos dous annos et de pagar o dito foro a vós o dito prior e cóngos e vo do dito moesteiro en cada hun anno al de e (*sic*) labrar e cabar e podar e çerrar segundo que dito he so a dita pena dos ditos mille *motavedís* da dita moneda usal. Sobre lo qual nós as ditas partes renunçiamos et partemos de nós toda ley, foro e dereito canónigo e çevil que sobre ésto podésemos di er e alegar, e espeçialmente renunçiamos a ley que di que geeral renunçiaçón non valla.

Et porque he çerto outorgamos delo dúas cartas anbas en hun tenor *pera que* cada hña de nós as ditas partes leve a súa.

Feita dentro enno dito moesteiro de San Juan de Caaveiro, día sábado, de et sete días do mes de abril, anno do nasçemento do noso señor Ihesu Christo de mille e quatroçentos e quarenta e çinquo annos.

Testemoyas que foron presentes: Gonçalvo da Curuja e Fernán Crespo et Roy do Cóngo e Pero Yane , forneiro, et Joán Lope de Bregondo, moradores enno dito couto de Caaveiro, et outros.

Et eu Johán Señor, notario público por lo señor Juan Pere d-Andrade ennas vilas da Pontedeume et Ferrol et Vilalva et en todas las outras súas terras et señoríos et encomendas, a esto que dito he con as ditas testemoyas presente foy et escripví et puge aquí este meu nome et signal que he tal en testemoyo de verdade. (*Signum*). Johán Señor, notario (*rubricado*).

55

1474, xuño, 25.

Don Gome Freire de Andrade, prior do mosteiro de Caaveiro, e o seu convento aforan a Maior Fernández de Sangís, filla de Fernando de Sangís, e á súa sobriña María do Redondo a medias cantos soutos e árbores plantou o seu pai Fernando de Sangís, por tres marabedís ao ano o día de San Martiño.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/1; cortesá; dos rotos na dereita. O mesmo que 493/2 con lixeiras variantes que non afectan ao contido do texto.

Saban quantos esta carta de foro viren commo nós don Gome Freyre d-Andrade, prior do mosteyro de San Johán de Caabeyro, et conosco Gonçalvo Rodrigue et Afonso Lope et Gonçalvo de Torrente et Giaao Vidal et Pero Lope ¹⁶, cóngos do dito mosteyro, por nós en nome et vo do dito mosteyro et conbento del, seendo nós presentes en noso cabydo *per capa tangida, segundo que* avemos de uso et de custumme, veendo que he prol et reparo do dito mosteyro, aforamos et damos en foro e çenso a vós Moor Ferrnande de Sangiis, filla que fostes de Fernan de Sangiis, e a vosa sobriña María do Redondo, sua neta, a cada hña enna sua metade, *conbén a saber, o que* vos aforamos todos los soutos novos e árbores que o dito voso padre

16. Om. 493/2 os nomes dos monxes.

Fernán de Sangiis feso e prantou e encabeçou asy en o souto Novo commo [o souto] Ferrreyro que él fezo ao dito mosteyro enna herdade de San Johán de Caabeiro, ennas figllisía de San Bertolameu e de San Fiis de Monfero, [et que] os levedes e usedes e esfroytedes et reparedes e prantedes ennos lugares que non son pera outro pan ni millo, et [que vós dedes] e pagedes en cada hun anno por foro et çenso ao dito mosteyro tres morabedís vellos ou trinta diñeiros de moeda usal, p[ã]gos dentro enno] dito mosteyro en cada día de San Martino, ou quen vos ouber de acadar en cada anno. O qual dito foro vos fazemos pera [vós pera] vosos maridos e fillos e netos e ao postremeyro dellos faliçido que nos fiquen libre todos los ditos perfeutos, [et que vós non] sejades poderosos de os vender nen dar por renda a outra persona poderosa ata nós seremos requeridos {tanto por tanto. Este] dito foro vos outorgamos e prometemos de o teer e cunprir e gardar so pena de du entos morabedís de moeda usal [que dé e page a parte] de nós que a esto pasar a outra parte obydiente; e obbligamos pera ello os bées do dito mosteyro. E outorgamos sobr-el-lo dous [foros anbos en hun tenor] pera ante este notario e testemoyas, e por mayns firmeza firmaron aquí nosos nomes.

E nós as ditas Moor Ferrnande e María do [Redondo asy o] reçebemos, e obrigamos nosos bees a pagar a dita renda e nosos fillos e netos et gardar as ditas [condições so a dita] pena.

Feito a vinte e çinquo días do mes de juyo do anno do nasçemento de noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos [et setenta] e quatro annos.

Testigos presentes: frey García de Árbol? e Fernán de Sobrado et Pero da Pena, moradores enno dito convento, et ou[tros].

Eu Gome Gon ale de Goymil, escrivano del rey noso señor et seu notario público enna súa corte e reynos e s[en]yoryos], presente foy en hun con los ditos testigos aquí meu synal pono en testemoyo de verdade. (Signum).

(Christus) Gonçalvo Rodrigues, cóengo.- (Christus) Giaao Vidal, cóengo.- (Christus) Gonçalvo de Torrente.- Afonso Lopes.- (Christus) Pero Lopes¹⁷.

56

1475, xaneiro, 7. No mosteiro.

Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán e á súa dona Maior, veciños do couto de Caaveiro, e aos seus fillos unha herdade por dezaioito marabedís ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/3; cortesá; roto na parte inferior dereita.

Saban quantos esta carta de foro viren commo nós Gome Freyre d-Andrade, prior do moosteyro de San Juan de Caaveiro, estando dentro en o dito moosteyro, e con Gonçalvo Rodrigue e Lopo Fernande e Alonso Pere, cóengos do dito moosteyro, e con canpaas tangydas segundo uso e custume, outorgamos e conosçemos que aforamos a vós Juan Doçe e a vosa moller Moor Fernandes, moradores enno couto de Caaveiro, e pera vosos fillos ou fillas que de vós deçenderen fasta a morte do postremeyro, convén a saber, que vos asy aforamos toda

17. Om. 493/2 as sinaturas dos monxes.

a vo erençia do ... so por donde *quer que* vay a montes e a fontes, *commo* testa por hũa parte enna Fontela da Valleyra honde se o castro do Grao *commo* se vay aa Fonteela da cabeça do Caal e con ... moymento do Mal... de Joán Salgado, e d-aly como se vay aa cabeça do ... marco, e d-aly como se vay ao marco *que* se sobre cas Joán Salgado, e como se vay ao ... testa a erdade de Joán do Barro, e do carvallo se vay *enna* antigaa? *commo* topa enna cabeça do atal hunde se o seyxo, e como se vay aa mamoa *que* se na riba do camiño e penar de Juán Vello dereyto ao río; e mays vos aforamos outro agro *que* ja tras lo seyxo de *que* leva Ygoso o casto?, *segundo* está testado por suas testas, a cal de vós e erençia \vos aforamos/ a tal pleito e condyçõn *que* vós dedes e pagedes e ao dito noso moosteyro e sucesores *que* despoys de vós vieren ao dito moosteyro de e oyto *morabedís* vellos da boa moeda usal por renda e çenso de cada hun ano por día de San Martino cando vyer, e obrigamos a nós e a os bees do dito moosteyro de vós fa eremos saa e de pa a dita vo e erençia a todo tienpo de todo enbargo. O cal dito casal e erençia vos aforamos con esta condyçõn, *que* a non posades vender, *nen* cambear, *nen* allear, *nen* trasparar a outras \partes/ salvo a nós ou a nosos sucesores .. E eu o dito Juán Doçe *que* presente soo por min e a dita mina moller e vo es asy reçoibo de vós o dito foro por las maneyras ... *que* ditas son, e obrigo *min* e a todos meus bees ...asy teer e *comprir* e obrigar e gardar e pagar a dita renda e çenso enna maneira *que* dito he. E esto he *feito* e outorgado hontre nós las ditas partes a boa fe e sen mao enganno.

E cal de nós las ditas partes que contra elo for e pasar e ho non *comprir* e gardar que peyte e page por pena e postura convencional tresçentos? *morabedís* da dita moeda usal á outra parte que o tener e *comprir* e gardar, e a pena pagada ou non todavia esta carta fique firme e valla.

E desto *que* dito he nós las ditas partes outorgamos delo dúas cartas en hun tenor *pera* cada hun de nós partes leve a súa.

Feita e outorgada dentro eno dito moosteyro, sete días do mes de janeiro do anno de mil e quatroçentos e setenta e çinco annos.

Testigos: Fernán Garçía, carpenteyro, morador en Manyinos; Juán do Río, morador en Boado; Juán Yanes, clérigo, e outros.

E eu Afonso Garçía, escripvano de noso señor el rey e seu notario púbrico enna sua corte e en todos los seus reynos e señoríos, a todo o desusodito con os ditos testigos foy presente e aquí escripví e puge meu nome e sino *que* tal he en testemoyo de verdade.

Huu dis entre lineas “vos aforamos” e “partes”, non empeesca. (*Signum*).

57

1489, marzo, 23. Pontedeume.

Venda dunha leira que foi de Pedro Páez, en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, a un tal Roi e á súa dona.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/4; cortesá; en moi mal estado de conservación.

... en esta carta declarado outorgamos e conosco nos los ditos ... Santiago, clérigo, con o dito poder que eu o dito ... con o dito ....de vós *pera* todo senpre jamays a vós

Rodrigo de... lugar de Cabanas, fregresía de Santo Estebo de Yrees, e a vosa moller ...
 Fernandes e pera vosas vos es pera todo senpre jamays ... asy vendemos hua leyra de erdade que
 foy do dito Pero Pae , que ja enno dito lugar de Cabanas, fregresía sobredita de San Estebo de
 Yrees, como testa por .... erdade de San Juán de Caabeyro que está da outra parte, e a outra
 erdade de San Juán de Caabeyro e da outra parte ... do paleyro e por outras suas devysoes, o qual
 dito leyro darriba ... ditos marcos nós a vós vendemos por preso e contía de seysçentos
 morabedís de moeda vella vr... dereitos, forros de.... seysçentos morabedís da dita moeda vós
 logo nos destes e entregastes en hua ... e hun cruzado de oro ... dez pares de vranças que
 montaron a dita contía de morabedís dos quaes nós outorgamos por ven pagos e entregos a todo
 noso pla er e vontade por quanto los r... segundo yo en presenza de notario... son quytos?, e
 obrigamos a nós e aos outros vosos ... ..foron e ficaron da dita ? ... de vós la fa er saa e de paz
 ... dito tempo .... he so pena del dobro da dita contía ... qyer que des oje este día sobre la dita
 leyra que seja por vós e en voso nome e que fagades dela ou de qualquer parte dela todas aquelas
 erdades quiserdes e por ven teverdes como de vosa cousa propria que ... deve seer por virtud
 desta dita carta.

Feita a carta na vila da Pontedeume, a vynte e tres días do mes de março, anno do
 naçemento de noso señor Jhesuchristo de mille e quatroçentos e oynta e nove anos.

Testigos: Vasco do Casal, e Pero ..., ve inos de la dita fregesía; e Pero Monteyro,
 ve ino da dita vila.

Eu Afonso Farina, escripvano de noso señor el rey e seu notario público ena sua
 corte e en todos los seus reynos e señoríos a esto que dito he con ... ditas testemoyas fuy presente
 ...nome e signal que tal he en testemoyo de verdade. (*Signum*).

58

1490, xaneiro, 30. Santiago de Caaveiro.

Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Lope de Castro e outros e á súas mulleres e fillos, a cada un na súa parte, varias leiras en Covelo, freguesía de Santa María de Doroña, pola cuarta parte das uvas que se produzan.

A.- MADRID, A.H.N., Clero 493/5; cortesá; con varios descascados

Saban quantos esta carta de foro vyren como nós don Gómez Freyre d-Andrade,
 prior del moesteyro de San Juán de Caaveyro, en hun con Lopo Fernande , cóengo do dito
 moesteyro, e en nome de Alonso Lope e de Pero Lope e de Gyaa Vydal e de Pero das Vellas
 e de Pero de Rifaz, canónigos del dito moesteyro que agora son e en nome e voz dos outros
 suçesores que despoys de vos vyren en o dito moesteyro, por entendermos que he prol e boo
 reparo del dito moesteyro, outorgamos e conoscoemos que aforamos e damos en nome de foro e
 renda a vós Lopo de Castro e a vós Gonçalvo Varela e a vós Pero Lope da Castineyra e a vós
 Lopo de Palaz e a vós Juán Alvelo, ve inos das fegresías de Santa María de Dorona e de San
 Pedro de Grandal, e a vosas mulleres e de cada hun de vós, e a vós fray Juán de Vylaboa e a cada
 hun de vós en aquela parte que agora levaba ou lle perteçia levar por seus antecesores e a vós ...
 ve ino da fegresía de San Jurjo e a vosa moller en aquela parte que fasta agora levávades ou vos

perteçia levar e por todas vosas vydas e das ditas vosas molleres e de qualquer de vós e mays pera vyda de vosos fillos e de qualquer de vós en la dita súa parte que todavía ouver e de f..., convén a saber o que vos asy aforamos e damos en nome de foro e renda tres leyras de vynas que ja en na chouça? do Covelo, fregesía de Santa María de Dorona, como testa hũa delas de hũa parte de longo Pero Regeyro? e da outra parte testa con as vynas de Diego d-Andrade e con outra vyna de Juán Maçaas, e testa ... e por las outras súa devysoes.

La outra vyna ja onde chaman as ... en a dita chousa como testa da hũa parte en vynas e erdade de Santa María de Sobrado e testa da outra parte en as vynas que leva Diego d-Andrade, e por outras súas devyxões.

La outra vyna testa de hũa parte vay topar so San Migel en herdade de Santa María de Monfero que labra Juán de Vilachãa, e testa en outra herdade de Fernán do Levorar e en outra herdade de Juán de San Migel e seus yrmaaos, e vay topar en outras vynas e herdades de Santa María de Sobrado e leva Roy Coreyro, e testa en outra vyna que leva o dito Diego d-Andrade, e por las outras súas devyxoes.

Son sytas en fegresía de Santa María de Dorona, las quales vos aforamos a tal condiçón que non las posades vender nen enpenar a presona poderosa por que el dito moesteyro perga seu dereito que ten, e que las cavedes e podeades e ... des e ...des e çerredes dándoles tres cavas e hũa poda por ... segundo ... vyna ven labrada e ... cada ano dar que dedes a nós en nome del dito noso moesteyro ou a quen o noso poder over o carto del vyno en a vyna, as uvas postas ... ou a vyca do lagar qual nós ou noso procurador ... quiséremos pagando el dé emo de sy?, pera o qual obrigamos a nós e aos bées del dito noso moesteyro de vós las fa er de paz a todo tempo de qualquer embargo. E nós los ditos Lopo do Castro e Pero Lope e Gonçalvo Varela e Lopo de Palaz, que somos presentes por nós e en nome de las ditas nosas molleres e fillos e dos outros nosos consy... asy la reçebemos e obrigamos nosos e nosos vees de lo todo asy complyr e ... segundo dito he. E esto he feyto e outorgado ontre nós las ditas partes a voa fe e sen maao enganno.

E qualquer de nós partes que contra esto for e pasar e lo non comprir e gardar segundo dito he que page por pena a la outra parte ou partes que lo toveren e complyren ...jeren por pena e postura convén con el interese dous mil morabedis de per medeo a la justiça, e todavya paga la pena ou non que esta carta seja ferme e valla.

E desto que dito he nós las ditas partes outorgamos delo dúas cartas anbas en hun tenor pera que cada parte leve la súa.

Feyta en los paços de Santiago de Caaveyro, trinta días andados del mes de janyero, anno del naçemento de noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos e noventa anos.

Testigos: Garçia Meyrino, clérigo de Dorona; e Juán do Cural?, ve inos de Vetanços e Castro, e outros.

Eu Afonso Farina, escripvano de noso señor el rey e seu notario público en a súa corte e en to<do>s los seus reygnos e señoríos, a esto que sobredito he con as ditas testemoyas fuy presente e aquí escripvi e poje meu nome e sygno que tal he en testimonyo de verdade. (Signum) Afonso Farina, notario.

59

1491, xaneiro, 7. Santa Baia de Coiro ou Limodre

María Fiúza, con outorgamento do seu marido, vende a Xoán de Pazos e á súa dona Tareixa de Pazos, a leira de Outeiro por oito "rajás" de prata.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/6; cortesá; roto na parte inferior dereita.

Sabean *quantos* esta carta viren como eu María Fyuça, morador *que* soo enna aldea de Limodre, friglisía de Santa Eolalia de Coyro, con outorgamento de meu marido Johán Munís? que ... de por ante o notario e testigos de juso escritos, outorgo e conosco que vos vendo para todo senpre a vós, Johán de Paços e a vosa moller Tereiga de Paços e para todas vosas vozes, convén a saber, que vos bendo a miña leyra de herdade do Outeyro, con dúas árbores?, ...como se departe por súas testas da erdade questá enna... Rodrige , e da outra banda testa da erdade de Afonso de Correia?, e da outra testa da herdade de ...de Narayo, a qual dita leyra vos vendo por preço e contía de oyto rajás de prata que balía cada rajal trinta e un parres de branqas, os qaes ditos rajás me dou e outorgo por ben contento de vós eu a dita María Fyuça e paga, que os reçebyn de vós o dito Juan de Paços por ante este notario e testigos de juso escritos; a qual dita leyra prometo e obrigo a min e a tódolos meus bees de vos la façer saa de paz a todo tempo do mundo de todo embargo so pena do dobro da dita contía, e pena pagada ou non esta carta de venda fiqu forte e fyirme, para lo qal renunçio e parto de min e de todas minas vo es todos bees e foros e dereito, e espeçialmente a ley da oni..raqa peqen... e tódalas outras lees e ... desta.

E porque non veña esta carta en dulda outorgeyvosla por ante estos notario e testigos. Que foy outorgada dentro ennas suas casas de morada, frigligía de Santa Eolalia de Coyro, a qual dita leyra ...juredición da dita frigligía, sete días do mes de janyero, anno do nasçemento de noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos e noventa e un anos.

Testigos que foron presentes: ..., morrador en San Martiño do Porto; e Alonso de Pineyro, morador en B...eiro; e ...Afonso Yanes de Narayo, escrivano de cámara de noso señor el rey [...] sua cámara e seu notario ... enna sua corte e en todos [...] reynos ... e señoríos, a esto que dito he foy presentes con as ditas [testemoyas ...] que he verdade poño aquí meu nome e signo en testemoyo de verda[de...] que he. (*Signum*), Afonso Yañes.

1494, novembro, 3. Mosteiro de Caaveiro (na capela).

Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Fariña, prateiro, á súa dona María Branca e aos seus fillos cantas propiedades tiña aforadas ao seu tío Afonso da Pousada e á súa dona Maior Tenreyra, por un sangaño de dous celamíns de trigo e dous tercios doutro, mais a parte dos peros que lles tocan proporcionalmente e dez pares de brancas para viño ao ano, pagadeiros po lo día de San Martiño.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/8; cortesá. O mesmo que 493/9 con lixeiras variantes, que só se poñerán a pé de páxina se teñen certa entidade.

Sezan quantos esta carta de foro vieren como nós dom Gomes Freyre d-Andrade, prior do mosteyro de San Xoán de Caaveiro, e con nós Lope Fernande e Pero de Ortas e Pero Lope e Pero das Vellas, cóngos do dito moosteyro, sendo todos aju<n>tados enna capela do dito noso moosteyro de San Xoán de Caaveiro con¹⁸ canpaa tangida, segundo que avemos de uso e custume, e en<ten>endo que he prol e serviço de Deus nuestro señor e de san Xoán e de bom reparamento do dito noso moosteyro e convento del, e por ende outorgamos e cono emos que aforamos e por nome de çenso damos por nós e en nome e vo do dito moosteyro e convento del, conbem a saber, a vós Xoán Fariña, \plateyro/, e a vosa moller María Branca, moradores en a çidat da Cruna, e pera vós e pera vosos fillos e fillas que anbos tendes e ouverdes, conbem a saber, o que a vós asy aforamos a tódalas herdades vrabas e mansas e árbores e froytos delas, e casas e casares e quinoes delas e jures a elos pertencentes enna flegesía de San Pedro de Perbes, segundo que as levaba¹⁹ e usaba Afonso de Pousada, voso tío, e Moor Tenreyra, súa moller, defuntos, que²⁰ Deus aia, segundo se contén en o foro que él tiña do dito noso moosteyro das ditas herdades, etcétera, lo qual dito foro que a vos asy façemos se entenda de toda la parte enteyramente que a vós lo dito Xoán Fariña pertence por vosa caveça por herençia do dito Afonso de Pousada e de súa moller que en vós suçede do dito foro vello que vos o noso²¹ moosteyro avemos feyto. E avedes de dar e pagar por renda e çenso en cada hun ano ao dito noso moosteyro vós e os ditos vosos fillo e fillas hun sanganno e dous terços de outro, cada sangano de dous çeramiis de triigo, per lo da Ponte, e mays la vosa parte dos peros que a vós cave de pagar contenidos eno foro vello, segundo que aviades de uso e custume, e mays de pares de branquas pera vinno en cada hun ano por día de San Martino de novembre en o dito noso moosteyro en pa e en salvo, e avedes vós e vosos fillos e fillas de seer obedientes ao dito moosteyro e convento del, e que vós nen²² eles non vos posades chamar a jur nen a posisiom das ditas herdades e casares, salvo durante voso foro e tempo e das personas susoditas. E non posades trocar nen enagenar este dito foro que a vós asy façemos en persona poderosa per lo dito moosteyro per seu dereito, etcétera²³. E eu lo dito Xoán Fariña que presente soo asy o reçevo por min e por la dita miña moller, que non he presente²⁴, e por las ditas miñas voçes e herdeyros,

18. per.

19. leva.

20. Repetido que.

21. que nos e noso.

22. nen vosos fillos nen fillas nen herdeyros non vos.

23. Om. E non posades... ecétera.

conbem a saber, por²⁵ los dítos meus fillos e fillas e da dita miña moller²⁶, e prometo de dar e pagar lo dito censo e renda en cada hun ano ao dito moosteyro²⁷ segundo e ena maneira que dito he. E nós lo dito señor prior e cóengos²⁸ asy vos lo outorgamos a vós e á dita vosa moller segundo e na maneyra que dito he; e obligamos a nós e a os beens do dito moosteyro de vos las façer saas e de paz las dítas herdades e casares segundo que dito he²⁹ durante voso foro e tempo e das personas susoditas, e acabado voso tempo e das personas susoditas³⁰ que a nós e ao dito noso moosteyro fiquen libres e quitas e desenvargadas las dítas herdades e casares. En fe de lo qual outorgamos dúas cartas de foro en hun tenor ante el notario e testigos a yuso escriptos pera garda e conservaçiom de nós o dito ao qual rogamos e pedimos nos lo dé asy por testimonio synado.

Que foy feyta e outorgada esta dita carta de foro dentro ena capela do dito moosteyro, a tres días do mes de nobembro, ano do naçemento do noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos e noventa e quatro anos.

Testigos que a elo foron presentes: Pero de Luaçes, Afonso de Peñeiro, Pero do Peñeiro, Roy do Peñeyro, moradores en o dito couto de Caaveyro.

Et eu Joán de Sande, clérigo da dióçesis de Santiago e notario público por la abtoridade apostólica, a todo lo susodito en hun con os sobreditos testigoos presente foy e esta carta de foro per miña maaõ escriptví e en ela puge meu nome e syno acustumado que he tal en testemoyo de verdade rogado e requerido pera elo. (*Signum, et in signo* Juán de Sande, clérigo e notario público).

61

1495, febreiro, 2. No mosteiro.

Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Lopo da Gayba, á súa dona Elvira Branca e aos seus fillos o "casal Vello de Vynnas" para que o poboen, por unha taleiga de pan ao ano, paga por día de San Martiño.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/10; cortesá.

Sabam quantos esta quarta de foro vyren commo nós dom Gome Freyre d-Andrade, prior do mosteyro de San Juán de Caaveyro, e connosco Lopo Ferrnande , Pero Lope , Pero de

24. *Om.* que non he presente.

25. *Om.* por.

26. *Om.* e da dita miña moller.

27. *Om.* ao dito moosteyro.

28. canónigos.

29. *Om.* segundo que dito he.

30. e que vos nen eles non vos posades chamar a jur nen a posyón das dítas herdades e casares, salvo durante voso foro e tiempo; e symesmo non posades dar nen trocar e nen enagenar este dito foro que a vos os --façemos en persona poderosa per que lo -dito moosteyro perga seu dereito, e acabado lo dito voso tempo e das personas susoditas que nos ao dito noso moosteyro fiquen libres e quitos e desenvardadas las dítas herdades e --posisiom -delas. Que foy feyta...

Vellas, Pero das Oellas Virelas, *Juán Nune*, cóengos do dito mosteyro, por nós e en nome dos outros *que* no som presentes, sendo dentro en o dito noso moosteyro de San *Juán* de Caaveyro por canpá tangida, *segundo que* avemos de uso costume, e vendo *que* he prol e serviço de Deus *nuestro* señor e bon reparamento do dito moosteyro e convento del, outorgamos e coñecemos *que* aforamos e por nome de çenso damos por nós e en nome e vo do dito noso mosteyro e convento del, convem a saber, a vós Lopo da Gayba e a vosa moller Elvira Branquia e a vosos fillos e fillas *que* a vós teerdes e ouverdes ficado de *hun* en o outro fasta a morte do postrmeyro de vós, convem a saber, todo lo noso casal a *que* chaman ho casal vello de Vynnas, con todas las entradas e saydas e herdades vrasas e mansas, montes e fontes perteneçentes ao dito casal de Vynnas ho Vello con tal pleyto e condiçiom *que* vós lo avedes de teer probado de dentro de *hun* anno e día da feyta do dito foro e ... dous herdades se entenda perteneçentes ao dito casal *segundo* se demarqua por seus marquos e devysões, e avedes de dar e pagar por renda e çenso en quada *hun* ano por lo dito foro por día de San Martino hũa teega de pam \do/ *que* Deus der en o dito casal pela teega da hordee, e avedes vós e vosos herdeyros de seer obdientes ao dito noso moosteyro e convento del, e *que* nen vós nen vosos herdeyros vos posades dar nen troquar nen enagenar este dito foro *que* a vós asy fazemos en persona *que* seja poderosa por *que* lo dito moosteyro perda seu dereito, e *que* nen vós nen vosos herdeyros non vos posades chamar a jur nen a posysom do dito casal herdades salvo durante voso foro e tempo e das personas susoditas e declaradas, e acabado voso tempo e das personas susoditas *que* a nós e a noso moosteyro e convento del las ditas herdades e casal susodito fiquen lyvres e quitas e desenvargadas *ecetera*. E obligamos a nós e aos beens do dito noso moosteyro de vós fazer saao e de pa este dito foro *que* vos asy fazemos a todo seu ten\po/ e dereyto durante seu tempo. E eu ho dito Lopo da Gayba *que* presente \soo/ asy o reçoibo por min e por todas miñas voçes e herdeyros *segundo* e en a maneira *que* dito he, e pormeto de dar e pagar ha dita renda en quada *hun* ano no dito moosteyro, pera lo qual obligo a min e a meus beens e de dar e pagar ha dita renda ao dito moosteyro e teer e gardar todo ho susodito, *ecetera*. E nós tódalas dous partes asy ho outorgamos. E porque seja çerto e non venna en duda rogamos e mandamos ao notario presente *que* vos faça delo hũa carta de foro la mays çerta *que* seer por dereito con acordo de leterado *que* mays for.

Que foy feyta e outorgada dentro en dito moosteyro de Caaveyro, a dous días do mes de fevereiro, ano do naçemento do noso señor Ihesucristo de mille e quatroçentos e noventa e cinco anos.

Testigos *que* a elo foron presentes: Afonso de Peñeiro, Alonso de ... O Novo, *Joán* da Gayba e *Joán* Lope de Getriz e *Joán* de Vylarino e Roy Doçe, moradores en o dito couto de Caaveyro.

Et eu *Joán* de Sande, clérigo da dióçesis de Santiago e notario público por la abtoridade apostólica, a todo lo susodito en *hun* con os sobreditos testigoos presente foy e esta quarta de foro per miña maao escriptví e en ela puge meu nome e syno acostumbrado *que* he tal en testemoyo de verdade rogado e requerido pera elo. (*Signum, et in signo* *Juán* de Sande, clérigo e notario público).

62

1494, novembro, 3. Capela de Santiago de Caaveiro.

Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Fariña, prateiro, á súa dona María Branca e fillos canto levaban ao seu tío Afonso de Pousada e a súa dona Maior Tenreyra por un sangaño e dous tercios doutro, de dous celamíns de trigo, e outras especies.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/9; cortesá. O mesmo que 493/8.

Sepam quantos esta quarta de foro virem commo nós dom Gome Freyre d-Andrade, prior do moosteyro de San Juán de Caaveyro, e con nós Pero de Ortas, Pero Lope, Pero das Bellas, cóngooos do dito moosteyro, sendo todos ajuntados ena iglesia da capella do dito noso moosteyro de San Juán de Caaveyro per canpã tanguda, *segundo que* avemos de uso e costume, e entendendo *que* he prol e serviço de *Deus nuestro señor e* de san Joán e de bom reparamemnto do dito noso moosteyro e convento del e por ende outorgamos e conoçemos *que* aforamos e por *nomme* de çenso damos por nós e en nome e vo do dito mosteyro e convento del, *convén* a saber, a vós Juán Fariña, plateyro, a vosa moller María Branca, et a vosos fillos e fillas *que* anbos tendes e ouverdes, *combem* a saber, o *que* vos asy aforamos todas las herdades vrasas e mansas e árbores e froytos delas, e casas e casares e quínoes delas e jures a elas *pertençentes ...* de ... por vós *segundo que* as leva e usava Afonso de Pousada, voso tío, e Moor Tenreyra, súa moller, defuntos, *que* Deus aja, *segundo* se contén enno foro *que* él tiña do dito noso moosteyro das ditas herdades, *ecetera*, lo qual dito foro *que* a vós asy façemos se entenda de toda la parte enteyramente *que* a vós lo dito Joán Fariña *pertence* por vosa cabeza por herençia \do/ dito Afonso de Pousada e súa moller *que* en vos suçede do dito foro vello *que* nós e noso moosteyro havemos feyto *ecetera*. Et avedes de dar e pagar por renda e çenso en quada hun ano ao dito noso moosteyro vós e vosos fillos e fillas hun sanganno e dous terços de outro, cada sanganno de dous çeramíis de triigo, per lo da ponte, e mays la vosa parte dos peros *que* a vós cave de paga contenidos en o dito foro vello, *segundo que* aviades de custume, e mays dez pares de branquas pera vyno en cada hun ano por día de San Martino dentro en o dito moosteyro en paz e en salvo, e avedes vós e vosos fillos e fillas de seer obedientes ao dito moosteyro e convento del, e *que* vós nen vosos fillos nen fillas nen herdeyros non vos posades chamar a jur nen a posysiom das ditas herdades e casares, salvo durante voso foro e tempo e das personas susoditas. E eu lo dito Juán Fariña *que* presente soo asy o reçoibo por min e por la dita miña moller e por las ditas miñas voçes e herdeyros, *convem* a saber los dítos meus fillos e fillas, e prometo de dar e pagar lo dito çenso e renda en cada hun anno *segundo e* en a maneyra *que* dito he. E nós lo dito señor pryor e canónigos asy vos lo outorgamos a vós e á dita vosa moller *segundo e* en a maneyra *que* dito he, e obligamos a nós e a os beens do dito noso moosteyro de vos las fazer saas e de paz las ditas herdades e casares durante voso foro e tempo e das personas susoditas, e *que* vós nen eles non los posades chamar a jur nen a posysión das ditas herdades e casares salvo durante voso foro e tempo e symesmo non posades dar nen trocar nen enagenar este dito foro *que* a vos asy façemos en persona poderosa por *que* lo dito moosteyro perga seu dereito, e acavado lo dito voso tempo e das personas susoditas *que* .. ao dito noso moosteyro fiquen libres e quitas e desenbargadas las ditas herdades e posysiom delas.

Que foy feyta e outorgada esta dita carta de foro dentro en a dita capela do dito moosteyro, a tres días do mes de novemvre, ano do naçemento do noso señor Ihesuchristo de mille e quatroçentos e noventa e quatro anos.

Testigos *que* a elo foron presentes: Pero de Luçes, Alonso de Peñeiro, Pero de Peñeiro, Roy de Pineyro, moradores en o dito couto de Caaveyro.

Eu Xoán de Sande, clérigo da diócesis de Santiago e notario público por la *autoridade* apostólica, a todo lo susodito en *hun con* os sobreditos testigoos presente foy *e* esta quarta de foro per miña mao escripvi *e* en ela puge meu nome *e* syno acostumbrado *que* he tal en testemoyo de *verdade* rogado *e* requerido *pera* elo. (*Signum, et in signo* Xoán de Sande, clérigo e notario público).

63

1502, febreiro, 5. Capela de Santiago de Caaveiro.

Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán de Vilar, á súa dona Belinda e aos seus fillos o casal de "Sarillo", freguesía de Santa María de Taboada, para que o poboen, pagando ao ano corenta pares de brancas por día de San Martiño.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/12; cortesá.

Sepan *quantos* esta *carta* de aforamento *viren commo* nós don Gome Freyre de Andrade, prior do mosteiro de San Johán de Caabeiro et *connosco* en uno Afonso Lope *que* se obrigou por algunos *que* eran asentados *commo* se eles estevesen presentes dos *quaes* aquí firmaremos de *nuestros nombres* *** por nós et en nome et voz do dito noso mosteiro por los outros nosos soçesores *que* despuys de nos vyeren et por prol et boo reparo do dito noso mosteiro outorgamos et *conosçemos que* damos en foro *e çenso* a vós Johán de Vilar, *que* sodes presente, et a vosa moller Benlynda, morador *enna* figlisía de Santa Marina de Taboada, et *pera* vosa vyda et de cada un de vós et *pera* vosos fillos ou fillas *que* ouverdes de consüu, *convén* a saber, *que* vos aforamos *aquel* casal de Sarillo *que* he syto *enna* dita figlisía de Santa Marina *que* he da retença da mesa de *min* o dito prior, según *que* se extrema et topa *enno* ... noso casal do Castro et vayse a u so pena d-Arena? fonte do Curruatón et de alí vense en a agoa ao Sopen et fasta Cas de Pa'icos et de alí vense a enfesto et se extrema da herdade das Quintas et vense dar en a mamoa? *que* se su o camino do lombo das Ameyxeyras et de alí vense a *dereito* a brana et de alí estrémase da herdade dos de Prada, et de alí vense a confesto dar en a agoa a *dereita* *enno* ullão da forana d-Estril *e* de alí topa en a voz de Gravaal, *e* da outra *parte* estrémase doutro noso casal da Golpeleyra *que* leva Xoán Garçía, o qual dito casal jazía hermo, et vós agora tedello provado. Et vos lo damos *que* o moredes et *provedes* vós et vosos fillos, et levedes *pera* vós todo lo *que* el rende a montes et a fontes, et nos dedes por renda et *çenso* en cada *anno* quarenta pares de brancas, seys *dineiros* cada par, pagos dentro *enno* dito moosteiro por vosa custa en paz *e* salvo en cada día de San Martino, et *que* o non posades dar a outra *persona* *sen* noso mandado, et *quer* lo moredes *quer non que* nos pagedes a dita renda durante vosa vyda et da dita vosa moller *e* fillos *e* a fyn do postremeyro *que* nos *quede* libre con todo seu boo *perfeito*, et *que* sejades *sempre* en quanto en el morades obydiente a ao dito prior *e* *cóengos*, et vos prometemos et outorgamos *que* vos non *queremos* o dito casal *nen parte* del por mays *que* outro der *nen que* o *queremos* *pera* nós *nen porque* digamos *que* he engano *queremos* et mandamos *que* vos seja

feito de pas por lo dito tempo por nós et por los bees do dito mosteiro *que* vos *pera* ello obrigamos, et so pena de dous mille *morabedís* de bancos da usa usal, et vos outorgamos dous foros anbos en hun tenor *pera* cada parte o seu. Et eu o dito Juán de Vilar *que* presente soo, por *min* et por la dita mina moller et fillos asy o reço bo de vós, et me obrigo a conpryr as ditas condiçós so a dita pena, e a dita penna paga ou non paga os foros valan en todo seu tempo.

Feitos en Santiago de Cabeyro, capela do dito mosteyro, a çinquo días do mes de febreiro, anno do nasçemento de noso señor Ihesuchisto de mille et quíntos e dous annos.

Testigos presentes: frey Garçía de Veal et Juán da Cabana, morador enno casal da Cabana; et Alonso de Paloy, morador en Braça.

Et eu Gome Gonçalves de Guymil, escrivano público del rey et reyna *nuestros* senores en la su corte et reynos et senoríos, a esto presente foy en uno *con* los dítos testigos e por mandamento do dito señor prior e cóngos et por ende pono *quí* este meu *synno* *que* tal he en *testimonio* de verdade. (*Signum*). Gome Gonçalves, notario.

64

1520, febreiro, 4. No mosteiro.

Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán da Peña, carpinteiro, veciño de Pontedeume, á súa dona Maior Rodríguez e aos seus fillos, e se non teñen fillos a unha voz que nomeen, unha viña na chouza de "Anido" pola cuarta parte do viño ao ano.

A.- MADRID, A.H.N., Clero, 493/16; cortesá-procesal.

Sepan quantos esta carta de foro viren como nos don Gómez Freyre d-Andrade, prior del monesterio de San Juan de Caveyro, en un e con nos Pero de Rifaz e Pero das Vellas e Juan de Rifaz, canónigos del dicho monesterio, por nos e por los otros nossos subçesores e en nonbre del dicho nosso monesterio e canónigos que están absentes, estando en el dicho nosso monesterio e vendo e considerando e porque emtendemos que es prol e probecho del dicho nosso monesterio e convento del, outorgamos e conosçemos que aforamos e damos em aforamiento a vos Juan da Peña, carpenteyro, e a vossa moller Mayor Rodrigue , moradores en la villa de Pontedeume, para todos los días de vossas vidas e para vosos fillos e fillas que ouverdes de consum, falesçendo un que fique enno outro fasta a morte do postremeyro, e non tenendo vos el dicho Juan da Peña fillo ou filla vos damos e aforamos el dicho foro para una voz nomeardes, convén a saber, que vos así aforamos e damos em aforamiento a nossa viña con sua barra que es sita en la choussa d-Anido, que foy de Juan de Vilariño, como testa da parte de baxo en la fraga da Çeseda e da parte de cima en la viña de Teresa³¹ Ferreyra, e de outra parte em la viña de Gonzalvo Ferrnande , et de outra parte aquela viña de Alonso das Figueyras, segundo la senpre lebou e usou el dicho Juan de Vilariño e despoys Alonso do Valle; la qual dicha vina con súa barra vos así aforamos e por razón de foro damos que la reparedes ben e fielmente, e lebedes vos el dicho Juan da Peña e vosa moller e fillos ou voz por vos nomeadas, según dicho es, la dicha viña con sua barra, e dedes e paguedes por renda e çenso en cada un ano a nos e a nossos subçesores que

31. *Cancelado* Fernandes.

despoys de vos vieren o quarto de todo o viño que Deus en la dicha viña der a çepa e décima segundo es uso e costume. E non vos avemos de quitar nos el dicho prior e canónigos nin nossos subçesores este dicho aforamiento por más ni por menos que outro por él nos dé nin prometa, para lo qual obligamos aos beens del dicho nosso monesterio de vos lo fazer sao e de paaz en derecho por lo dicho tempo. Et yo el dicho Juan da Peña por min e por meus fillos e fillas ou voz por min nomeada ansy la reçibo, e obligo a mi mesmo e a todos meus beens de lo tener e conplir e gardar segundo dicho es, e pagar la dicha renda al dicho monesterio, eso mesmo me obligo de non vender nin concanbiar la dicha viña syn liçença del dicho monesterio. Çerca de lo qual outorgamos dous foros anbos en un thenor por lo notario infrascripto para que cada un de nos las dichas partes lebe el suyo.

Fecho en el dicho nosso monesterio a quatro días andados del mes de febreYRO, año del nasçemento do nosso salvador Ihesuchristo de mil e quinientos e vynte años.

Testigos que foron presentes: Gómez de Porto, clérigo; e Alonso de Vilar, vezino de Cabanas; e Lourenço, criado de Miguel Escrivano; e Juan do Regueyro, vezino de Sellobre; e Pedro Calvo, vezino de Soaserra.

E yo Afonso Rodrigue ³² canónigo del dicho monesterio e notario público ab auctoritate appostolica e notario en el couto de Caveyro por el dicho señor prior e convento, en uno con los dichos testigos presente fuy e esta carta de foro escriví por mandado del dicho señor e por ende puge aquí mi nombre e signo acostumbrado em testimonio de verdade que tal es. (*Signum*). Alfonso Rodrigue , canónigo e notario appostólico. Adefonsus Roderici, notarius appostolicus.

65

1540, xaneiro, 11. Pontedeume.

Don Fernando de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Fernando Gómez das Seixas, á súa dona, fillos, netos e unha voz de vintenove anos o casal de "Sandulfe", freguesía de Santiago de Barallobre, as herdades que están en San Xurxo de Magalofes e as da "Barrera" e "San Gíao", así como as levaban os seus antecedentes, por mil sardiñas boas pagadeiras o día de Santa Catarina.

A.- A CORUÑA, Archivo del Reino de Galicia, colección diplomática, nº 5; pergamiño; cortesá formata.

Yn Dey nomine, amen. Sepan quantos esta carta de foro e censo perpetuo e nueva costetución vieren commo nos don Fernando de Andrade, prior del monesterio del señor San Juan de Caaveyro, e Alonso López e Fernando Prieto e Andrés Prieto, canónigos del dicho monesterio, qu-estamos presentes, e por los otros que están ausentes por los cuales prestamos y hazemos caución de rato que abremos por bueno e validero todo quanto vós por nosotros que en esta escritura fuere fecho y otorgado, estando para ello ajuntados e congregados segund que lo avemos e tenemos de yuso e de costumbre para haser y ordenar todo lo adelante en esta carta contenido, abiendo como avemos por repetidos e declarados los capítulos e tratados que de derecho en tal caso se requiere como si aquí nonbradamente fuese<n> expaçificadas en los

32. *Cancelado* notario.

términos que de derecho se requiere e veyendo que lo adelante contenido hes en utilidad e provecho del dicho nuestro monesterio e acrescentamiento de sus rentas, otorgamos e conosco por esta presente carta que aforamos e damos en foro a vos e para vos Fernando Gómez das Seyxas, vezino de la villa de la Puente deume, por los días e vida para vuestros hijos e hijas, nietos e nietas que después de vos vinieren e susçedieren e más a una voz de veinte e nueve años, es a saber lo que vos aforamos e açensuamos, como dicho es, el nuestro casal que se dize de Sandulfe, sito en la feligresía de Santiago de Baralobre, con las heredades labradías e montesías, prados, soutos, árboles con todo lo más al dicho casal pertenesçiente, con más las heredades labradías e montesías qu-están en la feligresía de San Jurjo de Magalofes, e más las heredades de la Barrera, e las heredades de San Gíao, segund e de la manera que vos el dicho Fernando Gómez das Seyxas y ante de vos vuestro padre e madre y açindientes lo an y llevan de fuero del dicho monesterio; el qual dicho casal de Sandulfe con las heredades a el anexos e pertenesçientes con más las heredades de Magalofes e la Barrera de San Gíao vos aforamos e damos en el dicho fuero e çenso según dicho es, con tal pato e condiçión que vos e los dicho herederos e voces y ayays de dar e pagar de çenso de fuero por razón del dicho casal y heredades a nos y a los³³ susçesores que venieren e susçedieren en el dicho monesterio de San Juan de Caaveiro ... un millar de sardinas buenas y de buena sazón puestas en el dicho monesterio por día de Santa Catalina de cada un año, e con que no podays vender nin enagenar el dicho casal de Sandulfe ni ninguna de las dichas heredades sin primero requerir a nos o a los dichos nuestros susçesores que suçedieren y venieren en el dicho monesterio si lo quisiéremos por al tanto quanto otro os diere, e queriendo nos nos lo dex e dexey, e no lo queriendo no lo podays vender y enaxenar con que no sea yglesia ni a monesterio ni persona, salvo llana y abonada, que pague el dicho çenso y en cada un año, y que seays serviente y obediente al dicho nuestro monesterio e a nos, nos por nos e nuestros susçesores nos obligamos nos e a nuestros susçesores de vos haser sano sano e seguro e de paz este dicho fuero e çenso, e que no vos será quitado a vos y a vuestros susçesores e bozes por más ni por menos ni por otro tanto que otra persona en fuero ni çenso ni por otra manera, so pena de vos pagar todos los yntereses, gastos e costas que se vos seguieren e recreçieren con más todos los perfetos e mejorías que ovierdes fecho e mejorado en el dicho casal y heredades con el doblo, y la pena pagada o no que todavía esta escritura valga e sea firme segund dicho es. E yo el dicho Fernando Gómez por mi y en nonbre de los dichos mis hijos e voces arriba nonbrados, digo que açpto e resçibo en foro del dicho monesterio del dicho señor prior e canónigos en su nonbre el dicho casal de Sandulfe con las heredades arriba dichas e declaradas por el dicho preçio en cada un año, un millar de sardina<s>, las quales yo e mis herederos e voces daríamos e pagaremos puestas en el dicho monesterio por el dicho día de Santa Catalina en cada un año, e que guardaré yo y ellos todos las otras condiçiones, penas y posturas arriba dichas e declaradas so pena de los yntereses, gastos e menoscabos que se siguieren al dicho monesterio, para lo qual que anbas las partes e cada una dellas haser e guardar, conplir todo lo susodicho e cada una por ella e parte dello obligamos nos e los dichos prior e canónigos obligamos los bienes e rentas del dicho monesterio. E yo el dicho Fernando Gómez obligo los bienes de mí e de mis herederos e voces, muebles e rayzes, avidos e por aver. E damos y otorgamos todo poder conplido a todos e qualesquier juezes e justiçias que sean de los reynos e señoríos de sus magestades que sobre nos tenga poder para que nos agan todo consygnar, dar, cunplir e pagar e aver por firme ansí por vía de exsecuçión que en la persona e bienes de mí el dicho Fernán Gómez e de mis herederos e voces se haga e çinsura eclesiástica que contra nos los dichos prior e canónigos se proçeda como en otra qualquier manera bien e tan conplidamente como si todo lo susodicho e a cada una cosa e parte dello fuese sentençia difinitiva dada por juez competente e por cada una dellas consentida e pasada en cosa juzgada. Sobre lo qual renunciaron todas e qualesquier leys, fueros e derechos e hordenamientos

33. *Repetido* a los.

escritos e no escritos, canónigos, çeviles e criminales e seglares, cartas e privilegios, usos e costumbres e todo beneficio de restitución yn yntegrum e otro qualquier remedio que para yr o pasar contra lo en esta carta contenido para que no nos valga ni haga fee en juyçio ni fuera del aunque lo alargar ? devemos, espeçialmente renunçiamos la ley y derecho que diz que general renunçiaçión de leys fecha non vala. En firmeza de lo qual otorgamos dello un contrato de çenso e fuero para cada uno de nos la suya ant-el escribano e testigos, en cuyo registro lo firmamos de nuestros nonbres.

Que fue fecha e otorgada en la villa de la Puente deume, a honze días del mes de henero, ano del Señor de mil e quingentos e quarenta anos.

Testigos presentes a lo que dicho es: Alonso de Parga e Gonçalo Tenreiro, escrivano, e Nicolás Fernande , vezino de Cabanas; e Juan Beltrán, vezino de Caveyro. E firmáronlo de sus nonbres don Hernando d-Andrade, Alonso López, canónigo; Fernando Pita, canónigo; Andrés Preto, canónigo; Fernando Gómez das Seyxas.

Pasó ante mi, Juan Fernández, escrivano.

E yo Iohán Fernández, escrivano de sus magestades en la su corte, reynos e señoríos, presente fuy a lo que dicho es en uno con los dichos testigos e de pedimento del dicho Fernán Gómez e por otorgamiento de las dichas partes a las quales yo conosco ... fize escrivir segund que ante mí pasó, e queda otro tanto en mi poder para el registro e fize aquí este mi signo que es tal (signum) en testimonio de verdad.

Juan Fernández, escrivano del rey, (rubricado).

66

1544, outubro, 11. Cabanas - outubro, 20. Centroña

Don Francisco Vázquez, prior, e outros cóengos, en nome do convento de Caaveiro, aforan a Pedro Feroso, á súa dona e dúas voces os casais de Vizús e "Seara", freguesía de Santa María de Centroña, aos que renunciara Constanza López, por mil sardiñas ao ano pagadeiras por día de San Martiño.

A.- A CORUÑA, Arquivo do Reino de Galicia, Colección diplomática, pergamiño n° 704; cortesá-procesal.

In Dey nomine, amén. Sepan quantos esta carta de fuero e çenso vieren vnyti [...] el prior, canónigos e convento del monesterio de San Juan de Caveyro, de la Horden de Sant Agustín, de canónigos per... llares, estando ayuntados en nuestro ayuntamiento ,segundo lo tenemos de uso e de costumbre para haser y ordenar las cosas útiles e provechosas al dicho nuestro monesterio e acreçentamiento de sus rentas, estando para ello [es]peçial y nonbradamente don Françico Vasque , prior del dicho monesterio, y Álvaro Rodrigues Randulfe e Fernando Pita y Andrés Prieto e Juan Alonso, canónigos del dicho monesterio, que estamos presentes e por los que están ausentes por los quales nos obligamos e hazemos cauçión de rato que abrán por firme e valedero todo quanto por nos fuere hecho e otorgado, deçimos que por quanto Costança López, vezina del coto de Perves, tenía e llevaba el nuestro casal de Vesoz e de Seara con las heredades labradías y montesías e todo lo más a los dichos casares perteneçientes por título que de nos tenía a los dichos casares. E agora la dicha Costança López á renunciado e renunció quanto

derecho que a los dichos casares tenía, como pasó ante Fernando Seara?, escrivano, e veuyendo que esto aquí contenido es en utilidad e provecho del dicho monesterio y acreçentamiento de sus rentas, otorgamos y conoçemos por esta carta que aforamos e damos en fuero e çenso a vos Pero Fermoso, vecino del lugar de Perbes, por los días e vida vuestros e de Françisca López, vuestra muger, asta el fyn de anbos e después por los días de un hijo o hija vuestros e después del hijo o hija por un nieto o nieta vuestros, e sy a vuestro fallecimiento no dexaredes hijo o hija sea voz primera el que de derecho heredere las más parte de vuestros vienes e lo mesmo si el hijo o voz primera no oviere nieto sea voz el que heredare la mayor parte de sus vienes de manera que después de vuestras vidas de vos el dicho Pero Fermoso e Françisca López aya dos bozes una en pos de otra fasta ser feneçidas y acabadas, convén a saver, lo que ansy aforamos e damos por fuero los dichos nuestro casales de Vesos e de Seara con sus heredades labradías e montesyas, sotos, fragas, viñas, prados, pumares e todos los otros heredamientos a los dichos casares anexos e pertenecientes segundo e de la manera que la dicha Costança López llevaba por fuero del dicho monesterio e con sus entradas e salidas, marcos e divisyones, todo hello syto en la feligresía de Santa María de Çentróna, lo qual todo que dicho es vos aforamos e damos en el dicho fuero con tal pato, modo e condiçiones e no syn ellas que vos el dicho Pero Fermoso e vuestra muger e voces suçesyvamente ayays de dar e pagar a nos y a los priores del dicho monesterio que después de nos suçedieren en el dicho monesterio un millar de sardina buena y merchante salgada de dentro e de fuera en cada un año pagado por el día de San Martino de cada año pagadas a la persona que las uviere de aver en el dicho monesterio e con que vos o la dicha vuestra muger a vuestro falleçimiento nonbreys el hijo e el hijo nonbre el nieto o la voz que hera de dar este fuero, e la tal voz sea obligada dentro de quarenta días a mostrar ante nos el derecho e nominación que tuvieren a los dichos casares y heredares e que sy en per ? este fuero sea de en una voz e que no se parta ni divida entre herederos e syenpre seays e sean obedientes e servientes al dicho monesterio e canónigos, e que si pasaren dos años enteros que no pagaredes el dicho fuero cada año que seays ya ynçumiso e perdays el derecho del, e que no lo podays vender ni enajenar ninguna heredad de los dichos casares a ninguna persona ni trocarla ni cambiarla syn primero requerir al dicho monesterio e a los priores del si la quisieremos por el tanto, e queriéndola nos la deys e no la queriendo la vendays o enajeneys con que no sea a yglesia ni a monesterio ni a [per]sona poderosa, salvo llana y abonada que cunpla las condiçiones deste fuero e pague la pensyón con que en fyn del dicho tiempo ayades los dichos casares y heredades queden libres esentos al dicho monesterio con todos los p[er]feitos... e mejoramientos que ovieredes fecho syn que se os pague por ello cosa alguna, e que vos el dicho Pero Fermoso deys a mí el dicho prior va treslado synado de la pegaçión? de todas las herdades e cosas de los dichos [...]es para que sepa quales y quantas son, e haçiendo e compliendo vos e vuestras voces todo lo que dicho es nós nos obligamos de vos ha er sano, seguro e de paz este dicho foro durante el dicho tiempo e qu [...]vos quitará por más ni por menos ni por el tanto que otro dé en renta ni en otra manera e vos pagaremos los gastos y menoscavos que se os syguieren. E yo el dicho Pero Fermoso por mí y en nonbre de la dicha mi muger e hijo e nieto e [sus]o [n]ombraado, digo que açeto e reçoibo estos dichos dos casares en fuero del dicho monesterio por el dicho tiempo e voçes e por el dicho preçio de un millar de sardinas pagas por el día de San Martino de cada año, e guardaré e guardarán las condiçiones ... arriba declaradas e so las penas dellas, para lo qual todo que dicho es e cada una de lo en esta carta contenido nos las dichas partes ansy ... dar, conplir e pagar e aver por firme, e obligamos nuestras personas e bienes muebles e rayzes, abidos e por aber.. e del dicho monesterio espirituales e tenporales, e damos e otorgamos todo poder conplido a todas e qualesquier justiçias e juezes que sean de todas las çibdades, villas e lugares de los quales nos ... pidieran e fuere pedido conplimiento de justiçia a la jurisdicción de los quales e cada uno dellos e de los sus ... e oydores deste reyno nos sometemos ... que por todo rigor de derecho nos lo hagan ansy guardar, conplir e pagar e aver por fyrmes ansy por vía de

jurisdicción como en otra qualquier manera bien e tan conplidamente como si esta carta e lo en ella contenido fuese sentencia definitiva dada por juez competente, e pasada en cosa juzgada e por nos consentida e renunçiamos e apartamos de nos e de nuestro favor e ayuda todas e qualesquier leys, fueros e derechos, partidas e livertades, usos e costunbres, cartas e previllejos e todo beneficio de restitución yn yntegrum e otro qualquier renunciamento que sayr e pasar contra lo en esta carta contenido, e la ley e derecho que diçe que general renunçiaçión de leyes fecha non vala. En firmeza de lo qual otorgamos esta carta de fuero para cada una de las partes la suya con testimonio de escrivano de iuso escritos.

Que fue fecha e otorgada en el lugar de Cabanas, a onze días del mes de octubre año del Señor de mil e quinientos e quarenta e quatro años.

Testigos que fueron presentes a lo que dicho es: Juan Sardina, mercader, vecino de la Pontedeume, e Gutierre Manjón, vecino del lugar de ..., e Toribio Fernande , criado de mí el dicho prior.

E porque yo Pero Feroso no se firmar lo fymó a mi ruego el dicho Juan Sardina.

E nos los dichos prior e canónigos del dicho monesterio lo fymamos de nuestros nombres en el revés desta carta .Francisco Basques, prior, e Álvaro Rodríguez, canónigo, Fernando Pita, canónigo, Andrés Prieto , canónigo [...] por rogo de Pero Feroso e como testigo Juan Sardina pasó esta carta de fuero ante mí, Juan Fernande , escrivano.

E yo Johan Fernández, escrivano de sus magestades en la su corte, reynos e señoríos y del número de la villa de la [Puente]ume, presente fuy a lo que dicho es con los dichos testigos, e de otorgamiento de los dichos prior e canónigos y de pedimiento del dicho Pero Feroso a los quales todos conozco esta carta fize escribir segund [...] e queda otro tanto en mi poder firmado commo dicho es, e por ende fize aquí este mi sygno ques atal [(*Signum*) en] testimonio de verdad.

En la felegresía de Santa María de Centrona, en el casal que se dize de Vesu da [...otu]bre, año de mil e quinientos e quarenta e quatro años. Ant-el señor Alonso López, primero teniente de merino de Centroña... en presençia de mí el escrivano e testigos paresció presente [...] ero arriba contenida e conforme a ella pidió le pusiese en la posesión del casal de Vesu y de las heredades en el contenidas, y lo pidió por testimonio [...] presto de fazer justícia y tomó por la mano al dicho Pero Feroso y le metió en la posesyón real corp[oral ...] des a el anexas segund las llevó a foro Costança López, y le dio tierra y piedra y mandó [...] dicha posesión salvo demandándola por justícia so pena de diezmil maravedís para la cámara [...] mejor poseedor porque dentro de nueve ... lo muestre y lo oyrá e h[...] haziendo los abtos de posesyón acostunbrados y se dio por entrego de la dicha poses[yón ... estan]do presentes por testigos: Lope de Vesu e Juan López e Lope de Mino e Alonso Ardido, vezinos de la [...] dicho escrivano teniente de merino. E yo el dicho Johan Fernández, escrivano, que fuy presente al dicho [...] fize este mi sygno atal (*Signum*) en testimonio de [verdad]. Juan Fernández, escrivano (*rubricado*).

Alonso López, (*rubricado*).

XX días de octubre de M U DXLIIIº, Alonso López dio la posesyón de.

Testigos: Lope de Vesús, Juan López e Lope de Mi[no...].

REXESTAS

- 1.- 1117, agosto, 15. *Alfonso VII sinala o couto do mosteiro de Caaveiro* . . . . . Páx. 339
- 2.- 1135, maio, 6. Palencia (San Antolín). *Alfonso VII acouta o mosteiro de San Xoán de Caaveiro* . . . . . Páx. 340
- 3.- [¿1156-1159?], agosto, 3. León. *Suero Bermúdez cos seus irmáns Paio, Pedro e Xoán dan a Caaveiro varias herdades* . . . . . Páx. 342
- 4.- 1164, outubro, 23, León. *Fernando II doa a Caaveiro e ao seu abade don Froilán a igrexa de Santa María de Ribadeume e o lugar de Bermui con todas as súas herdades e posesións ás que engade o privilexio de couto, eximindo aos seus vasallos de toda xurisdicción que no sexa a do prior* . . . . . Páx. 342
- 5.- [h.1175], marzo, 13. *Dona Elvira Ferveez ao se entregar ao mosteiro de Caaveiro dálle a metade da igrexa de San Pedro de Loira e unha servicialía en Loira, a parte que ten na igrexa de Santa María de Ribadeume, a metade do vilar de "Aspay", a metade da herdade de Ribadeume e a súa porción de Saa e Carracedo* . . . . . Páx. 344
- 6.- 1177, xaneiro, 30. *Acordo entre os mosteiros de Bergondo e Caaveiro dispoñendo cómo se han de dividir os seus bens, segundo onde sexan soterrados* . . . . . Páx. 345
- 7.- [1185], abril, 18. *Martiño Pérez, chamado "Manta", doa ao mosteiro de Caaveiro e ao seu prior Froilán Meigo a sexta parte da metade da igrexa de Santa María de Castro* . . . . . Páx. 346
- 8.- [1174-1199], abril, 18. *Elvira Férveez doa ao mosteiro de Caaveiro a sexta parte igrexa de Santa María de Ribadeume, a metade do vilar de "Yspay", a terceira parte dos vilares de Sa e Carracedo, freguesía de Santa María de Vilavella, a metade da igrexa de San Pedro de Loira* . . . . . Páx. 347
- 9.- 1226, outubro, 25. *Lopo Vinici doa ao mosteiro de Caaveiro canto ten na igrexa de Santa Baia de Burgás e na vila do mesmo nome* . . . . . Páx. 348
- 10.- 1249, abril, 13. *María Fróilaz, filla de Froilán Roderici, co seu marido Xoán Martínez e o seu fillo Martiño Eanes dá a Martiño Rodríguez, prior de Caaveiro, o que ten en Ribadeume e en Bermui* . . . . . Páx. 349
- 11.- 1259, xaneiro, 22. *O prior de Caaveiro Pedro Cresconii fai pacto co cóengo compostelán Raimundo Arnaldi sobre unha casa na cidade de Santiago* . . . . . Páx. 349
- 12.- 1259, febreiro. *Don Martiño, prior, e o convento de Caaveiro fan pacto con Pedro Pédrez sobre unhas propiedades en "Oreia" (Miño ou Fene) para que este as plante de árbores* . . . . . Páx. 350
- 13.- 1259, maio, 10. *Sancho Fernández e a súa dona Maior Fernández, filla de Fernán Pérez de Andrade, venden ao mosteiro de Caaveiro cantas eguas teñen por cincuenta marabedís leoneses* . . . . . Páx. 351
- 14.- 1260, setembro, 17. Santiago. *Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro presentan escrito de apelación sobre*

propiedades eclesiásticas e laicas no couto do mosteiro . . . . . Páx. 352

15.-1265, setembro, 25. *Acordo entre don Fernando Pérez, prior de Caaveiro, e o seu convento e membros da familia Sillobre e o concello das Pontes de García Rodríguez, que disputaban herdades en Saa e Carracedo polo que don Fernán Pérez de Pedre, a súa muller dona Maior Bermúdez e o fillo de ambos Pedro Fernández tendrán en usufructo vitalicio a metade de toda a voz da freguesía de Belelle, en Santa Mariña de Sillobre, e ao primeiro a herdade de Cádavo, que fora de don Pedro Rodríguez de Sillobre, renunciando así a todo posible dereito que puideran ter nesas propiedades. . . . .* Páx. 353

16.- s.d. (1262-1266). *Os abades Pedro Vidal, de Antealtares e Pedro Eanes, de San Martiño de Fóra, dictan sentenza sobre os dereitos do arcediago de Nendos e o mosteiro de Caaveiro sobre diversas igrexas e capelas. . . . .* Páx. 354

17.- 1281, marzo, 19. *Ágreda. Alfonso X confirma o privilexio de Alfonso VII do 6 de maio de 1135 no que acouta o mosteiro de San Xoán de Caaveiro. . . . .* Páx. 355

18.- 1281, marzo, 19. *Ágreda. Alfonso X confirma ao mosteiro de San Xoán de Caaveiro o privilexio outorgado ao mesmo por Fernando II en León, o 23 de outubro de 1164. . . . .* Páx. 356

19.- 1286, xaneiro, 23. *Santa María de Mogor. Abril Eanes, arcediago de Trasancos, nomea cura de Santa María de Espiñaredo, por proposta do prior de Caaveiro . . . . .* Páx. 356

20.- 1286, febreiro, 27. *No mosteiro. Xoán Eanes, prior, e o convento de Caaveiro dan*

poder ao prior e aos cóngos Roi Bermúdez e Pedro Martínez para que poidan aforar a Gómez Fernández Mallaver as herdades que ten o mosteiro en Carantoña, O Val e San Vicente e sobre a renda de Santa Cruz . . . . . Páx. 357

21.- 1286, setembro, [21. Lugo]. *Sancho IV, por pedimento de Froilán Pérez, cóngo de Caaveiro, confirma ao mosteiro de Caaveiro o privilexio concedido polo seu pai Alfonso X en Ágreda, o 19 de marzo de 1281, confirmatorio á súa vez do outorgado por Fernando II o 23 de outubro de 1164 . . . . .* Páx. 358

22.- 1287, novembro, 11. *Foro . . . . .* Páx. 359

23.- 1290, xaneiro, 2. *Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Vidal e ao seu fillo Fernando Eanes, e a Sebastián Pérez e un fillo, canta herdade teñen na freguesía de Santa María de Recemel por trinta soldos afonsinos ao ano, pagadeiros o día de San Martiño . . . . .* Páx. 360

24.- 1301, outubro, 18. *Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro arrendan durante os vintenove anos próximos a Arias Pérez de Parga e á súa dona Dominga Domínguez canto ten o mosteiro nese momento ou poida quedar libre nese tempo en toda a freguesía de Santa María de Espiñaredo, agás a presentación da igrexa, por doce taleigas de pan ao ano, debendo deixar ao final do período dous casais poboados cun boi, unha vaca, unha porca e seis tenreiros . . . . .* Páx. 361

25.- 1306, xaneiro, 8. *Acordo entre García González, arcediago de Nendos, e don Fernando Pérez, prior de Caaveiro, para que o prior e os seus sucesores defendesen a ermida de San Xoán de Vilafurada . . . . .* Páx. 362

- 26.- 1306, febreiro, 9. *Xoán Eanes, prior de Caaveiro, en nome do convento, afora a Gómez Fernández Malaver, á súa dona Tareixa Pérez e ao fillo de ambos Vasco Gómez durante as súas vidas varias propiedades en Caamouco, Se-selle, Pazo, Barocido e Carantoña, freguesías de San Vicente de Caamouco e San Xulián de Carantoña por diversas cantidades de diñeiro e especies . . . . .* Páx. 363
- 27.- [13]14, ... 6. *Xoán Martínez Mancebo e a súa dona Maior Eanes doan ao mosteiro de Caaveiro canto teñen e poidan adquirir na vila de Pontedeume e na freguesía de Santo Estevo de Irís, gozando do usufructo durante a súa vida, e se non lle dan as propiedades o suficiente para vivir que o mosteiro estea obrigado a lles facer "mantença boa e onrada" . . . . .* Páx. 364
- 28.- 1316, agosto, 24. *Don Pedro Martínez, prior, e o convento de Caaveiro dan a Xoán Freire canto tiñan Xoán Martínez Mancebo e a súa dona, Maior Eanes, en Pontedeume, A Coruña e en Neda. Tamén lles dá, durante as súas vidas, o agro de "Penso" e a cortiña "da Fradega", en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, trala morte de Xoán Martínez, renunciando aquel a cantas propiedades adquirira deste. Ademais o comprador dá ao mosteiro á súa morte canto compra nas propiedades de Xoán Martínez en Cabanas, comprometéndose a pagar el e os seus fillos ao mosteiro cincuenta soldos ao ano . . .* Páx. 365
- 29.- 1321, febreiro, 22. *O prior de Caaveiro don Pedro Martínez, en nome do convento, dá poder ao cóengo do mosteiro Afonso Pérez para que poida chegar a un acordo co bispo de Lugo don Roi sobre a presentación de varias igrexas . . . . .* Páx. 367
- 30.- 1321, marzo, 3. *Pontevedra. Acordo entre o bispo de Lugo don Roi e o mosteiro de Caaveiro sobre a presentación de varias parroquias . . . . .* Páx. 368
- 31.- 1334, marzo, 6. *Don Xoán Eanes, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Tareixa Eanes, dona de Xoán Ares, durante vinteoito anos unhas herdadas en Santa Baía de Soaserra, por oito taleigas de pan ao ano, con outras condicións . . . . .* Páx. 369
- 32.- 1343, marzo, 10. *Don Martiño Fernández, prior e o convento de Caaveiro aforan a medias a Roi López e á súa dona e a Pedro Louzao e á súa, Tareixa López, un terreo que ten o mosteiro en "Riocovo", que demarcan, na freguesía de Santo Estevo de Irís, para que o planten de viña e dean ao ano a cuarta parte das uvas o do viño . . .* Páx. 370
- 33.- 1362, agosto, 5. *Pontedeume. Dona María, muller de Roi Freire de Andrade, caba-leiro, doa a Fernando Pérez de Andrade, fillo de Roi Freire de Andrade e de Inés González, o que ten en sete casais. . .* Páx. 371
- 34.- 1371, outubro, 8. *Cortes de Toro. Enrique II confirma ao mosteiro de Caaveiro todos os privilexios, foros e franquicias que lle tiñan concedido os seus antecesores . . . .* Páx. 372
- 35.- 1379, marzo, 27. *Don García Fernández, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Fernando Martínez, ferreiro, morador en Lugo, á súa dona María Afonso e aos seus fillos lexítimos varóns unha casa en Lugo, xunta á Porta de San Pedro, na que agora viven, por sete marabedís ao ano e "pousada e sal e lena" ao prior e cóengos cando vaian a ela . . . . .* Páx. 373

36.- 1380, setembro, 18. Cortes de Soria. Juan I confirma o privilexio do seu pai Enrique II polo que confirmaba ao mosteiro de Caaveiro todos os privilexios, foros e franquicias dos seus antecesores . . . . . Páx. 374

37.- 1387, xuño, 3. Neda. Don Xoán Rodríguez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Tareixa González, dona de Gonzalo Fernández de Varge e aos seus fillos, na metade, e a Fernando Celovre e aos fillos que teña ou a unha persoa que nomee, na outra, canto leva agora Gonzalo Fernández da Varge en Pedre e en toda a freguesía de Santa Mariña de Silobre por dúas taleigas de cebada ao ano . . . . . Páx. 375

38.- 1387, xuño, 3. Neda. Don Xoán Rodríguez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Gonzalo Fernández da Varge, á súa dona Tareixa González e a cantos fillos teñan o que leva nese momento do mosteiro Xoán Fernández Sangurjo no couto de Cedeira, por certa renda . . . . . Páx. 376

39.- 1396, agosto, 28. Pontedeume. Pedro da Rúa, clérigo, morador en Pontedeume, cumpridor do testamento de Maior Pérez da Ribeira, recibe de Xoán Alfonso setecentos maravedís e véndelle por trescentos a terceira parte do que tiña Maior Pérez da Ribeira na viña de Riocovo, freguesía de Santo Estevo de Irís, que ten de pagar a Xoán Alfonso, cóengo de Caaveiro, a quen llos debía a defunta, coa carga de pagar ao ano oitenta-soldos, a metade ao rector da igrexa de Santiago de Pontedeume e a outra metade á obra da ponte . . . . . Páx. 377

40.- 1401, xaneiro, ... Pontedeume. Fernando Afonso Puga, ferreiro, vende aos cóengos de

Caaveiro Alfonso Yáñez e Fernando Pérez, a medias, unha herdade en Riocovo, freguesía de Santo Estevo de Irís, por oitocentos maravedís, coa carga de pagar perpetuamente oitenta soldos ao ano, a metade ao rector da igrexa de Santiago de Pontedeume e a outra á obra da ponte . . . . . Páx. 378

41.- 1403, xullo, 2. Caaveiro. Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro arrendan a Fernando Rodríguez, Afonso Fernández e Roi López, fillos de Constanza de Ambroa, durante a súa vida e a de fillos e netos, o casal de Balvís, freguesía de Santo Estevo de Irís, por tres taleigas de pan ao ano . . . . . Páx. 380

42.- 1404, maio, 1. Pontedeume. Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Fernández, á súa dona Maior de San Miguel e fillos, durante a súa vida, dúas leiras contiguas, que demarca, en Santo Estevo de Irís para que planten pan, millo miúdo e trigo, pola terceira parte da produción, se o mosteiro lles dá a semente, ou a metade, se non, e a metade da froita aos pés das árbores ao ano. . . . . Páx. 381

43.- 1404, novembro, 24. Pontedeume. García Sánchez do Castillo, alcalde maior do Reino de Galicia, manda que se cumpra a sentenza dada polos xuíces Xoán Doce e Xoán Ferreiro sobre o cobramento de luctuosa no couto de Caaveiro . . . . . Páx. 382

44.- 1405, novembro, 6. San Tirso de Ambroa. Xoán Rodríguez de Medín, arcediogo de Nendos, dá colación canónica a Xoán Lorenzo do beneficio da sexta parte sen cura da igrexa de Santa María de Centroña . . . . . Páx. 383

45.- 1406, ... Valladolid. Enrique III confirma

a Caaveiro o privilexio de Juan I, confirmatorio á súa vez do de Enrique II polo que confirmaba todos os privilexios, foros e franquicias dos seus antecesores. . . . Páx. 384

46.- 1411, febreiro, 4. Barral de Irís. Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro, dan poder a Tareixa Rodríguez e a Xoán Rodríguez para que en nome do mosteiro poidan gozar do vilar, casares e herdades de Meirás, freguesía de San Vicente de Valdoviño, e recadar as rendas deles para que así poidan pagar o que lles deben . . . . . Páx. 385

47.- 1411, febreiro, 4. Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro dan poder a Tareixa Rodríguez, dona de Pedro Tenreiro para que poidan seguir tendo en foro o vilar, casares e herdades que ten o mosteiro en Meirás, terra de Trasancos, da mesma maneira que os levaron os seus antecesores. . . . . Páx. 386

48.- 1412, abril, 30. Don Xoán Fernández, prior, e o convento de Caaveiro cambian con Xoán do Casal, mercader, veciño de Sevilla, natural de Pontedeume, neto de Maior Pérez da Ribeira, en nome dos herdeiros desta, unha herdade en Cabanas na que o convento fixo un lugar, que pertencía aos seus herdeiros, pola terceira parte do pomar de do "Courelo" e unha viña próxima . . . . . Páx. 387

49.- 1416, xuño, 18. No mosteiro. Don Fernando Pérez, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Diego Arias e á súa dona Tareixa González, unha cuarta parte, a Elvira Núñez, viúva de Roi da Leira, outra cuarta, a Álvaro Pérez e á súa dona Constanza García, dúas sextas, e a Pedro Testa de Perbes e á súa dona Urraca Oanes, outras dúas sextas, e a

unha persoa, do que ten o mosteiro nas freguesías de San Pedro de Perbes e San Xoán de Vilanova, como o leva agora, por nove libras, catro sangaños de trigo e catrocentos peros "de nedos" ao ano . . . . . Páx. 388

50.- 1433, decembro, 3. Cabanas. Catarina Martínez, con consentimento do seu marido, doa a don Fernando Pérez, prior, e ao convento de Caaveiro a quinta parte do casal de "Pero Sanjurgo", freguesía de Santo Estevo de Irís, que á súa vez lles é aforada durante as súas vidas por dous marabedís ao ano . . . . . Páx. 390

51.- 1433, decembro, 3. Cabanas (Santo Estevo de Irís). Catarina Martínez, con permiso do seu marido Afonso de Ribeira, moradores en Cabanas, deixa, á morte de ambos, ao mosteiro de Caaveiro, pola alma do seu pai Martiño Domínguez, dúas quintas partes do casal que foi de Pedro Sanjurjo, en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís . . . . . Páx. 391

52.- 1434, xaneiro, 26. Cabanas. Catarina Domínguez, veciña de Pontedeume, doa ao mosteiro de Caaveiro unha viña e varias casas e solares nesa vila . . . . . Páx. 392

53.- 1437, xuño, 18. Pontedeume. Afonso do Casal, veciño de Pontedeume, traspasa a Afonso Eanes a propiedade dunha viña en Agrolongo e outras propiedades en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, que comprara do seu pai Xoán do Casal . . . . Páx. 394

54.- 1445, abril, 17. No mosteiro. Don Diego López de Sande, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Pedro Filgueira e á súa dona e

a Xoán Rodríguez de Limodre e á súa, por cuartas, un agro que chaman chousa de "Froyán", freguesía de San Martiño de Porto, coa condición de que nos vindeiros dous anos o planten de viña de cepa, ou pechen e o caven tres veces ao ano e o poden unha e do de renda a cuarta parte da produción en uvas ou viño . . . . . Páx. 395

55.- 1474, xuño, 25. Don Gome Freire de Andrade, prior do mosteiro de Caaveiro, e o seu convento aforan a Maior Fernández de Sangís, filla de Fernando de Sangís, e á súa sobriña María do Redondo a medias cantos soutos e árbores plantou o seu pai Fernando de Sangís, por tres marabedís ao ano o día de San Martiño . . . . . Páx. 396

56.- 1475, xaneiro, 7. No mosteiro. Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán e á súa dona Maior, veciños do couto de Caaveiro, e aos seus fillos unha herdade e unha leira por dezaoitto marabedís ao ano . . . . . Páx. 397

57.- 1489, marzo, 23. Pontedeume. Venda dunha leira que fora de Pedro Páez, en Cabanas, freguesía de Santo Estevo de Irís, a un tal Roi e á súa dona . . . . . Páx. 398

58.- 1490, xaneiro, 30. Santiago de Caaveiro. Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Lopo de Castro e outros e ás súas mulleres e fillos, a cada un na súa parte, varias leiras en Covelo, freguesía de Santa María de Doroña, pola cuarta parte das uvas que se produzan . . . . . Páx. 399

59.- 1491, xaneiro, 7. María Fiúza, con outorgamento do seu marido, vende a Xoán de Pazos e á súa dona Tareixa de Pazos a leira de Outeiro, por oito "rajás" de prata . . . Páx. 401

60.- 1494, novembro, 3. Mosteiro de Caaveiro (na capela). Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán Fariña, prateiro, á súa dona María Branca e aos seus fillos cantas propiedades tiña aforadas ao seu tío Afonso da Pousada e á súa dona Maior Tenreyra, por un sangaño de dous celamíns de trigo e dous tercios doutro, mais a parte dos peros que lles tocan proporcionalmente e dez pares de brancas para viño ao ano, pagadeiros por día de San Martiño . . . . . Páx. 402

61.- 1495, febreiro, 2. No mosteiro. Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Lopo da Gayba, á súa dona Elvira Branca e aos seus fillos o "casal Vello de Vynnas" para que o poboen por unha talega de pan ao ano, paga por día de San Martiño. . . . . Páx. 403

62.- 1494, novembro, 3. Na capela do mosteiro. Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro, aforan a Xoán Fariña, prateiro, á súa dona María Branca e fillos canto levaban o seu tío Afonso de Pousada e a súa dona Maior Tenreyra por un sangaño e dous tercios doutro, de dous celamíns, e outras especies . . . . . Páx. 405

63.- 1502, febreiro, 5. Capela de Santiago de Caaveiro. Don Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán de Vilar, á súa dona Belinda e aos seus fillos o casal de "Sarillo", freguesía de Santa María de Taboada, para que o poboen, pagando ao ano corenta pares de brancas por día de San Martiño. . . . . Páx. 406

64.- 1520, febreiro, 4. No mosteiro. Gome Freire de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Xoán da Peña, carpinteiro,

veciño de Pontedeume, á súa dona Maior Rodríguez e aos seus fillos, e se no teñen fillos a unha voz que nomeen, unha viña na chousa de "Anido" pola cuarta parte do viño ao ano . . . . . Páx. 407

65.- 1540, xaneiro, 11. Pontedeume. Don Fernando de Andrade, prior, e o convento de Caaveiro aforan a Fernando Gómez das Seixas, á súa dona, fillos, netos e unha voz de vintenove anos o casal de "Sandulfe", freguesía de Santiago de Barallobre, as herdades que están en San Xurxo de Magalofes e as da "Barrera" e "San Gíao",

así como as levaban os seus antecesores, por mil sardiñas boas pagadeiras o día de Santa Catarina . . . . . Páx. 408

66.- 1544, outubro, 11. Cabanas-outubro, 20. Centroña. Don Francisco Vázquez, prior, e outros cóengos, en nome do convento de Caaveiro, aforan a Pedro Feroso, á súa dona e dúas voces os casais de Vizús e "Seara", freguesía de Santa María de Centroña, aos que renunciara Constanza López, por mil sardiñas ao ano pagadeiras por día de San Martiño. . . . . Páx. 410

ÍNDICE ONOMÁSTICO

- ABIRON, *pers. bibl.*: 7.
 ALDONCA FERNANDE ,nai de Fernán Celovre, *ref. fam.*: 37.
 ALFONSO/ALFFONSO/AFFONSO/AFONS O/ALONSO/ALFON SUS/ADEFFONSUS, rei, Alfonso VII, *outorg.*: 1, 2; *ref. hca.*: 17.- IX, *ref. hca.*: 9.- X, *outorg.*: 17, 18; *ref. hca.*: 13; *ref. fam.*: 21.- XI, *ref. hca.*: 34, 36, 43.
 ALFONSUS. Vid. ALFONSO.
 — ARDIDO, *ts.*: 66.
 — CABEÇA D-ADRIDO, *ts.*: 35.
 — DA GRAÑA, *ts.*: 52.
 — DA RIBEIRA, marido de Catarina Martines, morador en Cabanas, *outorg.*: 51
 — DAS FIGUEYRAS, *pos. act.*: 64.
 — DE PALOY, morador en Braça, *ts.*: 63.
 — DE PARGA, *ts.*: 65.
 — DE PEÑEIRO/DE PINEYRO, *ts.*: 59-62
 — DE POUSADA, marido de Moor Tenreyra, tío de Xoán Fariña, prateiro, *ref. hca.*: 60, 62
 — DE VILAR, veciño de Cabanas, *ts.*: 64.
 — DE ... O NOVO, *ts.*: 61.
 — DO BARRO, *ts.*: 52.
 — DO CASAL, pai de Xoán do Casal, *ref. fam.*: 52; veciño da Pontedeume, *outorg.*: 53.
 — DO CURRAL, *ts.*: 41.
 — DO VALLE, *pos. act.*: 64.
 — DOMINGUE /DOMINGUE FERRO, pai de Fernán Afonso, *ref. fam.*: 39, 40.
 — EANES/YANES, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 37, 38, 41, 49, 54; *dest.*: 40.- *dest.*: 53; *ts.*: 33.- escribán do rei: 59
 — EANES DA CAPELLA, *ts.*: 33
 — EANES DE LOUSADA, *cf.*: 24.
 — FARINA, notario real, *not.*: 57, 58.
 — FERNANDE , notario do rei en Pontedeume, *not.*: 33.- clérigo, sobriño de Pero Yane d-Anca, *ts.*: 46, 47.- fillo de Constança d-Anbroa, *dest.*: 41.- morador no couto de Caaveiro; *ts.*: 37, 38.- *pos. act.*: 53.
 — GARÇÍA, revisor, *canc.*: 34.- cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 46-48.- *cf.*: 24.- notario do rei, *not.*: 56.
 — GOMES *ref. fam.*: 53.
 — IURDAM, conde, *cf.*: 2.
 — LOPE /LÓPEZ, primeiro tenente de meiriño en Centroña, *outorg.*: 66.- cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 55, 58, 64; *ts.*: 65.- *outorg.*: 65.
 — LOPE DA NYGROSA, *ts.*: 33.
 — MARTÍNEZ, *canc.*: 36.
 — NICHOLAI, clérigo, *ref. coet.*: 19.
 — PÉREZ/PERE , cóengo de Caaveiro *outorg.*: 56; *ts.*: 24; cóengo e procurador de Caaveiro, *dest.*: 29; *ref. coet.*: 30.- *ts.*: 52.
 — PETRI, don, cóengo de Santiago, *pos. ant.*: 11.
 — PYNEIRO/PINEYRO DE NEDA, morador en Neda, *ts.*: 37, 38
 — REY, *pos. ant.*: 35.
 — RODRIGUE ,cóengo do mosteiro, notario apostólico no couto de Caaveiro, *not.*: 64.- home e criado do prior de Caaveiro, *ts.*: 46.- *ts.*: 47.
 — RUDERICI, *cf.*: 11.
 — YANES DE NARAYO, escribán do rei na súa corte, *not.*: 59.
 ALOYTUS, abade, *cf.*: 8.
 ALVAR/ÁLVARO EANES DE PERVES, *ts.*: 23.
 — MARTÍNEZ, *canc.*: 36.
 — PERE , marido de Constança Garçía, *dest.*: 49.
 — RODRIGUES RANDULFE, *outorg.*: 66.
 — RODRIGUIZ, *cf.*: 2.
 ALVARUS, conde, *cf.*: 4.
 AMALRICUS, tenente Toledo, *cf.*: 2.
 ANDRÉS PRETO/PRIETO, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 64-66; *ts.*: 65.
 APARIÇO FERRNANDE D-EREES, *ts.*: 32.
 APRILIS IOHANNIS, arcediago de Trasancos, *outorg.*: 19.
 ARIAS/ARAS, bispo de León, *cf.*: 1.
 — CALVUS, *cf.*: 2.
 — PEREZ DE PÁRREGA, marido de Dominga Domínguez, *dest./ref. fam.*: 24.
 AUGUSTINUS, Santo: 2.
 BENLYNDA, muller de Johán de Vilar, *dest.*: 63.
 BERENGARIA, muller de Alfonso VII, *outorg./ref. fam.*: 2.

BERENGARIUS, bispo de Salamanca, *cf.*: 2.
 BERNARDUS, bispo de Sigüenza, *cf.*: 2.
 BERTRANDUS, bispo de Osma, *cf.*: 1.

CATALINA/CATALIÑA AFONSO,
ref. coet.: 53.

— DOMINGUE , veciña de Pontedeume,
outorg.: 52.

— MARTINE , dona de Afonso da Ribeira,
outorg.: 50, 51.

COSTANÇA D-ANBROA, nai de Fernán
 Rodrigue , Afonso Fernande e Roy Lope ,
ref. fam.: 41.

CONSTANÇA GARÇÍA, muller de Alvaro
 Pere , *dest.*: 49.

COSTANÇA LÓPEZ, veciña do couto de
 Perbes, *pos. ant.*: 66.

DATAN, *pers. bibl.*: 7.

DIDACUS, arcebispo de Santiago, Diego
 Gelmírez, *cf.*: 1, 2.- bispo de Ourense, *cf.*: 1.-
 monxe, *cf.*: 7.

— FROLAZ, alférez, *cf.*: 2.

— MENENDI, *ts.*: 5.

— NUNIZ, mordomo de Alfonso VII, *cf.*: 2.

DIEGO/DYEGO ARAS, marido de Tareixa
 Gon ale , *dest.*: 49.

— D-ANDRADE, *pos. act.*: 58.

— D-ESTEIRO, *pos. act.*: 52.

— ESQUÍO, fillo de Roi Esquío, *ts.*: 52.

— FERRNANDE , escribán, *ts.*: 43.

— GOME , clérigo de Calavar, *ts.*: 26.

— GOME D-ANDRADE, *ts.*: 33.

— GON ALE /GON ALE DE
 CELLOVRE, pai de Fernán e Roi Sellovre,
ref. fam.: 37, 38.

— LOPE , coéngo de Caaveiro, *outorg.*: 41,
 48.- carpinteiro, veciño de Pontedeume,
ts.: 48.

— LOPE DE SANDE, prior de Caaveiro,
outorg.: 54.

DOMINICUS PETRI, cóengo, *ts.*: 9.

DOMINGA DOMÍNGUEZ, dona de Aras
 Pérez de Párrega, *dest./ref. fam.*: 24.

DOMINGO DE SANBOLLO, *ts.*: 49.

— DO OUTEIRO, *ts.*: 49.

— EANES, primeiro marido de Catarina
 Domingue , *ref. fam.*: 52.

— EANES DAS NO ES, *ts.*: 42.

— FERNANDE , notario de Pontedeume,
 Vilalba e Ferrol, *not.*: 40; notario en
 Pontedeume por Fernán Pere d-Andrade,
not.: 39.

— PASQUAL, notario público de Neda, *esc.*:
 35, 38.

— PÉREZ, *canc.*: 21.

— YANE DE EREES, *ts.*: 40.

ELEAZAR, cóengo de Santiago, *cf.*: 11.

ELVIRA BRANQUA, dona de Lopo da
 Gayba, *dest.*: 61.

— FERVEET/FERVEEZ, dona, *outorg.*: 5, 8.

— MARTÍNEZ, *ref. coet.*: 48.

— NUNE , viúva de Roy da Leyra, *dest.*: 49.

ENRRIQUE, rei, Enrique II, *outorg.*: 34; *ref.*
hca.: 36, 45.- rey, Enrique III, *outorg.*: 45.

ESIDRO GONZÁLEZ, *canc.*: 21.

FERNÁN/FERNANDO/FERRANT/FERNAN
 DUS, rei, Fernando II, *outorg.*: 4; *ref. cron.*: 3,
 5-8,10.- conde de Galicia, *cf.*: 2.- fillo do
 conde Pedro, *cf.*: 1.- deán de Santiago, *pres.*:
 14. pedreiro de Pontedeume, *ts.*: 32.

— ABELLE, *ts.*: 44.

FERNANDO ..., *ts.*: 23.

— AFONSO, fillo de Afonso Domingue
 Ferro, *dest.*: 39.

— ALFONSO DE SEGOVIA, *canc.*: 45.

— AFONSO PUGA ?, ferreiro, *outorg.*: 40.

— CELOVRE, fillo de Aldonca Fernande e
 de Dyego Gon ale , *dest.*: 37.

— CRESPO, *ts.*: 54.

— DA FRAGELA, *ts.*: 46.

— DE ANDRADE, prior de Caaveiro,
outorg.: 65.

— DE BREGONDO, administrador e
 procurador de Caaveiro, *outorg.*: 54.

— DE SANFIIS, pai de Moor Fernande de
 Sanfiis, *ref. hca.*: 55.

— DE SOBRADO, morador en Caaveiro,
ts.: 55.

— DE VILLAR FERNÁN, veciño de
 Pontedeume, *ts.*: 53.

— DO LEVORAR, *pos. act.*: 56.

— DO VYSO, *pos. ant.*: 51; *ts.*: 41.

— EANES, notario público en Pontedeume,
not.: 43.

— FERNANDI, *cf.*: 11.

- FROYAZ DE MANINOS, *pres.*: 15.
 — GARÇÍA, escribán, *ts.*: 43.- carpinteiro veciño de Maniños, *ts.*: 56.
 — GÓMEZ DAS SEYXAS, veciño da vila de Pontedeume, *dest.*: 65; *ts.*: 65.
 — IOHANE / IOHANES D-EREES, pai de Iohán Eanes, *ref. fam.*: 42.
 — IOHANNIS, notario público de Santiago, *not.*: 14.- cóengo de Santiago, *pres.*: 14.- *cf.*: 2.
 — IOHANIS XERPA, cabaleiro, *ts.*: 13.
 — LOPE , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 46, 47, 49.
 — LOURENÇO, *pos. act.*: 48.
 — LOURENÇO DA CABANA, *ts.*: 48.
 — MARTELO, veciño de Pontedeume, *ts.*: 53.
 — MARTINE , ferreiro, morador en Lugo, marido de María Fonso, *dest.*: 35.- *pos. act.*: 40.
 — MARTINES D-ARNOSO, procurador do couto de Caaveiro, *ref. coet.*: 43.
 — PARDO, cóengo de Lugo, *ts.*: 30.
 — PERE , capelán do bispo de Lugo, *ts.*: 30.
 — PERE D-ANDRADE/PÉDREZ D-ANDRADE, pai de Moor Fernández, *ref. fam.*: 13; *ref. coet.*: 35, 39.
 — PÉDREZ DE PEDRE, *dest./ref. coet.*: 15; *pres.*: 12.
 — PELÁEZ DE CORIO, *ts.*: 28.
 — PERE / PÉREZ/PERES/PETRI, prior de Caaveiro, *outorg.*: 15, 23, 24, 49; *dest.*: 27, 50, 52; *ref. coet.*: 14, 22; *ref. hca.*: 19, 29, 30; suposto abade de Caaveiro, *outorg.*: 25.- cóengo de Caaveiro, fillo de Pero Afonso do Castro, *dest.*: 40; *outorg.*: 23, 32.- clérigo de San Cosmede de Nogueirosa, *ts.*: 39.- home e criado do prior de Caaveiro, *ts.*: 46.- fillo de Xoán Vidal, *dest./ref. fam.*: 23.- *ref. coet.*: 14.
 — PERE D-ANDRADE, clérigo, *ref. hca.*: 30; fillo de Roi Freyre e de Ynés Gonçale , *dest.*: 33.
 — PITA, cóengo, *outorg./ts.*: 66.
 — PRIETO, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 65.
 — RODRIGUE , clérigo de Soaserra, *ts.*: 48.- fillo de Costança d- Anbroa, *dest.*: 41.- *ts.*: 41.
 — RODRÍGUEZ DE CABANNAS, *ts.*: 27, 28.
 — RODRIGUE DE EREES, *ts.*: 32.
 — ROMEU, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 41, 49, 54.
 — SEARA ?, escribán, *not.*: 66.
 — SOARIZ, *cf.*: 2.
 — TESTA, notario público de Pontedeume e nos coutos de Callove e de Villarmayor, *not.*: 49.
 — VEREMUDI, *ref. coet.*: 16.
 — VIDAL DE LAMAS, *pos act.*: 39.
 — VIDAL DO PUMAR, *pos act.*: 40.
 FERNANDUS. Vid. FERNÁN.
 FORTUNIO VEREMUDI, *ref. fam.*: 6.
 FRANÇISCA LÓPEZ, dona de Pero Feroso, *dest.*: 66.
 FRANÇO VASQUE , prior do mosteiro de Caaveiro, *outorg.*: 66.
 FROYLA/FROILA, prior de Caaveiro, *dest.*: 4.- monxe, *cf.*: 7.
 — ARIAS, *ts, et cf.*: 6.
 — MOOGO DE LAGO, *cf.*: 8.
 — MEIGO, Prior de Caaveiro, *dest.*: 7.
 — PÉREZ, cóengo de Caaveiro, *dest.*: 21.
 — RODERICI, pai de Maria Froyla, *ref. fam.*: 10.
 GARÇÍA /GAR ÍA/GARSÍA ABRIL, irmán de Xoán Abril, *ref. hca.*: 39.
 — DE VEAL, *ts.*: 63.
 — DE ...], frei, morador en Caaveiro, *ts.*: 55.
 — ENGRES, *ts.*: 51.
 — FERNANDE , prior de Caaveiro, *outorg.*: 35.- home e criado do prior de Caaveiro, *ts.*: 46.
 — GON ALE , arcediago de Nendos, vicario do arcebispado de Santiago, *outorg.*: 25.
 — INGLÉS, criado de Pero Fernandes d- Andrade, *ts.*: 52.
 — MEÉNDEZ, cabaleiro de Carranza, *pres.*: 12.- clérigo de Santa Mariña de Sillobre, *pres.*: 15.
 — MEYRINO, clérigo de Doroña, *ts.*: 58.
 — ORTIZ, dobreiro do deán Petrus Martini, *pres.*: 14.
 — PERE , fillo de Pero Garçía de Cabannas, *ts.*: 49.
 — PETRI, notario apostólico, *not.*: 44.- *cf.*: 2.
 — SANCHES DO CASTILLO, alcalde maior do reino de Galicia , *outorg.*: 43.

— UNGRÉS, *ts.*: 50.
 GIAAO/GYAAO VYDAL, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 58; *subs.*: 55.
 GIRALDUS, escribán do chanceler de Alfonso VII Hugo, *canc.*: 2.
 GISTREYRO RODERICI, *ts.*: 5.
 GOME /GÓMEZ/GOMICIUS, conde, *ref. cron.*: 5; conde, tenente Trastámara, *ref. cron.*: 6, 7.
 — AFONSO, clérigo, *ts.*: 53.
 GÓMEZ DE PORTO, clérigo, *ts.*: 64.
 — FERNANDE MALLAVER, marido de Tereixa Pere , *dest./relac. fam.*: 26; *ref. coet.*: 20.
 — FREYRE D-ANDRADE/ DE ANDRADE, prior de Caaveiro, *outorg.*: 55, 56, 58, 60-64; *ts.*: 62.
 — GONZÁLVEZ, alférez de Fernando II, *cf.*: 4.
 — GONÇALE DE GOYMIL/GUYMIL, escribán do rei, *not.*: 55, 63.
 — GUNDISALVUS, tenente do condado, *ref. cron.*: 8.
 — PERE , fillo de Pero Suare , *ts.*: 32.- home e criado do prior de Caaveiro, *ts.*: 46.
 GOMICIUS. Vid. GOME .
 GONÇALVO/GONÇALO/GONZALVODA CURUJA, *ts.*: 54.
 — DE TORRENTE, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 55.
 — FERNANDE , *pos. act.*: 64.
 — FERNANDE DA VARGE, marido de Tereixa Gon ale , *dest./ref. fam.*: 37, 38.
 — GARÇÍA, *canc.*: 34.
 — GARÇÍA DAS ENCROVAS, cóengo de Santiago, *ts.*: 30.
 — MONIIZ MISSÍA, *pos. act.*: 26.
 — PELAE DE MARAZAE, *ts.*: 26.
 — PERE , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 32, 35.
 — PERE DA CURUJA, *ts.*: 48.
 — PERE DE CABANAS, *ts.*: 39.
 — PERE DE PORTO, *ts.*: 40.
 — RODRÍGUIZ, arcediago de Nendos, *ref. cron.*: 13.
 GONÇALVO RODRIGUE , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 56; *susc.*: 55.
 — TENRREIRO, escribán, *ts.*: 65.
 — VARELA, *dest.*: 58.

GREGORIO PÉREZ/PERE , cóengo de Caaveiro, *ts.*: 27, 29.
 GUIDO/GUYDUS, bispo de Lugo, *cf.*: 1, 2.
 GUILLELMUS, cardeal diácono e legado, *cf.*: 1.
 GUNDISALVUS/GONDISALVUS/GUNZALVUS, bispo de Oviedo, *cf.*: 4.- *ts.*: 8.
 — RODERICI, arcediago de Nendos, *outorg.*: 16.
 — MENENDIT, *ts.*: 5.
 — VELASCI DE MANDAYO, *ts.*: 44.
 — FERNANDIZ, *cf.*: 2.
 GUTERRE MANJÓN, *ts.*: 66
 GUTERRIUS FERNANDIZ, *cf.*: 2.
 — GUNDISALVI, arcediago de Nendos, *outorg.*: 22n.

HERNANDO D-ANDRADE, don, *ts.*: 65.
 HUGO, chanceler de Alfonso VII, *canc.*: 2.

IOHANNES, arcebispo de Santiago, Xoán Arias, *ref. coet.*: 16.- bispo de León, *cf.*: 3, 4.- bispo de Lugo, *cf.*: 4.- presbítero, *cf.*: 5.- *ts.*: 6, 8, 9.
 IOHANNES ARIE, arcebispo de Santiago, *ref. cron.*: 10, 13.- diácono, *cf.*: 11.
 — CODESSO, *ref. hca.*: 19.
 — DORONIA, *pres.*: 10.
 — FERNANDI, prior de Caaveiro, *ref. coet.*: 44.
 — IOHANNIS, prior de Caaveiro, *ref. coet.*: 19.
 — LAURENTII, clérigo, *ref. coet.*: 44.
 — MARTINI, escribán do rei, *ref. coet.*: 19.
 — MARTINI, chamado EQUA, marido de María Froyla, *outorg./ref. fam.*: 10.
 — MARTINI, chamado ROXO, clérigo compostelán, *pres.*: 14.
 — PELAIZ, presbítero, *cf.*: 11.
 — PETRI, *cf.*: 7.
 — PETRI, chamado CODESSO, *ref. hca.*: 19.
 — RODERICI DE MEDIM, arcediago de Nendos, *outorg.*: 44.
 — VERMUIT, irmán de Sueru Vermuit, *outorg.*: 3.
 IUDA, o traidor, *pers. bibl.*: 6, 7.
 IULIANUS, arcepreste de Santiago, *cf.*: 11.
 JUAN/JOHÁN/IOHAN, rei, Juan I, *outorg.*: 36; *ref. hca.*: 45.

- JOHÁN ABRIL, irmán de Garçía Abril, *ref. hca.*: 39; *pos. act.*: 40.
- ALVO DE MANINOS, *cf.*: 13.
- AFONSO/AFFONSO/ALONSO, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 35, 66; *ref. coet.*: 39; *ts.*: 40.
- ALVELO, *dest.*: 58.
- ARAS, arcebispo de Santiago. Vid. IOHANNES ARIE.
- ARES, marido de Tareixa Eanes, *ref. hca./ref. fam.*: 31.
- BAFFUA, *pos. ant.*: 23.
- BELTRÁN, veciño de Caaveiro, *ts.*: 65.
- D-ANDRADE, *ts.*: 66.
- DA CABANA, morador en casal da Cabana, *ts.*: 63.
- DA GAYBA, *ts.*: 61.
- DA PEÑA, carpinteiro, marido de Maior Rodrigue , *dest.*: 64.
- DE MANINOS, don, *ts.*: 13.
- DE PAÇOS, marido de Tareixa de Paços, *dest./ref. fam.*: 59.
- DE PÍGARA, clérigo, *ts.*: 52.
- DE RIFAZ , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 64.
- DE SAN MIGEL, *pos. act.*: 58.
- DE SANDE, clérigo, notario apostólico, *not.*: 60-62.
- DE SANYEES, *ts.*: 24.
- DE VYLABOA, fray, *dest.*: 58.
- DE VILACHÁA, *pos. act.*: 58.
- DE VILAR, marido de Belynda, *dest.*: 63.
- DE VYLARINO/VILARIÑO, *ts.*: 61; *pos. ant.*: 64.
- DO BARRO, *pos. ant.*: 56.
- DOÇE, xuíz, *ref. coet.*: 43.- marido de Moor Fernandes, *dest./ref. fam.*: 56.
- DO CASAL, mercader, veciño de Sevilla, neto de Maior Pérez da Ribeira, *dest.*: 48.- fillo de Afonso do Casal, *ts.*: 52; *pos. ant.*: 53.- *ts.*: 39.
- DO CURAL, ?, *ts.*: 58.
- DO REGUEYRO, veciño de Sillobre, *ts.*: 64.
- DO RÍO, veciño de Boado, *ts.*: 56.
- DO SISTO, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 46, 47.
- DO SOUTO, *ref. ant.*: 42.
- DOMÍNGEZ, notario do rei, *not.*: 24.- zapateiro, *ts.*: 28.
- EANES, prior de Caaveiro, *outorg.*: 26, 31; *ref. coet.*: 20.- fillo de Fernán Iohanes d-Erêes, *dest.*: 42.
- FARIÑA, prateiro, marido de María Branca, *dest.*: 60, 62.
- FERNANDE /FERNÁNDEZ, escribán do rei, *not.*: 66.- notario de Pontedeume, *not.*: 31.- prior de Caaveiro, *outorg.*: 41, 42, 46-48; *ref. coet.* 43.- *canc.*: 34.- *pos. ant.*: 35.
- FERNÁNDEZ BELTRÁN, *ts.*: 27, 28.
- FERNANDE SANGURJUO, *pos. act.*: 38.
- FERRERO, xuíz, *ref. coet.*: 43.
- FREYRE, irmán de Fernán Pérez de Andrade, *ref. fam.*: 33.- marido de María Suare , *dest./ref. fam.*: 28.
- GALLEGO, *pos. ant.*: 32.
- GARÇÍA, *pos. act.*: 63.
- GOME , alfaiate, *ts.*: 50, 51.- irmán de Afonso Gome , *ts.*: 53.
- GOME DE AGOSTÍN, escribán do rei e su notario público, *not.*: 43.
- LOPE /LÓPEZ, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 46-48 ; *dest.*: 41; *ts.*: 42.- *ts.*: 66.
- LOPE DE BREGONDO, *ts.*: 54.
- LOPE DE GETRIZ, *ts.*: 61.
- LOPE DE SAN BOULO/SAN BOHULLO, *pos. act.*: 39, 40.
- MAÇAAS, *pos. act.*: 58.
- MARTINE , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 41; 48.- *canc.*: 34.
- MARTINES DE PERVES, clérigo, *ts.*: 23.
- MARTÍNEZ MANÇEBO, marido de Moor Eanes, *outorg./relac. fam.*: 27, 28.
- MARTINE O MOÇO, *pos. act.*: 54.
- MARTINE O VELLO, *pos. ant.*: 54.
- MONTEIRO, *ts.*: 49.
- MOZET DE VALE, *pres.*: 15.
- MOZINO DE SANTA CRUZ DE PÁRREGA, *pres.*: 15.
- MUNIS?, marido de María Fyuça, *ref. fam.*: 59.
- NAFONSO, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 37, 38.
- NUNE , cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 61.
- PEGO, *ts.*: 49.
- PELÁEZ DE DEIXINDA, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 23.

— PELÁEZ DE FELGEYRA, *pres.*: 15.
 — PELÁEZ DE VILAR DE COLO, *pres.*: 15.
 — PÉREZ, notario do rei en Pontedeume, *not.*: 27, 28.- prior de Caaveiro, *dest.*: 17, 18.
 — PERE D-ANDRADE, *ref. coet.*: 54.
 — PÉREZ ..., *ts.*: 23.
 — RODRIGUE , prior de Caaveiro, *outorg.*: 37, 38; cóngo de Caaveiro, *outorg.*: 35.- home de Tareixa Rodrigue , *dest.*: 46; *ts.*: 47
 — RODRIGUES DE LIMODRE, marido de Maior Pere , *dest.*: 54.
 — RODRÍGIZ, notario público do rei no xulgado de Bezoucos e Trasancos, *esc.*: 15.
 — ROMEU., cóngo de Caaveiro, *outorg.*: 23; *ts.*: 26.- *ts.*: 24.
 — SALGADO, *pos. act.*: 56.
 — SANCHE , escribán, *ts.*: 43.
 — SARDINA, mercader, *ts.*: 66.
 — SENOR, notario público en Pontedeume, Ferrol e Vilalba, *not.*: 54.
 — SIIGO, coidador?, *ts.*: 39.
 — SUÁREZ, clérigo de Vilar, *ts.*: 23.- *ref. coet.*: 42.
 — VELLA, *ts.*: 41.
 — VELLO, *pos. act.*: 56.
 — VELLA QUE , *pos. act.*: 52.
 — VIDAL DO PEERO, pai de Fernán Iohanes, *dest./ref. fam.*: 23.
 — YANES, clérigo, *ts.*: 56.

LOPO/LOPE/LUPUS/LOP DA GAYBA, marido de Elvira Branqua, *dest.*: 61.
 — DE CASTRO, *dest.*: 58.
 — DE MINO, *ts.*: 66.
 — DE PALAZ, *dest.*: 58.
 — DE VESU , *ts.*: 66
 — DIAZ, conde, *cf.*: 2.
 — DO CASAL, home do prior, morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 50, 51.
 — FERNANDE , cóngo de Caaveiro, *outorg.*: 56, 58, 61.
 — GONÇALE , ? cóngo de Caaveiro, *outorg.*: 60.
 — LOPIZ, *cf.*: 2.
 — PERE , fillo de Savaschán Pérez, *dest./ref. fam.*: 23.
 — RODRIGUE , marido de María Gaança, *pos. act.*: 52.
 — RODRIGUES DE REGOELA, *ts.*: 28.

— VINICI, *outorg.*: 9.
 LOURENÇO, criado de Miguel Escrivano, *ts.*: 66.

M., arcipreste, monxe de Santa Eulalia *ref. cron.*: 9.
 MARCOS ALFONSO, revisor, *canc.*: 36.
 — PÉREZ, *pos. act.*: 22n.
 MARÍA, dona, dona de Roi Freyre de Andrade, cabaleiro, *outorg.*: 33.
 — AFONSO DE CABANAS, *pos. ant.*: 38, 39, 48.
 — BRANCA, dona de Xoán Fariña, prateiro, *dest.*: 60, 62.
 — DONA, nai de Fernán Pére , cóngo de Caaveiro, *ref. fam.*: 40.
 — DO REDONDO, sobriña de Moor Fernande de Sanfiis, *dest./fam.*: 55.
 — FERNANDE , dona de Pero Felgeira, *dest.*: 54.
 — FYUÇA, dona de Xoán Muni?, *outorg./ref. fam.*: 59.
 — FREMOSA, *ref. hist.*: 48.
 — GAANÇA, dona de Lopo Rodrigues, *pos. act.*: 52.
 — FONSO, dona de Fernán Martínez, ferreiro, *dest.*: 35.
 — FROYLA, filla de Froyla Roderici, neta de Roi Veremudi de Ripa Eume, dona de Xoán Martini, *outorg./ref. fam.*: 10.
 — RODRIGE , dona de Roy López, *dest./ref. fam.*: 32.
 — SUARE , dona de Xoán Freyre, nai de Roi Freyre e Sancha Eanes, *dest./relac. fam.*: 28.
 MARTÍN/MARTINO/MARTIM, prior de Caaveiro, *outorg.*: 12.
 — BOY, pedreiro, *ts.*: 32.
 — DOMINGES, pai de Catarina Martines, *relac. fam.*: 51.
 — FERNANDE , prior de Caaveiro, *outorg.*: 32.- cóngo de Caaveiro, *ts.*: 29.
 — MARTÍNEZ D-ARNOSO, *cf.*: 24, 28.
 — MOZET, *pres.*: 15.
 — PAEZ, notario de Vilalba, *not.*: 24.
 — PAAZ D-ANCA, cabaleiro, *ts.*: 13.
 — PERE notario público do rei en Pontedeume, *not.*: 29, 30; notario, *esc.*: 26.
 — PORRA, *ts.*: 27.

— IOHANES D-ELFE, *pres.*: 15.
 MARTINUS, arcebispo de Santiago, Martín Martínez *cf.*: 3, 4.-
 bispo de Mondoñedo, *ref. cron.*: 9.- bispo de Ourense, *cf.*: 2.- prior de Caaveiro, *ts.*: 9.- don, deán de Santiago, *ref. hist.*: 11.-arcediogo de Trasancos, *ref. hca.*: 19.- presbítero, *cf.*: 5.-
 escribán, *not.*: 8.- *ts.*: 9.
 — ALVITIZ, *cf.*: 7.
 — ARIE, *cf.*: 11.
 — IOHANNIS, fillo de Maria Froyla e Xoán Martini, *outorg./ref. fam.*: 10.
 — NOUFEIRO, *pos. ant.*: 19.
 — PELAIZ, *cf.*: 11.
 — PETRI, cóengo de Santiago, *ref. coet.*: 22n.
 — PETRI, chamado Manta, *outorg.*: 7.
 — RODERICI, prior de Caaveiro, *dest.*: 10.
 MOOR/MAYOR, dona de Xoán, *dest.*: 56.
 — CÁMARA, *pos. ant.*: 48.
 — DE SAN MIGEL, dona de Xoán Eanes, *dest.*: 42.
 — EANES, dona de Xoán Martínez Mançebo, *outorg./relac. fam.*: 27, 28.
 — EANES, *pos. ant.*: 28.
 — FERNÁNDEZ, dona de Sancho Fernández, filla de Fernán Pérez d-Andrade, *outorg./ref. fam.*: 13.- *pos. ant.*: 33.- dona de Xoán Doçe, *dest./ref. fam.*: 56.
 — FERRNANDE DE SANFIIS, filla de Fernán de Sanfiis, *dest.*: 55.
 — GRAAS, *pos. ant.*: 42.
 — PERE , dona de Xoán Rodrigues de Limodre, *dest.*: 54.
 — PERE DA RIBEIRA, avoa de Xoán do Casal, *relac. fam.*: 48; *pos. ant.*: 40; *ref. hca.*: 39..
 — RODRIGUE , dona de Xoán da Peña, carpinteiro, *dest.*: 64.
 — TENREYRA, dona de Afonso de Pousada, *ref. fam.*: 60, 62.
 — VERMÚEZ, dona de Fernán Pérez de Pedre, *ref. coet./ref. fam.*: 15.
 MIGUEL ESCRIVANO, *ref. coet.*: 62.
 MONIUS/MUNIUS, bispo de Mondoñedo, *cf.*: 1, 2.- notario, *not.*: 5.
 — PÁRREGA, *cf.*: 7.
 — TACOM, *cf.*: 2.

NICOLÁS FERNANDE , veciño de Cabanas, *ts.*: 65.
 NUNO/NUÑO/NUNUS DA CURUJA, morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 52.
 — DE SESELLE, clérigo, *ts.*: 41.
 — FREYRE D-ANDRADE, *ref. coet.*: 46-49.
 — GONÇALE , *ts.*: 33.
 — GONSALES DE VOADO, *ts.*: 28
 — PELAGII, prestameiro en Trasancos, *ref. cron.*: 8; don, *cf.*: 8.
 — PERE , alcalde do castelo, *ts.*: 35.

ORRAQUA OANES, dona de Pero Testa de Perves, *dest.*: 49.

PASCASIO, don, clérigo do deán Petrus Martini, *pres.*: 14.
 PAY GONÇALE , clérigo de Itís, *ts.*: 26.
 PEDRO /PERO AFILLADO, cóengo de Caaveiro, *ts.*: 24, 29.
 — AFONSO DO CASTRO, pai de Fernán Pére , cóengo de Caaveiro, *ref. fam.*: 40.
 — ANTURU, pedreiro, *ts.*: 27.
 — ARES, notario público en Pontedeume, Ferrol e Vilalba, *not.*: 41, 46, 47.
 — BAFFUA, *pos. ant.*: 23.
 — BARBA, veciño de Pontedeume, *pos. ant.*: 51; *ts.*: 50, 51.
 — CALVO, veciño de Soaserra, *ts.*: 64.
 — CABANEYRO, *ts.*: 32.
 — CARPENTEIRO, fillo de Fernán Oanes, carpinteiro, *ts.*: 39.
 — DA PENA, morador en Caaveiro, *ts.*: 55.
 — DA RÚA, clérigo, morador en Pontedeume, *outorg.*: 39; *pos. ant.*: 40; *ts.*: 41.
 — DAS OELLAS VIRELAS, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 61.
 — DAS VELLAS/BELLAS, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 58, 60, 62, 64.
 — DE LUAÇES/ LUÇES, *ts.*: 60, 62.
 — DE ORTAS, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 60, 62.
 — DE PEÑEIRO, *ts.*: 60, 62.
 — DE RIFAZ, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 58, 64.
 — DE TERRAS, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 61.
 — RIGEIRO, morador en San Martín de Porto, *ts.*: 42.

- DOCE/DOÇE/DOZE, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 35, 37, 38.- morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 37, 38.- carpinteiro, *ts.*: 27.
- EANES/YANES, notario substituto de Xoán Fernande , notario de Pontedeume, *not.*: 31.- clérigo de Anca, *ts.*: 46, 47.- forneiro, *ts.*: 54.
- EANES, chamado REDONDO, notario público do rei en Pontedeume, *not.*: 23, 26.
- EANES D-ANCA, tío do clérigo Afonso Fernande , *ref. fam.*: 47.
- EANES, DE YREES/D-EREES, home e criado do prior de Caaveiro, *ts.*: 42, 46.- *not.*: 47.
- FAJARDO, clérigo, *ts.*: 28.
- FELGEIRA, marido de María Fernande , *dest.*: 54.
- FERMOZO, veciño do lugar de Boseiro, marido de Francisca López, *dest./ref. coet.*: 66;
- FERNÁNDEZ, *canc.*: 17.- notario apostólico, *not.*: 30.- clérigo, *ref. hca.*: 30.- fillo de Fernán Pérez de Pedre e de Maior Vermúez, *dest./ref. fam.*: 15.- fillo de ..., *outorg.*: 15.
- FERNANDE D-ANDRADE, *ref. coet.*: 40-42, 52.
- FERNANDO, clérigo de Santo Estevo de Irís, *ts.*: 27.
- FOSIA, *pos. ant.*: 42.
- FRANQUO, cóengo de Caaveiro, *ts.*: 29.
- GARÇÍA DE CABANNAS, pai de Garçía Pere , *ref. fam.*: 49.
- GARIDO, *pos. act.*: 51.
- GONÇALE , notario da Pontedeume por Fernán Pere d-Andra- de, *not.*: 35.
- LOÇÃO/LOUÇAO, marido de Tareixa Lope , *dest./ref. fam.*: 32; morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 52.
- LOPE /LÓPEZ, cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 41, 49, 54, 58, 60-62.- *canc.*: 36.
- LOPE DA CASTINEYRA, *dest.*: 58.
- MARTÍN/MARTÍNEZ, prior de Caaveiro, *outorg.*: 28, 29; *ref. coet.*: 30.- procurador de Caaveiro e cóengo, *ref. coet.*: 20; cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 23, 26.
- MARTÍNEZ DA CORVEIRA, *ts.*: 24.
- MARTÍNEZ D-ARNOSO, *ts.*: 24.
- MARTÍIZ, cabaleiro de ..., *pres.*: 15.
- MINÍDEZ, chamado de BOLLO, *ts.*: 13.
- MOGO, clérigo, *ts.*: 28.
- MONTEYRO, *ts.*: 57.
- PÉDREZ, cabaleiro de ..., *dest.*: 12.
- PEREZ, *aman.*: 23.
- PÉREZ DE ..., *ts.*: 23.
- REGEYRO?, *pos. act.*: 58.
- RICO, mordomo e morador no couto de Caaveiro, *ts./pres.*: 52.
- RODRIGUE RAPELLA, veciño de Pontedeume, *ts.*: 49.
- RODRÍGUIZ, xuíz de Silobre, *pres.*: 12.- notario do rei en Trasancos e Bezoucos, *not.*: 13.
- RODRÍGIZ DE SELLOVRE, pai de Fernán Pérez de Pedre, *outorg.*: 15; *ref. fam.*: 15.
- ROMEU, *ts.*: 27, 48.
- SANJURJO, *pos. ant.*: 51.
- SAVASCHÄE DA PONTEDEUME, *ts.*: 32.
- TENRREIRO, marido de Tareixa Rodrigue , *ref. fam.*: 46, 47.
- TESTA DE PERVES, marido de Orraqua Oanes, *dest.*: 49.
- VASQUE GRECO ?, morador en Yrêes, *ts.*: 48.
- VELLO, morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 40, 49-51; *pos. ant.*: 52. Vid. tamén PETRUS.
- PELAGIUS, arcebispo de Santiago, Pelayo Camundo, *ref. cron.*: 3.- *ts.*: 6, 8, 9.
- ARIAS, *cf.*: 2.
- BAUZOLA, *cf.*: 7.
- IOHANNIS, cardeal de Santiago, *pres.*: 14.- *sastre, cf.*: 11.- *cf.*: 7
- MARTINI, pai de Petrus Vitalis, *pres./ref. fam.*: 10.
- PETRI, arcediago, *ref. cron.*: 9.
- VERMUIT, irmán de Sueru Vermuit, *outorg.*: 3.
- PETRUS, arcebispo de Santiago, Pedro Gudestéiz, *ref. cron.*: 7.- antigo bispo de Mondoñedo, *cf.*: 1.- bispo electo de León, *cf.*: 2.- bispo de Lugo, *cf.*: 1.- bispo de Ourense, *cf.*: 4.- bispo de Palencia, *cf.*: 2.- abade de Bergondo, *outorg.*: 6.- prior de Caaveiro, *dest.*: 2, 5.- conde de Galicia, *cf.*: 1; conde, *cf.*: 2, 4.- escribán, *esc.*: 7, 9.- *ts. et cf.*: 6; *ts.*: 6, 8.

- AMICI, *pres.*: 10.
 — BAZACUS, *cf.*: 2.
 — CRESCONII, prior de Caaveiro, *outorg.*: 11.
 — FERNANDI, *cf.*: 7.
 — FRANCUS, *cf.*: 11.
 — GARSSIE,, rector da igrexa de Perves, *ref. hca.*: 44.
 — INFANTINUS, notario do rei, *canc.*: 4.
 — IOHANNIS, abade de San Martiño de Fóra, *ref. coet.*: 16.
 — IOHANNIS DE MONTEROSO, *cf.*: 2.
 — LUPUS, *pos. ant.*: 19.
 — MARTINI, clérigo do cardeal Pelagius Iohannis, *pres.*: 14.
 — MARTINI, arceidiago de Cornado, *pres.*: 14.
 — MUNIONIS, *pos. ant.*: 19.
 — MUNIZ, aurífex, *cf.*: 11.
 — PARDUS, cóengo de Santiago, *pos. ant.*: 11.
 — RANEMIRIZ, *cf.*: 7.
 — SUAREZ/SUARII, arcebispo de Santiago, *ref. cron.*: 5, 6.
 — VEILAZ, arceidiago, *ref. cron.*: 6.
 — VELOSUS, conde, *cf.*: 2.
 — VERMUIT, irmán de Sueru Vermuit, *outorg.*: 3.
 — VITALIS, abade de Antealtares, *ref. coet.*: 16.- clérigo, *pres.*: 10.
 PONCIUS, conde, *cf.*: 2, 4.

 RABINATUS, bispo de Mondoñedo, *ref. cron.*: 8.
 RAIMUNDUS, conde, Raimundo de Borgoña, pai de Alfonso VII, *ref. fam.*: 1.
 RAYMUNDUS, arcebispo de Toledo, *cf.*: 2.
 RAMIRUS, conde, *cf.*: 4.
 — FROLET, conde, *cf.*: 2.
 — PELAIZ, *ts.*: 9.
 — PONCII, *cf.*: 4.
 REYMUNDUS ARNALDY, cóengo de Santiago, *dest.*: 11.
 RODERICUS FERNANDI, chanceler, *canc.*: 4.-, *cf.*: 2.
 — GUMIT, prestameiro, *ref. coet.*: 9.
 — GOMEZ, rico home, *ref. fam.*: 10.
 — GONDISALVI, *ts.*: 5.
 — GUNDISALVI, don. *cf.*: 8.

 — MARTINI, *cf.*: 11.
 — MAURO, *cf.*: 7
 — VELA, conde, *cf.*: 2.
 — VEREMUDI DE RIPA EUME, avó de Maria Froyla, *ref. fam.*: 10.
 RODRIGO/ROY/RUY, bispo de Lugo e ex arceidiago de Nendos, *ref. coet.*: 29;
ref. coet.: 30.
 — ALVERO, *pres.*: 12.
 — EANES D-ESTEYRO, *pos. ant.*: 33.
 — DO CÓENGO. *ts.*: 54.
 — ESQUÍO, alcade de Pontedeume, *pos. act.*: 52.
 — GARCÍA, meiriño maior en Galicia *ref. cron.*: 13.
 — GÓMEZ, ricohome en Galicia, *ref. cron.*: 13.
 — RAN ..., cóengo de Caaveiro, *outorg.*: 66
 — SELLOVRE, fillo de Diego Gon ale de Cellovre, *ts.*: 38.
 — VIDAL, morador no couto de Caaveiro, *ts.*: 37, 38.
 — ... DE BELELE, *pres.*: 12.
 — BRAVO, *ts.*: 24.
 — COREYRO, *pos. act.*: 58.
 — DA LEYRA, marido de Elvira Nune , *ref. fam.*: 49.
 — DE P..., fillo de Xoán ...aaço, *ts.*: 32.
 — DE PEÑEYRO, *ts.*: 60, 62.
 — DOÇE, *ts.*: 61.
 — DOS ARES, notario público en Pontedeume, Ferrol e Vilalba, *not.*: 48.
 — FERNANDE , criado de ... gón, *ts.*: 37.
 — FERNANDES DE BARRAÇIDO, escribán real, *not.*: 50-52.
 — FREYRE, fillo de Xoán Freyre e María Suare , *dest./ref. fam.*: 28.
 — FREYRE D-ANDRADE, cabaleiro, marido de dona María, *ref. fam.*: 33.
 — LÓPEZ, morador en Pontedeume, marido de María Rodrige , *dest./ref. fam.*: 32.
 — LOPE , fillo de Costança d-Anbroa, *dest.*: 41.
 — MOURO DE SANTA CRUZ, *ts.*: 27.
 — PELÁEZ CHARINO, cabaleiro, *ts.*: 30.
 — PÉREZ, *ts.*: 24.
 — POSSE, *ts.*: 32.
 — VERMÚEZ, cóengo e procurador de Caaveiro, *outorg.*: 26 ; *ref. coet.*: 20.

SANCHA EANES, filla de Xoán Freyre e María Suare , *dest./re-lac. fam.*: 28.

— NETA, *pos. act.*: 38.

SANCHO, rei, Sancho IV, *outorg.*: 21.

— FERNÁNDEZ, marido de Mayor Fernández, filla de Fernán Pédrez d-Andrade, SANCIOUS FERNANDI, cóengo de Santiago, *pres.*: 14; *outorg./ref. fam.*: 13.

SAVASCHAN PEREZ, pai de Lopo Pere , *dest./ref. fam.*: 23.

STEPHANUS, bispo de Zamora, *cf.*: 4.

SUEYR EANES, cóengo de Santiago, *ts.*: 30.

SUARIUS, monxe, *cf.*: 7.

SUERIUS PELAGII, *escr.*: 11.

SUERU VERMUIT, *outorg.*: 3.

TAREIXA/TAREVGGA/TERESA/TEREIGA/
TEREIIJA

DE PAÇOS, dona de Xoán de Paços, *dest./ref. fam.*: 59.

EANES, viúva de Xoán Ares, *dest.*: 31.

— FERNÁNDEZ, dona, *outorg.*: 15.

— FERREYRA, *pos. act.*: 64.

— GON ALE , dona de Gonçalvo Fernande de Varge, *dest./ref. fam.*: 37, 38.-

dona de Diego Aras, *dest.*: 49.

— LOPE , dona de Pero Loçao, *dest./ref. fam.*: 32.

— PERE , filla de don Pedro Pere de Leyro, *dest./relac. fam.*: 26.

— RODRIGUE , dona de Pero Tenreiro, *dest.*: 46, 47.

TORIBIO FERNANDE , criado do prior, *ts.*: 66.

VAASCO/VASCO BARRIÓN,? *pos. ant.*: 48.

— DO CASAL, *ts.*: 57.

— GOME , fillo de Tareixa Pérez, *dest./relac. fam.*: 26.

— TENREIRO, *pos. act.*: 52.

VEREMUDUS, fillo do conde Pedro de Galicia, *cf.*: 1.- *ts. et cf.*: 6.

— DIDACI, prior de Caaveiro, *outorg.*: 6.

— PETRI, *cf.*: 2.

VERMUI PÉREZ DE LEYRA, clérigo, *ref. coet.*: 22n.

— PETRII DE ANDRADE, *ref. coet.*: 22n.

YNÉS GONÇALE , dona de Roi Freire d-Andrade, *ref. fam.*: 33.

ÍNDICE TOPONÍMICO

- ADRIDO, s.i. (E): 35.
AGER LONGUS. Vid. AGROLONGO.
AGOSTIN (E): 43.
ÁGREDA, Ágrede, SO. (A): 17, 18.
AGROLONGO/AGER LONGUS, viña, en Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 53; (D): 2.
ALGARBE, Algarve, rexión do S. de Portugal, no actual distrito de Faro (A): 17, 18, 34, 36, 45.
ALGEZIRA, Algeciras, CA. (A): 34, 36, 45.
ALION, herdade, Allón, San Pedro de Grandal, Vilarmador (C): 6.
ALTUM, s.i. (D): 4.
AMEYXEYRAS, camiño (D): 63.
AMBROA, Ambroa, Santiso de Ambroa, Irixoa (E): 41.
ANCA, San Pedro de Anca, Neda (B): 46; (E): 13, 47.
ANDRADE, servicialía, Andrade, San Martiño de Andrade, Pontedeume: 6; (E): 13, 22n, 30, 32, 33, 35, 39, 40-42, 46-49, 52, 54- 56, 58, 60-65.
ANIDO, chousa, (C): 64.
ANTEALTARIA, mosteiro, San Paio de Antealtares, Santiago (B): 16.
ARNOSO/AMOSO, Arnoso, Santiago da Capela, A Capela (E): 24, 28, 43.
ASTURIAS/ASTURIIS, reino, Asturias, O. (A): 3, 4.
AURIENSIS, bispado, Ourense, OR. (A): 1, 2, 4.

BADIM, s.i. (C): 3.
BARRAÇIDO, s.i. (E): 50-53.
BARRAL DE CABANNAS/BARRAL DE YREES, O Barral, San Cosme de Nogueirosa, Pontedeume (C): 46, 48.
BARRERA, prob. A Barreira, San Xurxo de Torres, Vilarmador, herdade, (C): 65.
BARRO, Barro, San Pedro de Vilar, Pontedeume (E): 50.
BELLAS. Vid. VELLAS.
BELELE/BELELLE, Belelle, Santa Mariña de Sillobre, Fene (E): 12, 15.
BELVIZ, casal, Balvís, Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 41.
BESOUÇOS/BEZOUQUOS/BISAQUIS monte, arceprelado da diocese de Santiago que comprende as parroquias dos concellos de Ares, Cabanas, A Capela, Fene, Mugarbos e parte do das Pontes de García Rodríguez (D): 1, 12, 13, 15.
BOADO/VOADO, Boado, Santiago de Franxa, Mugarbos (E): 13, 28, 56.
BORGUNDO. Vid. SANCTUS SALVATOR DE BORGUNDO.
BRAÇA, s.i., prob. en Vilarmador (C): 63.
BREGONDO, Bergondo, San Salvador de Bergondo, Bergondo (E): 54.
BURGANIS, vila/igrexia, Burgás, Santa Baia de Burgás, Xermade, LU. (B): 9.
BUSTELO, saxo, s.i. (D): 2.

CAAL, fonte, s.i., en Santo Estevo de Irís (D): 42.
CAAMOUQUO, chousa, en San Vicente de Caamouco, Ares (C): 26.
CABANA, casal, s.i., prob. en Santa Mariña de Taboada, Monfero (C) (E): 63.
CABANAS/CABANNAS, Santo André de Cabanas, Cabanas (E): 27, 28, 39, 40, 48-53, 63, 65, 66.- lugar, Cabanas, Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 57.
CABRON, peña, s.i., en Santo Estevo de Irís, Cabanas (D): 41.
CÁDAVO, Cádavo, San Salvador de Fene, Fene (C): 15.
CALLOVRE, couto, San Xoán de Callobre, Miño (A): 49.
CANARIO, porto, s.i., en San Vicente de Vilaboa, Valdoviño (D): 8.
CANTIIGO, herdade, s.i., en Santo Estevo de Irís (C): 48.
CARANSA, Caranza, Santa María de Caranza, Ferrol (C): 12.
CARANTONA, casal, Carantoña, San Xulián de Carantoña, Miño (C): 20, 26.
CARVAL DA INFANTE, Carballoinfante, Santa María de Espiñaredo, As Pontes de García Rodríguez (D): 2.
CARRAZEDO, vilar, Carracedo, Santa María de Vilavella, As Pontes de García Rodríguez, (C): 5, 8.- s.i., prob. en Santa Mariña de Sillobre (B): 15.
CAS DE PAICOS, s. i., en Santa Mariña de Taboada, Monfero (D): 63.
CASAL, s.i., topónimo moi abundante na zona (D): 42; (E): 39, 42, 48, 50-53, 57.
CASTELLA/CASTIELLA/CASTILLA, Castilla, reino (A): 1, 2, 13, 17, 18, 21, 34, 36, 45.

- CASTILLO, s.i. (E): 43.
 CASTINEYRA, Castiñeira, Santa María de Espiñaredo, As Pontes de García Rodríguez (E): 58.
 CASTRO, casal, prob. Castro, Santiago de Bermui, As Pontes de García Rodríguez (C): 40, 58, 63.
 CASTRUM CARIVE, monte do Castro, Santa Cruz do Salto, Cabanas (D): 2.
 CASTRUM MALUM, s.i. (D): 2.
 CASTRUM MOURO, prob. Vilamoire, San Miguel de Breamo, Pontedeume (D): 2.
 CASTRUM REYRIZ, O Castro, San Xoán de Seoane, As Pontes de García Rodríguez (D): 2.
 CATABOL, monte, Carasol, San Pedro de Grandal, Vilarmaior (D): 2.
 CAVALAR/CAVALLAR/KAVALLAR, Santa María de Cabalar, A Capela (B): 26; (D): 1. Vid tamén SANTA MARÍA DE CAVALAR.
 CELLOVRE. Vid. SELOVRE.
 CENDRON, s.i. (E): 12.
 CESARAUGUSTA, Zaragoza, Z (A): 2.
 ÇESEDÁ, fraga, s.i., prob. En Pontedeume (D): 64.
 CLAUSA, illa, s.i., no Eume (D): 1.
 COIRA, Coira, porto, San Fiz de Monfero, Monfero (D): 1.
 COYRO/CORIO, s.i., en Santa Baía de Limodre, Fene (C): 28, 59.
 COMPOSTELLANUS/COMPOSTELLA, arcebispado/diocese/cidade (A): 1-5, 11, 14, 16, 44. Vid. tamén SANCTUS IACOBUS
 CORVEIRA, Corbeira, San Boulo da Capela, A Capela (E): 24.
 CORBEYRAS, As Corveiras, Santa María de Vilachá, Monfero (D): 2.
 CÓRDOBA/CÓRDOVA, reino, Córdoba, CO (A): 17, 18, 21, 34, 36, 45.
 CORONATO, Cornado, arceidiagado da diocese de Santiago que comprendía os actuais arceprebostados de Sobrado, Piloño, Cornado, Ventosa, Bama, Berreo de Arriba e Berreo de Abaixo (A): 14.
 COURELO, fonte, s.i. en Santo Estevo de Irís, Cabanas (D): 48.
 COVELO, chousa, s.i., en Santa María de Doroña, Vilarmaior (C): 58.
 COVO, río dos Cobos, afluente do Forcados, Valdoíño (D): 8.
 CRUNA, A Coruña (A): 28, 60.
 CURUJA, Coruxa, Santa María de Neda, Neda (E): 48, 52, 54.
 CURAL/CURRAL, s.i. (E): 41, 58.
 CURRUATON, fonte, s.i., en Santa Mariña de Taboada, Monfero (D): 63.
 DEIXINDA, s.i. (E): 23.
 ELFE, s.i. (E): 15.
 ENCROVAS, San Román das Encrobas, Cerceda (E): 30.
 EREES, Santo Estevo de Irís, Cabanas (B): 26; (E): 32, 42, 46, 47, 49. Vid. tamén SANTO ESTEVO DE EREES.
 ESPAY/YSPAY, vilar, s.i., prob. en Santa María de Ribadeume, As Pontes de García Rodríguez (C): 5, 8.
 ESPYNAREDO, igrexa, Santa María de Espiñaredo, As Pontes de García Rodríguez (B): 24. Vid. tamén SANTA MARÍA DE ESPINAREDO.
 ESTEIRO/ESTEYRO, barrio de Ferrol (D), 40; (E): 52.
 ESTRIL, s.i., en Santa Mariña de Taboada, Monfero (D): 63.
 EUME/HEUME, Eume, río que desemboca en Pontedeume, (D): 1, 2, 4.
 EYGOSO, Figo, San Xoán do Seixo, As Pontes de García Rodríguez (C): 56.
 EYMIR, s.i. (B): 26.
 FELGEYRA, Filgueira, San Pedro de Eume, As Pontes de García Rodríguez (E): 15.
 FELGOSELO, s.i. (D): 2.
 FERREYRO, souto, (C): 55.
 FERROL, Ferrol (C): 40, 41, 46-48, 54.
 FIGUEYRAS, s.i., un en Narón e tres en Ortigueira (E): 64.
 FONS ARGILONIS, s.i., cara a S. Pedro de Eume, As Pontes de García Rodríguez (C): 1.
 FONTE DE ANSEMUNDI, Ansimonde, Santo Tomé de Bemantes, Miño (D): 8.
 FONTE FRIGIDA, s.i., preto de Santa María de Espiñaredo, A Capela (C): 1.
 FONTEELA, Fontela, Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 53, 56; (E): 46-48.
 FRAGELA, Fraguela, en Cedeira ou San Sadurniño (E): 46.
 FREIX, vilar, s.i., (D): 1.
 FROYAN, chousa, Fraián, San Martiño do Porto, Cabanas (C): 54.

- GAANDOY, s.i., cara a Santa María de Ribadeume (D): 2.
- GAYBA, prob. Gaiba, San Pedro de Grandal, Vilarmaior (E): 61.
- GALLECIA/GALECIA/GALIZA/GALLIZA/GALLIZA/GALLIÇA (A): 1-4, 13, 17, 18, 21, 34, 36, 43, 45.
- GETRIZ, s.i. (E): 61.
- GOLPELEYRA, casal, s.i. (C): 63.
- GOYMIL/GUYMIL, Güimil, San Cristovo de Güimil, Vilarmaior (E): 55, 63.
- GRAO, castro, s.i., (D): 56.
- GRAVAAL, s.i. (D): 63.
- GRANDAL, herdade, Santa María la Maior de Val, Narón, (C): 6.
- GRAÑA, prob. un dos dous A Graña do concello da Capela (E): 52.
- GRUU, camiño, Grou, Santa María de Vilavella, As Pontes de García Rodríguez (D): 19.
- GUYMARANIS, río, afluente do Eume, s.i (E): 4.
- GUYMIL. Vid. GOYMIL.
- GUNTERIZ, fonte, Gunturiz, San Miguel de Breamo, Pontedeume (D): 2.
- HEUME. Vid. EUME.
- HYSANIA, España, (E): 2.
- INVAANDE, vilar, Embeande, San Fiz de Monfero, Monfero (D): 2.
- JAEN/JAHEN, reino, Jaén, J (A): 17, 18, 34, 36, 45.
- KAVALLAR. Vid. CAVALAR.
- LARAJE. Vid. SAN MAMEDE DE LARAJE.
- LAGO, Santiago de Lago, Valdoviño (E): 8.
- LAMA MONTELI, s.i., en Valdoviño (D): 8.
- LAMAS, s.i., topónimo frecuente na zona (E): 39.
- LARA, señorío ao sur da provincia de Burgos, en torno ao río Arlanza (A): 36.
- LEGIO/LEGIONENSIS/LIÓN, bispado/reino, León (A): 1-4, 13, 17, 18, 21, 34, 36, 45; cidade (A): 3, 4.
- LEYRA, topónimo frecuente na zona (E): 22n, 49.
- LION. Vid. LEGIO.
- LEIRO/LEYRO, igrexa, San Salvador de Leiro, Miño (B): 22n; s.i., en Ares ou Miño, (E): 26, 32, 33.
- LIMODRE, Santa Baia de Limodre, Fene (C), (E): 54, 59..
- LOURA, mestas/vila/vilar, Loira, San Pedro de Loira, Valdoviño (C): 5; (D): 8.
- LOUROA, Leiroa, San Pedro de Loira, Valdoviño (C): 8; río dos Forcados (D): 9.
- LOURA SENDIN, vilar, s.i, prob. en San Pedro de Loira, Valdoviño (C): 8.
- LOURA VETULA, vilar, Loira Vella, San Pedro de Loira, Valdoviño (C): 8.
- LOUSADA, vilar, Lousada, San Vicente de Regoela, Cabanas (C): 8; (E): 24.
- LUAÇES, Luaces, Santa María de Luaces, Pol, LU. (E): 60.
- LUCENSIS/LUGO, bispado, (A): 1, 2, 4, 29, 30; cidade (A): 35.
- LUÇES, s.i.(E): 62.
- MAIOR, río, regato de Rimaior, Santiago de Pantín, Valdoviño (D): 8.
- MANDAYO, Mandaio, San Xulián de Mandaio, Cesuras (E): 44.
- MANINOS/MANYNOS, San Salvador de Maniños, Fene (E): 13, 15, 56.
- MAZANEYRA, Maceira, prob. en San Pedro de Grandal, Vilarmaior (D): 4.
- MARAZAE, s.i. (E): 26.
- MILLEREYROS, pico, en Santo Estevo de Irís, Cabanas (D): 41.
- MEDIM, Medim, San Xoán de Vilamored, Paderne (E): 44.
- MEDIONENSIS. Vid. MINDUNIENSIS.
- MEIRAAS/MEYRAAS, Meirás, San Vicente de Meirás, Valdoviño (C): 46, 47.
- MINDUNIENSIS/MEDIONENSIS, bispado, Mondoñedo (A): 1, 2, 8, 9, 19.
- MINO, Miño, Santa María de Miño, Miño (E): 66.
- MOLINA, señorío, Molina, GU. (A): 34, 36, 45.
- MONS LONGUS, Montelongo, San Fiz de Monfero, Monfero (D): 2.
- MONS MAIOR, s.i., prob. en Valdoviño (D): 8.
- MONS NIGER, Montenegro, territorio nos actuais municipios de Guitiriz e Vilalba, LU. (A): 9.
- MONTEROSO, Monterroso, territorio en torno ao municipio de Monterroso, LU. (E): 2.
- MULA MORTA, s.i., en Cabanas ou Pontedeume (D): 1.
- MURÇIA, reino MU. (A): 17, 18, 21, 34, 36, 45.
- MUROGOSUM, Murixoso, San Pedro de Eume, As Pontes de García Rodríguez, (C): 1.

MURUGO, herdade, Moruxo, San Vicenzo de Moruxo, Bergondo: 6.

NAIARA, Nájera, LO (A): 2.

NARAYO, Naraío, Santa María de Naraío, San Sadurniño (E): 59.

NASSARIOS, s.i., (D): 1, 2.

NEDA, Neda, San Nicolás de Neda, Neda (B): 28; (C): 37, 38; (E): 38.

NENDOS, arcediagado da diocese de Santiago que comprendía os actuais arciprestados de Abegondo, Bergantiños, Bezoucos, Cerveiro, Faro, Pruzos e Xenrozo, (A): 13, 16, 22n, 25, 29, 44.

NUGEYRA, topónimo abundante na zona (E): 32, 33.

OELLAS VIRELAS, (E): 61.

OOMBRE, Ombre, Santa María de Ombre, Pontedeume (E): 44.

OREIA, s.i., prob en Miño (C): 12.

ORTAS, prob. Horta, San Vicente de Reguela, Cabanas (E): 60, 62.

ORTIGEYRA, terra (A): 33.

OUTEIRO/OUTEYRO, leira, s.i., (C): 59; topónimo abundante na zona (E): 49.

OVETENSIS, bispado, Oviedo, O. (A): 4.

OXOMENSIS, bispado, Burgo de Osma, SO (A): 1.

PAAÇO, herdade, varios na zona (C): 26.

PAÇOS, topónimo abundante na zona (E): 59.

PALACHIIS, porto, Pazos, San Pedro de Loira, Valdoviño (D): 8.

PALAZ, Palai, Santa María de Doroña, Vilarmaior (E): 58.

PALENTINUS/PALENCIA SANTI ANTONINI, bispado, Palencia, P. (A): 2.

PALOI, Paloi, Santa María de Doroña, Vilarmaior (E): 63.

PÁREGA/PARGA, Parga, LU. (E): 24, 64, 65.

PARTE, s.i. (E): 65.

PEDRE, Pedre, Santa María de Sillobre, Fene (C): 12, 15, 37.

PEDROSO, mosteiro, San Salvador de Pedroso, Narón (A): 52.

PEÑEIRO, Piñeiro, topónimo abundante na zona (E): 62.

PEERO, s.i. (E): 23.

PERO SANJURGO, casal, en Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 50.

PENA/PEÑA, topónimo frecuente na zona

(E): 55, 64.

PENA DE HEYRIT, Penadeiriz, San Xoán de Seoane, As Pontes de García Rodríguez (D): 2.

PENA MAGNA AQUILARIA, s.i. (D): 8.

PEÑEIRO, topónimo frecuente (E): 62.

PERVES, Perbes, couto, composto polas freguesías de San Pedro de Perbes (Miño), San Xoán de Vilanova (Miño) e San Pedro de Vilarmaior (Vilarmaior) (A): 66; (C): 66; (E): 49.

PETRAS DE VODAS, s.i. (D): 2, 4.

PETROSUS, monte, s.i., cara a Santa María de Naraío, San Sadurniño (D): 1.

PÍGARA, Pígara, San Pedro de Pígara, Guitiriz, LU. (E): 52.

PLUTIIS, Pruzos, arcediagado da diocese de Santiago, entre os ríos Eume e Mandeo (A): 22n.

PONTEDEUME/PUENTEDEUME, vila (C): 26-33, 35, 39-43, 46-54, 57, 64-66; (E): 32.

PONTEVEDRA, Pontevedra, PO (A) : 30.

PONTE VELOSA, s.i. (D): 2.

PONTIBUS DE HEUME/PONTES D-EUME, As Pontes de García Rodríguez (C): 8, 15.

PORTO, topónimo abundante (E): 40, 64.

PORTO DA EGOA, igrexa, s.i., en As Pontes de García Rodríguez (B): 23.

PORTUS DE HERMEGUNDE, prob. Porto dos

Frades, en San Pedro de Eume, As Pontes de García Rodríguez, ou Almigonde, Santa María de

Espiñaredo, As Pontes de García Rodríguez (D): 2.

PORTUS DE PERARIA, Pereira, San Pedro de Eume, As Pontes de García Rodríguez (D): 2, 4.

POUSADA, prob. Pousada, Santa María de Doroña, Vilarmaior (E): 60, 62.

POUSADOIRUM DE NARAYO, Pousadoiro, Santa María de Naraío, San Sadurniño (D): 2.

PRADA, herdade, s.i. (D): 63.

PRIMION, Primoí, San Xurxo de Queixeiro, Monfero, (C): 1.

PUMAR, topónimo frecuente na zona (E): 40.

PUMARIÑO, leira, s.i. (C): 51.

QUINTAS, herdade, s.i. (C): 63.

QINTIAN/QUINTILAN, Quintiá, Santa María de Naraío, San Sadurniño (D): 1, 2.

RECEMEL, Recemel, Santa María de Recemel, Somozas (C): 19.

REDONDO, s.i., topónimo abundante na zona (E): 55.

REGOELA, s.i., (E): 28.

RELOUSADA, Relousada, San Mamede de Laraxe, Cabanas (C): 54.

REVOLTA, peña, s.i., en Santo Estevo de Irís, Cabanas (D): 41.

RIBADEUME. Vid. RIPA HEUME.

RIBEIRA/RIBEYRA, topónimo abundante na zona (E): 31, 39, 40, 48, 51.

RIFAZ, s.i. (E): 58, 64.

RIGEIRO/REGUEYRO, s.i., topónimo abundante na zona (E): 42, 64.

RIOCOVO, s.i., en Santo Estevo de Irís, Cabanas (C): 32, 39, 40, 52.

RIPA HEUME/RIPA EUME, vila/herdade, Ribadeume, Santa María de Ribadeume, As Pontes de García Rodríguez (C): 5, 8; 10; couto (A): 43.

ROGOA, cortiña, s.i., na cidade de Lugo, LU (C): 35.

RÚA, s.i., topónimo abundante na zona (E): 39-41.

SAA, vilar, Sa, Santa María de Vilavella, As Pontes de García Rodríguez (C): 5, 8, 15.

SALAMANTINUS, diocese, SA. (A): 2.

SAN BOULO/SANBOHULLO/SANBOLLO, San Boulo da Capela, A Capela (E): 39, 40, 49.

SANDE, Sande, San Pedro de Anca, Neda (E): 54, 60-62.

SANFIIS, s.i. (E): 55.

SAN COSMEDE DE NOGEIROSA, freguesía, San Cosme de Nogueirosa, Pontedeume (B): 39.

SAN ESTEVOO DE EIRES/EREES, freguesía, Santo Estevo de Irís, Cabanas (B): 28, 39, 40.

SAN GIAO, herdade, s.i., en Magalofes ou Barallobre (C): 65.

SAN GIAO DE CARANTOÑA, freguesía, San Xulián de Carantoña, Miño, (B): 22n.

SAN MARTIÑO DO PORTO, San Martiño do Porto, Cabanas (B): 59.

SAN PEDRO, puerta de Lugo (E): 35.

SANCTA. Vid. SANTA.

SANTA AYA DE SAVARIZ, freguesía, s.i., (B): 31.

-- DE COYRO, freguesía, actualmente Santa Eulalia de Limodre, Fene (B): 54.

SANTA CRUCIS, igrexa Santa Cruz de Salto, Cabanas (B): 16 (D): 2.

SANCTA CRUX/SANTA CRUZ DE PÁRREGA, Santa Cruz de Parga, Guitiriz, LU. (E): 15.

SANTA CRUZ, igrexa, prob. Santa Cruz de Salto (B): 20, 26.- (E): 27.

SANTA EOLALIA, igrexa, prob. Santa Eulalia de

Soaserra, Cabanas (B): 16.

-- EOLALIA DE CE COYRO, freguesía, actual Santa Baia de Limodre (B): 59

-- EULALIA, igrexa, Santa Baia de Burgás, Xermade, LU. (B): 9.

SANTA MARÍA DE CASTRO, igrexa, Santa María de Castro, Miño (B): 7, 22n.

-- MARÍA DE CAVALAR, igrexa, Santa María de Cabalar, A Capela (B): 16, 30.

-- MARÍA DE ÇENTRONA, freguesía, Santa María de Centroña, Pontedeume (B): 44, 66.

-- MARÍA DE DORONA, freguesía, Santa María de Doroña, Vilarmador (B): 58.

-- MARIA DE MOAGORUM, Santa María de Mogor, Mañón (B): 19.

-- MARIA DE MONFERO, mosteiro, O.C., Monfero (A): 58.

-- MARIA DE REÇEMEL, freguesía, Santa María de Recemel, Somozas (B): 23.

-- MARIA DE QUEYGEYRO, San Xurxo de Queixeiro, Monfero (B): 16.

-- MARIA DE RIPAEUME/DE RIPA DE EUME, igrexa, Santa María de Ribadeume, As Pontes de García Rodríguez (B): 5, 8; couto (B): 4.

-- MARIA DE SELOVRE, freguesía, Santa Mariña de Sillobre, Fene (B): 15, 37.

-- MARIA DE SOBRADO, mosteiro, Sobrado (B): 58.

-- MARIA DE ESPEÑAREDO/ESPINAREDO, igrexa/freguesía, Santa María de Espiñaredo, As Pontes de García Rodríguez (B): 19, 24.

SANTA MARINA DE SELLOVRE. Vid. SANTA MARIA DE SELOVRE.

-- MARINA DE TABOADA, freguesía, Santa Mariña de Taboada, Monfero (B): 63.

-- MARINA DE TABULATA, igrexa, Santa Mariña de Taboada Monfero (B): 14, 16.

SANCTUS BAUDILIUS, igrexa, San Boulo de Caaveiro, A Capela (B): 16.

SANCTUS IACOBUS, diocese/catedral (A): 6, 7, 11. Vid. tamén SANTIAGO

-- DE CALAVARIO, igrexa, prob. actual Santiago de A Capela, A Capela (B): 16.

-- DE VERMUE, igrexa, Santiago de Bermui, As Pontes de García Rodríguez (B): 16.

SANCTUS IOHANNES DE ABORGUNDO. Vid. SANCTUS SALVATOR DE BORGUNDO..

-- IOHANNES DE VILLA FURADA, igrexa, actual San Xoán do Freixo, As Pontes de García

- Rodríguez (B): 16, 23; ermita, 25.
 -- IULIANUS DE ARCHA, San Xiá de Arca, San Fiz de Monfero, Monfero (D): 2.
 -- IULIANUS DE CARANTONIA. Vid. SAN GIAO DE CARANTOÑA.
 -- MARTINUS DE FORIS, mosteiro, Santiago (B): 16.
 -- MARTINUSDE GAUDENTI/DE GOENTE, San Martiño de Goente, As Pontes de García Rodríguez (B): 1, 16.
 -- PETRUS. Vid. SANCTUS PETRUS DE LAURA.
 -- PETRUS DE FAEIRA, igrexa, San Pedro de Faeira, As Pontes de García Rodríguez (B): 16.
 -- PETRUS DE YMIA, igrexa, San Pedro de Faeira, As Pontes de García Rodríguez (B): 16.
 -- PETRUS DE LAURA/ DE LOURA, igrexa, San Pedro de Loira, Valdoviño, (B): 5, 8; (D): 8
 -- PETRUS DE PERVES. Vid. SAN PEDRO DE PERVES.
 -- SALVATOR DE BORGUNDO/SANCTUS IOHANNES DE ABURGUNDO, mosteiro, San Salvador de Bergondo, Bergondo (B): 6.
 -- STEPHANUS DE HEREEES. Vid. SANTO ESTEVOO DE EREES.
 -- TIRSSUS DE ANBROA, Santiso de Ambroa, Irixoa (B): 44.
 -- VINCENCIUS DE REGULELLA, San Vicente de Regoela, Cabanas (B): 1.
 SAN BERTOLAMEU, freguesía, s.i., prob. San Bartolomeu de Lea, Valdoviño (B): 55.
 SANDULFE, casal, s.i., en Santiago de Barallobre, Fene (C): 65.
 SAN FIIS DE MONFERO, freguesía, San Fiz de Monfero, Monfero (B): 55.
 SAYOANNES DE VILLANOVA, freguesía, San Xoán de Vilanova, Miño (B): 49.
 SAN JOHANE DE VILLAFFURADA. Vid. SANCTUS IOHANES DE VILLA FURADA.
 SAN JURJO, freguesía, San Xurxo de Torres?, Vilarmaior (B): 58.
 -- JURJO DE MAGALOFES, freguesía, San Xurxo de Magalofes, Fene (B): 65.
 -- MAMEDE DE LARAJE, freguesía, San Mamede de Laraxe, Cabanas (B): 54; (D): 51..
 -- MARTINO DO PORTO, San Martiño do Porto, Cabanas (B): 42, 54.
 -- MIGEL, s.i., en Santa María de Doroña, Vilarmaior (D): 58; (E): 42.
 -- PEDRO DE GRANDAL, freguesía, San Pedro de Grandal, Vilarmaior (B): 58.
 -- PEDRO DE PERVES, freguesía, San Pedro de Perbes, Miño (B): 44, 49.
 -- VIÇENÇO, San Vicente de Caamouco, Ares (B): 20.
 SANTIAGO, diocese/bispado (A): 13, 25, 60-62. Vid. tamén SANCTUS IACOBUS.
 SANTIAGO, freguesía, Santiago de A Nova, Lugo, LU (B): 35.
 -- DE BARALLOBRE, freguesía, Santiago de Barallobre, Fene (B): 65.
 -- DE CAAVEYRO, capela (E): 25; pazos (E): 58.
 -- DE PONTEDEUME, igrexa, Santiago de Pontedeume, Pontedeume (B): 39, 40, 52.
 SANTO ESTEVOO DE EREES/YREES, freguesía, Santo Estevo de Irís, Cabanas (B): 14, 27, 28, 32, 39, 41, 42, 48, 50-53, 57. Vid tamén ERREES.
 SARILLO, casal, s.i., en Santa María de Taboada, Monfero (C): 63.
 SANYEES, s.i. (E): 24.
 SAYME DE MEYZOSO, Meizoso, San Martiño de Goente, As Pontes de García Rodríguez, (C): 8; s.i., río, en Valdoviño ou Cedeira (D): 8.
 SEARA, casal, s.i., en Santa María de Carantoña, Pontedeume (C): 66.
 SEDEYRA, Cedeira, couto que comprendía varias freguesías do concello de Cedeira, (B): 38.
 SEGONTINUS, bispado, Sigüenza, GU (A): 2.
 SEGOVIA, Segovia (E): 45.
 SELOVRE/SELLOVRE/CELLOVRE, Sillobre, Santa Mariña de Sillobre, Fene (B): 12, 15, 64; (E): 38.
 SESELLE, Seselle, Santiago de Franza, Mugarbos (C): 26; (E) :41.
 SESIN/SYSIN, Sisín, río, afluente do Eume por la dereita (D): 1, 2.
 SEVILLA, reino/cidade, Sevilla (A): 17, 18, 21, 34, 36, 45, 48.
 SEYXAS (E): 65.
 SEYXO, prob. Seixo, San Xoan do Seixo, As Pontes de García Rodríguez (D): 56.
 SISTO, existen varios na zona (E): 46, 47.
 SOASERRA, igrexa, Santa Baía de Soaserra, Cabanas (B): 48, 64.
 SOBRADO, Sobrado, Santa María de Ombre, Pontedeume (E): 55.
 SOPEN, s.i. (D): 63.
 SORIA, cortes/cidade, Soria, SO (A): 36.

SOUTELLO, fonte, s.i., en Santo Estevo de Irís, Cabanas (D): 41.
SOUTO, (E): 42.
SYSIN. Vid SESÍN.

TAVANCA, cruz, s.i., en Santa María de Espiñaredo, A Capela (D): 19.
TAXIDO, Teixido, Santiago da Capela, A Capela (C): 1.
TERRAS, prob. Tercias, Santiago de Landoi, Cariño (E): 61.
TEXONEYRAS, vilar, Teixoeira, Santiago de Pantín, Valdoviño (C): 8.
TOLEDO/TOLLETO/TOLETANUS, reino/arcebispado, Toledo (A): 2, 17, 18, 21, 34, 36, 45.
TORO, cortes de, Toro, ZA (A): 34.
TORRE, agro, s.i. (D): 42.
TORRENTE, Torrente, en Santiago de Mera, Ortigueira, ou San Martiño de Vilarrubes, Valdoviño (E): 55.
TRASANCIS/TRASANCOS/TRASANQUOS, arceidiagado da diocese de Mondoñedo que comprendía os actuais arciprestados de Ferrol, Valdoviño, Cedeira, Ortigueira, Xubia e parte de Moeche, delimitado polos ríos Xubia e Sor, e antes arciprestado da diocese de Santiago, delimitado polos ríos Porto do Cabo e Xubia (A): 8, 12, 13, 15, 19, 46, 47.
TRASTAMAR, Trastámara, condado, cuia extensión territorial sobrepasaba a do antigo arceidiagado do mesmo nome do bispado de Santiago, integrado polos arciprestados de Barcala, Dubra, Soneira, Seia, Céltigos, Entís e Nemancos, que iría desde os ríos Tambre ao Sor (A): 6.
TROCIDA MALA, s.i. (D): 2.

UZEDO, porto, prob. Ucedos, Santa María de Ribadeume, A Capela (D): 2.

VALLE/vale, Val, prob. Val, San Martiño do Porto, Cabanas (C): 15, 20; (E): 64.
VALLEBRENENSIS, bispado, Mondoñedo, (A): 1.

Vid tamén MINDUNIENSIS.
VALLEYRA, fontela, s.i., (D): 56.
VARGE, prob. Bargo Segundo, Santa María de Neda, Neda (E): 37, 38.
VEAL, s.i. (E): 63.
VELLAS/BELLAS, s.i. (E): 60-62, 64.
VESOZ/VESU, casal, Vizús, Santa María de Centroña, Pontedeume (C): 66; (E): 66.
VERMUY/VEREMUY, Bermui, Santiago de Bermui, As Pontes de García Rodríguez (C): 4, 8, 10.
VETANÇOS, Betanzos (A): 58.
VILALVA, Vilalba, LU, (C): 24, 40, 41, 46-48, 54.
VILAPLANA, herdade, Vilachá, Santa Marina do Monte, San Sadurniño ou Santa María de Xestoso, Monfero (D): 6.
VILLAFURADA: Vid. SANCTUS IOHANNES DE VILLA FURADA.
VILLA IOANE, Vilaxoán, Santa María de Vilachá, Monfero (D): 2.
VILLAR/VILAR, San Pedro de Vilar, Pontedeume (B): 23.- s.i. (E): 53, 63, 64.
VILLARMAYOR, couto, s.i. (A): 49.
VILLARES, Vilares, moitos na zona (E): 23.
VILAR DE COLO, s.i. (C): 15.
VILARIÑO/VYLARINO, s.i. (E): 61, 64.
VILLANOVA, igrexa, prob. San Xoán de Vilanova, Miño (B): 12.
VINOVA, herdade, s.i. (D): 51.
VYLABOIA, Vilaboa, San Vicente de Valdoviño, Valdoviño (E): 58.
VYNNAS, casal vello, s.i. (C): 61.
VINOVA, herdade, s.i. (D): 51.
VISO, Viso, en A Capela ou Pontedeume (E): 41, 51.
VIZCAYA, señorío (A): 36, 45.
VOADO. Vid BOADO.

YREES. Vid. EREES.
YSPAY. Vid. ESPAY.

ZAMORENSIS, bispado de Zamora (A): 4.

ÍNDICE DE MATERIAS

I. VIDA E ESTRUCTURAS RELIXIOSAS.

1. Arcebispados e bispados.

León: 1-4.
 Lugo: 1, 2, 4, 29, 30.
 Mondoñedo, LU.: 1, 2, 8, 9, 19.
 Osma, SO.: 1.
 Ourense: 1, 2, 4.
 Oviedo: 4.
 Palencia: 2.
 Salamanca: 2.
 Santiago: 1-7, 10, 13, 16, 44.
 Sigüenza, GU.: 2.
 Toledo: 2.
 Zamora: 4.

2. Arcediados.

Cornado: 14.
 Nendos: 13, 16, 22n, 25, 29, 44.
 Pruzos: 22n.
 Trasancos, diocese de Mondoñedo: 8, 19.

3. Capelas e altares.

Santiago, do convento de Caaveiro: 16, 25, 52.

5. Ermidas.

Santiago de Vilafurada: 25.

6. Freguesías.

San Bartolameu, prob.na Torre de San Bartolameu,
 San Xurxo de Queixeiro, Monfero, C.: 55.
 San Boulo de Caaveiro, A Capela, C.: 16.
 San Cosme de Nogueirosa, Pontedeume, C.: 39.
 San Fiz de Monfero, Monfero, C.: 55.
 San Mamede de Laraxe, Cabanas, C.: 54.
 San Martiño de Goente, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 16.
 San Martiño do Porto, Cabanas, C.: 42, 54.
 San Pedro de Faeira, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 16.
 San Pedro de Loira, Valdoviño, C.: 5, 8.
 San Pedro de Grandal, Vilarmador, C.: 58
 San Pedro de Perbes, Miño, C.: 44, 49.
 San Pedro de Vilar, Pontedeume, C.: 23.
 San Salvador de Leiro, Miño, C.: 22n.
 San Tirso de Ambroa, Irixoa, C.: 44.

San Xiá de Arca, Monfero, C.: 2.
 San Xoán de Seoane, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 16.
 San Xoán de Vilanova, Miño, C.: 12, 49.
 San Xulián de Carantoña, Miño: 22n.
 San Xurxo de Magalofes, Fene, C.: 65.
 San Xurxo de Queixeiro, Monfero, C.: 16.
 San Xurxo de Torres, Vilarmador, C.: 58.
 San Vicente de Caamouco, Ares, C.: 20.
 Santa Baía de Burgás, Xermade, LU: 9, 16.
 Santa Baía de Coiro. Vid. SANTA EULALIA DE
 LIMODRE.
 Santa Baía de Sabariz, s.i.: 31.
 Santa Cruz do Salto, Cabanas, C.: 15, 16, 20, 26.
 Santa Eulalia de Limodre, Fene, C.: 54, 59.
 Santa María de Cabalar, A Capela, C.: 16, 26, 30.
 Santa María de Castro, Miño, C.: 22n.
 Santa María de Centroña, Pontedeume, C.: 44, 66.
 Santa María de Doroña, Vilarmador, C.: 58.
 Santa María de Espiñaredo, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 19, 24.
 Santa María de Mogor, Mañon. C.: 19.
 Santa María de Recemel, Somozas, C.: 23.
 Santa María de Ribadeume, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 4, 5, 8.
 Santa María de Sillobre, Fene, C.: 37.
 Santa María de Taboada, Monfero, C.: 14, 16, 63.
 Santiago de Barallobre, Fene C.: 65.
 Santiago de Bermui, As Pontes de García
 Rodríguez, C.: 16.
 Santiago de Pontedeume, C.: 39, 40, 52.
 Santo Estevo de Irís, Cabanas, C.: 14, 27, 28, 32,
 39-41, 42, 48, 50, 51, 53.

6. Mosteiros.

San Martiño de Fóra (Santiago): 16.
 San Paio de Antealtares (Santiago): 16.
 San Salvador de Bergondo: 6.
 Santa María de Sobrado, Sobrado dos Monxes,
 C.: 58.

7. Festas.

Xoves Santo: 7.
 San Xoan Bautista: 19, 24, 26, 52.-
 Decapitación: 19.
 San Martiño: 23, 24, 31, 49, 55, 56, 60-62, 66.

San Miguel: 24.
Santa Catarina: 66.
Septuaxésima: 26.

8. Oficios.

aniversario: 11, 52.
misa cantada: 52.

9. Mobiliario.

capas: 6.
ornamento: 6.
incensarios: 6.
sepultura: 6.

II. OS HOMES.

Vid. ÍNDICE SOCIOPROFESIONAL.

III. OS BENS.

1. Terreos e estruturas agrarias.

agro/ager: 19, 28, 42, 54.
barra: 64.
braña: 63.
casal: 23, 41, 50, 51, 63, 65, 66.
chousa: 23, 54, 64.
cómara: 52.
congostra: 41.
cortiña: 28.
fraga: 64.
herdade: pasim.
leira: 42, 51.
-- de viña: 58.
-- de viña branca: 52.
mámoa: 56.
marco: 56.
servicialfa/servicialis: 5, 6, 8.
vila: 8, 9.
vilar: 5, 8.

2. Equipamentos.

2.1. A casa.

casa/domus: 11.
casa con luces: 11.
cortiña: 19.
fonte: 19.
granxa: 19.
pousada, sal e leña: 35.
reparar: 35.
salgueiro: 19.

2.2. Complementos da casa.

lagar: 32, 48, 54, 58.
hospital: 41.
tombo do mosteiro: 49.

3. Explotación do solo.

árbores: 12, 42, 59.
-- cavar: 54, 58.
cebada: 37.
cerrar: 54, 58.
millo miúdo: 42, 55.
pereiras: 12.
pero de nedo: 49, 60, 62.
podar: 54, 58.
seixo: 56.
souto: 55.
trigo: 42, 49.
uvas: 32, 58.
viño: 32, 39, 54, 60.
-- branco: 52.
viña: 32, 39, 40, 42, 51, 54, 64.
-- plantar: 32.
-- de cepa, plantar: 54.

4. O mundo animal.

4.1. Gando e aves.

boi (bovis): 7, 26, 31.
cabalo: 7.
porco/a: 19, 31.
touciño: 26.
vaca: 26, 31.
roxelo: 26, 31.
eguas: 13.

4.2. Peixes.

sardiña: 65, 66.

IV. AS TRANSACCIÓNS.

1. As medidas.

1.1. De capacidade.

celamín: 60.
cesta: 54.
cuarteirón de pan: 26.
-- de froita: 26.
modio de pan: 19.
taleiga: 25, 37, 41, 61.

ferrata: 19.
sangano de trigo: 49, 60.

2. As moedas.

aureo: 5.
branca: 60, 63.
diñeiro: 63.
libra: 49.
marabedí: 23, 25, 27, 36, 37, 38, 48, 49, 51, 54, 58.
-- de moeda branca: 32.
-- de moeda vella a dez diñeiros novéns vellos ou marabedí: 40.
-- de oito en soldo: 13.
-- dez en solo: 35.
-- vellos: 55, 56.
rajal de prata de trinta pares de brancas: 59.
solido/soldo: 6, 8, 9, 10, 11, 19.
-- alfonsí: 23.
-- alfonsí branco: 26.
- de Fernando IV: 29.

3. As escrituras.

3.1. Tipoloxía documental.

avinza: 29.
compravenda: 59.
doazón: 50, 52.
-- mortis causa: 51.
foro: 54-56, 58, 60-66.
permuta: 48.
poder: 27, 29, 46.
traspaso de foro: 53.

3.1.1 Os selos.

Do arcediago de Nendos, colgado: 25.
Do arcediago de Trasancos: 19.
Do prior de Caaveiro: 20, 26, 29.
colgado de Alfonso X: 21.
de chumbo pendurado en fíos de seda: 45.

ÍNICE SOCIOPROFESIONAL

I. ORGANIZACION CIVIL.

1. O rei e a súa familia.

ADEFONSUS, rei, Alfonso VII, outorg.: 1, 2.
ALFONSO/ALFFONSO, Alfonso X, ref. cron.: 13;
aut.: 17, 18.- ref. hca.: 17, 21.
ALFONSO, rei, Alfonso XI, pai de Enrique II, ref.
hca.: 34, 43.
ALFONSUS, rei, Alfonso IX de León, ref. cron.: 9.
BERENGARIA, dona de Alfonso VII, outorg./ref.
fam./cf.: 2.
ENRRRIQUE, rei, Enrique II, outorg.: 34; ref. hca.:
36.- Enrique III, outorg.: 45.
FERNANDUS, rei, Fernando II de León, ref. cron.:
3-8.- Fernando III, ref. cron.: 10.
JUAN, rei, Juan I, outorg.: 36; ref. hca.: 45.
SANCHO, rei, Sancho IV, aut.: 21.

2. A casa do rei.

DIDACUS FROLAZ, alférez de Alfonso VII,
cf.: 2.
DIDACUS NUNIZ, mordomo de Alfonso VII,
cf.: 2.
GOMEZ GONZALVEZ, alférez de Fernando II,
cf.: 4.
HUGO, chanceler de Alfonso VII, chanc.: 2.
PETRUS INFANTINUS, notario de Fernando II,
cf./chanc.: 4.
RODERICUS FERNANDI, chanceler de Fernando
II, chanc.: 4.

3. Administración periférica.

3.1. Condes, tenentes, adiantados, cargos rexionais.

ADEFFONSUS IURDAM, conde, cf.: 2.
ALMARRICUS, tenente Toledo, cf.: 2.
ALVARUS, conde, cf.: 4.
FERNANDUS, conde de Galicia, cf.: 2.
FERNANDUS IOHANNIS, cf.: 2.
GARSIAS PETRI, cf.: 2.
GOMEZ/GOMICIUS, conde en Trastámara, ref.
cron.: 6.- conde, ref. cron.: 5, 7.
GOMEZ GUNDISALVUS, tenente o condado, ref.
cron.: 8.
LOP DIAZ, conde, cf.: 2.
NUNUS PELAGII, prestameiro en Trasancos, ref.
cron.: 8.

MUNIUS TACOM, cf.: 2.
PELAGIUS ARIAS, cf.: 2.
PETRUS, conde de Galicia, cf.: 1.- conde, cf.: 2, 4.
PETRUS, dictus VELOSUS, conde, cf.: 2.
PONCIUS, conde, cf. 2, 4.
RAIMUNDI, conde, Raimundo de Borgoña, pai de
Alfonso VII, ref. fam.: 1.
RAMIRUS, conde, cf.: 4.
RAMIRUS FROILET, conde, cf.: 2.
RAMIRUS PONCI, cf.: 4.
RODERICUS GUMIT/RODRIGO GÓMEZ,
prestameiro / ricohome en Galicia,
ref coet.: 9, 10, 13.
RODERICUS VELA, conde, cf.: 2.
VEREMUDUS PETRI, cf.: 2.

4.2. Alcaldes, meiriños, xuíces.

ALFONSO LÓPEZ, tenente de meiriño en
Centroña ref. coet.: 66.
GARÇÍA SANCHES DEL CASTILLO, alcalde
maior do reino de Galicia, outorg.: 43.
JOHAN DOÇE, xuíz, ref. hist.: 43.
JUAN FERRERO, xuíz, ref. hist.: 43.
PEDRO RODRÍGUIZ, xuíz de Sillobre, pres.: 12.
RODRIGO ESQUIÓ, alcalde da vila de Irés, ref.
coet.: 52.
RODRIGO GARCÍA, meiriño maior en Galicia,
ref. coet.: 14.

4. Organización social.

4.1. As clases privilexiadas.

ALVAR RODRIGUIZ, cf.: 2.
ARIAS CALVUS, cf.: 2.
FREDENANDUS, fillo do conde Pedro de Galicia,
cf./ref. fam.: 1.
FERNANDUS DOARIZ, cf.: 2.
GUNZALVUS FERNANDIZ, cf.: 2.
GUTERRIUS FERNANDIZ, cf.: 2.
LOP LOPIZ, cf.: 2.
PETRUS BAZACUS, cf.: 2.
PETRUS IOHANNIS DE MONTEROSO, cf.: 2.
RODERICUS FERNANDIZ, cf.: 2.
VEREMUDUS, fillo do conde Pedro de Galicia,
cf./ref. fam.: 1.

4.1.1. *Cabaleiros.*

FERNÁN IOHANIS XERPA, ts./cf.: 13.
 GARCÍA MEÉNDEZ, cabaleiro de Carranza,
 pres.: 12.
 FERNAN PERE D-ANDRADE, fillo de Roi
 Freyre d-Andrade e de Inés González, dest.: 33.
 JOHAN FREYRE, irmán de Roi Freyre d-Andrade,
 ref. fam.: 33.
 MARTÍN PAAZ D-ANCA, ts./cf.: 13.
 PEDRO PÉDREZ, dest.: 12.
 PEDRO MARTIIZ, cabaleiro de Laraya, pres.: 15.
 RUY FREYRE D-ANDRADE, marido de dona
 María, ref. fam.: 33.
 RUY PELAEZ CHARINO, ts.: 30.
 ... GONSÁLVEZ DE VOADO, ts./cf.: 13.

4.1.2. *Don, dona.*

FERNÁN DE PEDRE/FERNÁN PÉREZ DE
 PEDRE, fillo de Pedro Rodríguez de Sellove,
 marido de Mayor Vermúez, outorg./ref. fam.: 15.
 IOHÁN DE MANINOS, ts.: 13.
 JOHAN ARES, marido de Tareixa Eanes,
 ref. fam.: 31.
 MARÍA, dona de Roi Freyre de Andrade,
 cabaleiro, outorg.: 33.
 MARÍA SUARE , dona de Xoán Freyre,
 ref. fam.: 28.
 MAYOR VERMÚEZ, dona de Fernán Pérez de
 Pedre, outorg./ref. fam.: 15.
 MOOR EANES, dona de Xoán Martín Mançebo,
 ref. fam.: 28.
 MOOR FERNANDE DE ..., dona de Roi Freyre
 d-Andrade, ref. fam.: 33.
 NUNUS PELAGII, cf.: 8.
 PEDRO FERNÁNDEZ, fillo de Fernán Pérez de
 Pedre e Maior Vermúez, outorg./ref. fam.: 15.
 PEDRO PERE DE LEYRO, pai de Tareixa
 Pere , ref. fam.: 26.
 PEDRO RODRÍGIZ DE SELLOVRE, outorg.: 15.
 RODERICUS GUNDISALVI, cf.: 8.
 TEREYIA FERNÁNDEZ, outorg.: 15.

4.2. Servidores.

4.2.1. *Criados, criadas.*

AFONSO DO BARRO: 52.
 GARÇIA INGLÉS: 52.
 LOURENÇO: 64.
 TORIBIO FERNANDE : 66.

4.2.2. *Homes de.*

AFONSO RODRIGUES DE FONTEELA: 46.
 FERNAN DA FRAGELA: 46.
 FERNAN PERES: 46.
 GARÇIA FERRNANDES: 46.
 GOMES PERES: 46.
 JOHAN RODRIGUES: 47.
 LOPO DO CASAL: 50.
 PERO YANES DE YREES: 46.

5. Organización do traballo.

5.1. Oficios menestrais e urbanos.

5.1.1. *Alfaiates, xastres.*

JUAN GOME : 50, 51.
 PELAGIUS IOHANNIS: 11.

5.1.2. *Carpinteiros.*

DIEGO LOPE : 48.
 FERNÁN GARÇIA: 56.
 PEDRO DOÇE: 28.

5.1.3. *Ferreiros.*

FERNÁN AFONSO PUGA: 40.

5.1.4. *Torneiros.*

PERO YANES: 54.

5.1.5. *Mercaderes.*

JUAN DO CASAL: 48.
 JUAN SARDINA: 66.

5.1.6. *Prateiros (aurifices).*

IOHANNES ARIE: 11.

5.1.7. *Pedreiros.*

FERNAN, de Pontedeume: 32.
 MARTIN BOY: 32.
 PEDRO ANTURU: 27.

5.1.8. *Zapateiros.*

IOHÁN DOMINGUES: 28.

II. ORGANIZACION ECLESIASTICA.

1. O papa, curia e chancelaría.

GUILLELMUS, cardeal e legado, cf.: 1.

2. Organización diocesana.

2.1. Arcebispos e bispos.

ARIAS, bispo de León, cf.: 1.
BERENGARIUS, bispo de Salamanca, cf.: 2.
BERNARDUS, bispo de Sigüenza, cf.: 2.
BERTRANDUS, bispo de Osmá, cf.: 1.
DIDACUS, Diego Gelmírez, arcebispo de Santiago, cf.: 1, 2.- bispo de Ourense, cf.: 1.
GUIDUS/GUYDUS, bispo de Lugo, cf.: 1, 2.
GUNDISALVUS, bispo de Oviedo, cf.: 4.
IOHANNES, bispo de León, cf.: 3, 4.- obispo de Lugo, cf.: 4.
IOHANNES ARIE/JOHÁN ARAS, arcebispo de Santiago, ref. cron.: 10, 13, 16.
MARTINUS, arcebispo de Santiago, cf.: 3, 4.- bispo de Mondoñedo, ref. cron.: 9.- bispo de Ourense, cf.: 2.
MUNIUS, bispo de Mondoñedo, cf.: 1, 2.
PELAGIUS, arcebispo de Santiago, ref. cron.: 3.
PETRUS, bispo electo de León, cf.: 2.- bispo de Lugo, cf.: 1.- ex bispo de Mondoñedo, cf.: 16.- bispo de Ourense, cf.: 4.- bispo de Palencia, cf.: 2.
PETRUS SUARIL, arcebispo de Santiago, ref. cron.: 5-7.
RABINATUS, bispo de Mondoñedo, ref. cron.: 8.
RAYMUNDUS, arcebispo de Toledo, cf.: 2.
RODRIGO, bispo de Lugo, ref. coet.: 29, 30.
STEPHANUS, bispo de Zamora, cf.: 4.

2.2. Curia diocesana.1

APRILIS IOHANNIS, arcebispo de Trasanços, Mondoñedo, aut.: 19.
FERNANDUS, deán de Santiago, pres.: 14.
GAR ÍA GONSALE , arcebispo de Nendos, outorg.: 25.
IOHANNES RODERICI DE MEDÍN, arcebispo de Nendos, outorg.: 44.
IULIANUS, arcebispo de Santiago, cf.: 11.
MARTINUS, deán de Santiago, pos. ant.: 11.
PELAGIUS PETRI, arcebispo, ref. cron.: 9.
PETRUS VEILAZ, arcebispo, ref. cron.: 6.
PETRUS MARTINI, arcebispo de Cornado, pres.: 14.

2.3. Cabido capitular.

ALFONSUS PETRI, coéngo de Santiago, pos. ant.: 11.
ELEAZAR, coéngo de Santiago, ss.: 11.
FERNÁN PARDO, canónigo de Lugo, ts.: 30.
FERNANDUS IOHANNIS, coéngo de Santiago, pres.: 14.

GARSIA ORTIZ, dobreiro do deán de Santiago Fernandus, pres.: 14.
GONÇALVO GARÇIA DAS ENCROVAS, coéngo de Santiago, ts.: 30.
GUNDISALVUS RODERICI/GONSALVO RODRÍGUIZ, arcebispo de Nendos, ref. cron./ aut.: 13, 16.
MARTINUS PETRI, cardeal de Santiago: 22n.
PELAGIUS IOHANNIS, coéngo cardeal de Santiago, pres.: 14.
PETRUS PARDUS, coéngo de Santiago, pos. ant.: 11.
REYMUNDUS ARNALDI, coéngo de Santiago, dest.: 11.
SANCIVS FERNANDI, coéngo de Santiago, pres.: 14.
SUEYR EANES, coéngo de Santiago, ts.: 30.

2.4. Administración parroquial.

2.4.1. Rectores/prelados de igrexas.

GARÇIA MENÉNDEZ, de Santa María de Sillobre: 15.

2.4.2. Clérigos/presbítero.

AFONSO FERNANDE , clérigo: 46.
ALFONSUS NICHOLAI, clérigo tenente da terceira parte da igrexa de Santa María de Espiñaredo: 19.
BELTRÁN MARTÍN, clérigo: 28.
DIEGO GÓMEZ, clérigo de Cavalari: 26.
FERNÁN PERE , capelán do bispo de Lugo: 30.- clérigo de San Cosme de Nogueirosa: 39.
FERNÁN DO VYSO, clérigo: 41.
FERNÁN RODRIGUES DE CABANAS, clérigo: 28.
GARÇIA MERYNO, clérigo de Doroña: 58
GOME AFONSO, clérigo: 53.
IOHANNES, presbítero: 5.
IOHANNES MARTINI, clérigo, tenente de dúas partes da igrexa de Santa María de Espiñaredo: 19.
IOHANNES PELAIZ, presbítero: 11.
IOHANNES PETRI, clérigo, tenente dunha parte da igrexa de Santa María de Espiñaredo, 19.
IOHÁN RODRIGUES, clérigo de Soaserra: 48.
IOHÁN MARTINES DE PERVES, clérigo de Perbes: 23.
IOHÁN SUÁREZ, clérigo de Vilar: 23.
IOHÁN FERNANDES, clérigo: 28.
JUAN DE PÍGARA, clérigo: 52.

JUAN YANES, clérigo: 56.
 MARTÍN MARTIINES D-ARNOSO, clérigo: 28.
 MARTINUS, presbítero: 5.
 NUNNO DE SESELLE, clérigo: 41.
 PASCASIUS, don, clérigo do deán de Santiago don Fernando: 14.
 PAY GONSALES, clérigo de Irís: 26.
 PERO DA RÚA, clérigo: 39, 41.
 PEDRO FAJARDO, clérigo: 28.
 PERO FERNANDO, clérigo de Santo Estevo de Irís: 27.
 PEDRO MOOGO, clérigo: 28.
 PERO YANES, clérigo de Anca: 46, 47.
 PETRUS MARTINI, clérigo do cóengo cardeal Pelagius Iohannis: 14.
 VERMUI PÉREZ DE LEYRA, clérigo: 22n.

2.4.3. *Ordes menores.*

IOHANNES ARIE, diácono: 11.

3. Organización monástica e de relixiosos.

3.1. Abades e abadesas.

ALOYTUS, abade, cf.: 8.
 PETRUS, abade de Bergondo, aut.: 6.
 PETRUS IOHANNIS, abade de San Martiño de Fóra, ref. coet.: 16.
 PETRUS VITALIS, abade de San Paio de Antealtares, ref. coet.: 16.

3.2. Monxes, freires.

DIDACUS: 7.
 FROYLA: 7.
 SUARIUS: 7.

3.3. Mosteiro de Caaveiro.

3.3.1. *Priores.*

DIEGO LOPE DE SANDE, outorg.: 54.
 FERNANDO DE ANDRADE, outorg.: 64.
 FERNÁN PÉREZ/PERE /FERNANDUS PETRI, outorg.: 14-16, 19, 23-25, 49; ref. hca.: 29, 30; ref. coet.: 22n; dest.: 50-52.
 FRANÇISCO VASQUE , outorg.: 66.
 FROYLA, dest.: 4.
 GARÇÍA FERNANDE , outorg.: 35.
 GOMÉ FREYRE DE ANDRADE, outorg.: 55, 56, 58, 60-63.
 IOHANNES FERNANDI, ref. coet.: 44.
 IOHANNES IOHANNIS, ref. coet.: 19.

JOHÁN EANES, otorg.: 20, 26, 31.
 JOHÁN/JUAN FERNANDE , outorg.: 41, 42, 46-48; ref. coet.: 43.
 JOHÁN PÉREZ, dest.: 17, 18.
 JOHÁN RODRIGUES, outorg.: 37, 38.
 MARTÍN, outorg.: 12.
 MARTÍN FERNANDE , outorg.: 32.
 MARTINUS, ts./cf.: 9.
 MARTINUS RODERICI, dest.: 10.
 PEDRO MARTÍN/PERO MARTÍNEZ, outorg.: 28, 29; ref. coet.: 30.
 PETRUS, dest.: 2.
 PETRUS CRESCONII, outorg.: 11.
 VEREMUNDUS DIDACI, aut.: 6.

3.3.2. *Cóengos.*

AFONSO EANES/YANES, outorg.: 37, 38, 41, 49, 54; dest.: 40.
 AFONSO GARÇÍA, outorg.: 46-48.
 AFONSO LOPE , outorg.: 55, 58, 63, 64.
 AFONSSO/ALONSO PÉREZ, ts.: 24; procurador, dest.: 29; ref. coet.: 30; outorg.: 56.
 ÁLVARO RODRIGUES RANDULFE, outorg.: 66.
 ANDRÉS PRIETO, outorg.: 64-66.
 DIEGO LOPE , outorg.: 41, 48.
 DOMINICUS PETRI, ts./cf.: 9.
 FERNÁN LOPE , outorg.: 46, 47, 49.
 FERNÁN PERE , outorg.: 23; ts.: 24; dest.: 27, 32.- fillo de Pero Afonso do Castro e de María Dona, dest.: 40.
 FERNÁN ROMEU, outorg.: 41, 49, 54.
 FERNANDO PITA, outorg.: 66.
 FERNANDO PRIETO, outorg.: 64.
 FROLA PÉREZ, ref. coet.: 21.
 GONÇALVO DE TORRENTE, outorg.: 55.
 GONÇALVO PERE , outorg.: 32, 35.
 GONÇALVO RODRIGUE , outorg.: 56; susc.: 55.
 GROGORIO/GREGORIO PÉREZ, ts.: 27-29.
 GYAAO VYDAL, outorg.: 58.
 JOHAN AFFONSO/NAFONSO, outorg.: 35, 37-39; ts.: 40.- outorg.: 66.
 JOHÁN DE RIFAZ, outorg.: 64.
 JOHÁN DE SANYEES, ts.: 24.
 JOHÁN DO SISTO, outorg.: 46, 47.
 JOHÁN/JUAN LOPE , dest.: 41; ts.: 42; outorg.: 46-48.
 JOHÁN/JUAN MARTINE : outorg.: 41, 48.
 JOHÁN NUNE , outorg.: 61.
 JOHÁN PELAE DE DEIXINDE, outorg.: 23.

JOHÁN RODRIGUE , outorg.: 35.
JOHÁN ROMEU, ts.: 24, 26.
LOPO FERNANDE , outorg.: 56, 58, 61.
MARTÍN FERNANDE , ts.: 28, 29.
PEDRO MARTINE , procurador, ref. coet.: 20;
outorg.: 23, 26; ts.: 24.
PERO MARTÍNEZ DA CORVEIRA, ts.: 24.
PERO AFILLADO, ts.: 24, 28, 29.
PERO DAS OELLAS VIRELAS, outorg.: 61.
PERO DAS VELLAS, outorg.: 58, 60, 61, 64.
PERO DE RIFAZ, outorg.: 58, 64.
PERO DE ORTAS, outorg.: 60.
PERO DOZE/ DOCE, outorg.: 35, 37, 38.
PERO FRANCO/FRANQUO, ts.: 28, 29.
PERO LOPE , outorg.: 41, 49, 54, 58, 60, 61.
PERO MARTÍNEZ D-ARNOSO, ts.: 24.
PERO VELLO, ts.: 40.
RAMIRUS PELAIZ, ts./cf.: 9.
ROY PÉREZ, ts.: 24.
ROY VERMÚEZ, procurador, ref. coet.: 20;
outorg.: 26.
RUY BRAVO, ts.: 24.

3.3.3. *Cargos monásticos menores.*

3.3.3.1. *Mordomos.*

PERO RICO, ref. coet.: 52.

3.3.3.2. *Outros.*

FERNANDO DE BREGONDO, frei, administrador
e procurador do mosteiro, outorg.: 54.

III. ADMINISTRACIÓN DOS DOCUMENTOS.

1. Prenotariado.

MARTINUS: 8.
MONIUS: 5.
PETRUS: 7, 9.
SUERIUS PELAGII: 11.

2. Os documentos públicos.

2.1. Notarios e escribáns de nomeamento real, arcebispal ou do concello.

AFONSO EANAS, notario real, not.: 59.
AFONSO FARINA, notario real, not.: 57, 58.
AFFONSSO FERNANDES, notario do rei en
Pontedeume, not.: 33.
AFONSO GARCÍA, notario do rei, not.: 56.

AFONSO IUANES DE NARAYO, notario do rei:
not.: 59.
DOMINGO FERNANDE , notario de
Pontedeume, Vilalba e Ferrol, not.: 40.
DOMINGO FERNANDE , notario en
Pontedeume por Fernán Peres d-Andrade, not.: 39.
DOMINGO PASQUAL, notario público de Neda,
esc.: 35, 38.
FERNAND-EANES, notario público en
Pontedeume, not.: 43.
FERNÁN TESTA, notario público de Pontedeume
e nos coutos de Callovre e de Vilarmayor,
not.: 49.
FERNANDUS IOHANNIS, notario público de
Santiago, not.: 14.
JOHÁN DOMÍNGEZ, notario do rei, not.: 24.
JOHÁN FERNANDE , notario de Pontedeume,
not.: 31.
JUAN GOME DE AGOSTÍN, escribán do rei e o
seu notario público, not.: 43.
JOHÁN PÉREZ, notario do rei en Pontedeume,
not.: 27, 28.
JOHÁN RODRÍGIZ, notario público do rei no
xulgado de Bezoucos e Trasancos, esc.: 15.
JOHÁN SENOR, notario público en Pontedeume,
Ferrol e Vilalba, not.: 54.
MARTÍN PAEZ, notario de Vilalba, not.: 24.
MARTIM PERE , notario público do rei en
Pontedeume, not.: 29, 30.
MARTÍN PERE , notario, esc.: 26.
PEDR-ARES, notario público en Pontedeume,
Ferrol e Vilalba, not.: 41, 46, 47.
PEDRO EANES, chamado REDONDO, notario
público do rei en Pontedeume, not.: 26.
PEDRO EANES, notario, not.: 23.
PEDRO RODRÍGIZ, notario do rei en Trasancos
e Bezoucos, not.: 13.
PERO GONÇALE , notario da Pontedeume por
Fernán Pere d-Andrade, not.: 35.
PETRUS INFANTINUS, notario do rei,
canc.: 4.
ROE DOS ARES, notario público en Pontedeume,
Ferrol e Vilalba, not.: 48.
ROY FERNANDES DE BARRAÇIDO, escribán
real, not.: 50-52.

2.2. Notarios apostólicos.

AFONSO RODRIGUE , cóengo do mosteiro,
notario apostólico no couto de Caaveiro, not.: 64.
GARSIAS PETRI, notario apostólico, not.: 44.

JOÁN DE SANDE, clérigo, notario apostólico,
not.: 60, 61.
PEDRO FERNANDEZ, notario apostólico,
not.: 30.

2.3. Notarios auxiliares e tenentes.

PERO EANES, notario substituto de Johán

Fernande , notario de Pontedeume, not.: 31.

2.4. Notarios señoriais.

JOHÁN SENOR, notario público Juan Pérez d-
Andrade en Pontedeume, Ferrol e Vilalba, not.: 54.

BIBLIOGRAFÍA

- CASTRO ÁLVAREZ, Carlos de, "S. Juan de Caaveiro: Estado de la cuestión, fuentes, historia y problemas". *Cátedra. Revista eumesa de estudios*, 3 (1996), 21-62= "S. Juan de Caaveiro".
- CASTRO ÁLVAREZ, Carlos de, FERNÁNDEZ DE VIANA Y VIEITES, José Ignacio, GONZÁLEZ BALASCH, Mª Teresa, *El monasterio de San Juan de Caaveiro*. A Coruña, 1999.
- DOPICO BLANCO, Fernando, "Pequena cala na documentación da carpeta 492 de Caaveiro". *Cátedra. Revista eumesa de estudios*, 4 (1997), 121-126= "Pequena cala".
- FERNÁNDEZ DE VIANA Y VIEITES, José Ignacio, "Documentación monástica en el "Tumbo C" de la catedral de Santiago". *Historia, instituciones, documentos*, 16 (1990), 233-254= "Documentación".
- FERNÁNDEZ DE VIANA Y VIEITES, José Ignacio, GONZÁLEZ BALASCH, Mª Teresa, PABLOS RAMÍREZ, Juan Carlos, "El tumbo de Caaveiro". *Cátedra. Revista eumesa de estudios*, 3 (1996), 267-437.
- GONZÁLEZ, Julio, *Regesta de Fernando II*. Madrid, 1943= Fernando II.
- LÓPEZ SANGIL, José Luis, "Un privilegio de 1117 y el obispo mindoniense don Pedro, retirado en Caaveiro". *Cátedra. Revista eumesa de estudios*, 3 (1996), 63-77= "Un privilegio".
- LUCAS ÁLVAREZ, Manuel, *El reino de León en Alta Edad Media. V. Las cancellerías reales (1109-1230)*. León, 1993= *Las cancellerías reales (1109-1230)*.
- ID., *El archivo del monasterio de San Martiño de Fóra o Pinario de Santiago de Compostela*, 2 tomos, Sada, 1999= El archivo..
- ID., *San Paio de Antealtares, Soandres y Toques: tres monasterios medievales gallegos*, Sada, 2001= San Paio..
- MARTÍNEZ SALAZAR, Andrés, *Documentos gallegos de los siglos XIII al XVI*. La Coruña, 1911= *Documentos gallegos*.
- PORTA DE LA ENCINA, Antonio, "Aportación al estudio del monasterio de Caaveiro", *Estudios Mindonienses*, 2 (1986), 225-258= "Aportación".

RECUERO ASTRAY, Manuel, GONZÁLEZ VÁZQUEZ, Marta, ROMERO PORTILLA, Paz, *Documentos medievales del Reino de Galicia. I. Alfonso VII (1116-1157)*. A Coruña, 1998= *Alfonso VII*.

RECUERO ASTRAY, Manuel, ROMERO PORTILLA, Paz, RODRÍGUEZ PRIETO, Mª Ángeles, *Documentos medievales del Reino de Galicia: Fernando II (1155-1188)*. [A Coruña], [2000]= *Fernando II*.

SÁNCHEZ BELDA, Luís, *Documentos reales de la Edad Media referentes a Galicia. Catálogo de los referentes conservados en la sección de Clero del Archivo Histórico Nacional*. Madrid, 1953= *Documentos reales*.

ZALESKA, María, "Un privilegio de Alfonso X a Caaveiro confirmando el dado por Alfonso VII". *Cátedra. Revista eumesa de estudios*, 3 (1996), 79-89= "Un privilegio".